

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 76

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

56. évfolyam
2013. március 14.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
	I <i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
	VÉLEMÉNYEK	
	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság	
	486. plenáris ülés, 2013. január 16. és 17.	
2013/C 76/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A kiemelkedő értelmi képességű fiatalok potenciáljának felszabadítása az Európai Unióban (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2013/C 76/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nemek dimenziója az Európa 2020 stratégiában (saját kezdeményezésű vélemény)	8
2013/C 76/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tengeri kalózok: az EU fellépésének megerősítése (saját kezdeményezésű vélemény)	15
2013/C 76/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egy európai szociális védjegy létrehozása (feltáró vélemény)	20

HU

Ár:
4 EUR

(folytatás a túloldalon)

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

486. plenáris ülés, 2013. január 16. és 17.

2013/C 76/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A második egységes piaci intézkedéscsomag – Együtt egy újfajta növekedésért (COM(2012) 573 final)	24
2013/C 76/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Megerősített partnerség az európai kutatási térségben a kiválóság és a növekedés támogatására (COM(2012) 392 final)	31
2013/C 76/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Biztonsági iparpolitika – Cselekvési terv az innovatív és versenyképes biztonsági iparágért (COM(2012) 417 final)	37
2013/C 76/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés megerősítése és összpontosítása: stratégiai megközelítés (COM(2012) 497 final)	43
2013/C 76/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Úton a tudományos információkhoz való jobb hozzáférés felé – A közfinanszírozású kutatások előnyeinnek megsokszorozása (COM(401) 2012 final)	48
2013/C 76/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a kábítószer-prekursorokról szóló 273/2004/EK rendelet módosításáról (COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD))	54
2013/C 76/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A számítási felhőben rejlő potenciál felszabadítása Európában (COM(2012) 529 final)	59
2013/C 76/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU és a csendes-óceáni térség közötti megújult fejlesztési partnerség felé (JOIN(2012) 6 final)	66

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

486. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. JANUÁR 16. ÉS 17.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A kiemelkedő értelmi képességű fiatalok potenciáljának felszabadítása az Európai Unióban (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 76/01)

Előadó: **José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A kiemelkedő értelmi képességű fiatalok potenciáljának felszabadítása az Európai Unióban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. december 20-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a 2013. január 16-i ülésnapon) 131 szavazattal, 13 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tisztában van azzal, hogy a kiemelkedő értelmi képességű gyermekek és fiatalok kérdésköre a több évtizede folytatott kutatásoknak és a jelentős mennyiségben rendelkezésre álló szakirodalomnak köszönhetően már aránylag jól fel van dolgozva ⁽¹⁾. A téma fontossága miatt azonban az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok támogassák további tanulmányok és kutatások elvégzését, és fogadjanak el olyan megfelelő intézkedéseket, amelyek elősegítik

⁽¹⁾ A kiemelkedő képességekkel és iskolai kezelésükkel kapcsolatos tanulmányok közül az alábbiakat ajánljuk:
Martinez Torres, Mercé y Guirado, Angel (szerk.) *Altas capacidades intelectuales. Pautas de actuación, orientación, intervención y evaluación en el período escolar* [Kiemelkedő értelmi képességek – Iránymutatások az órai tevékenységekre, orientációra, támogatásra és értékelésre vonatkozóan], Barcelona, Editorial Graó, 2012.
Torrego, Juan Carlos. (szerk.), *Alumnos con altas capacidades y aprendizaje cooperativo. Un modelo de respuesta educativa* [Kiemelkedő képességű tanulók és kooperatív tanulás. Tanítási modell], Madrid, Fundación SM, 2012.
Pfeiffer, Stephen: *Current perspectives on the identification and assessment of gifted students* [A tehetséges diákok azonosításának és értékelésének aktuális perspektívái], In: *Journal of Psychoeducational assessment*, 2011. Wallace, B. y Erikson, G.: *Diversity in Gifted Education. International perspectives on global issues* [Sokféleség a tehetséges gyerekek nevelésében. Globális kérdések nemzetközi szemszögből], New York, Routledge, 2006.
Sternberg, R.J. y Davidson, J.E.: *Conceptions of giftedness* [Tehetségfelfogások], Cambridge University Press, 2005.
Sternberg, R. J. (szerk.) *Definitions and conceptions of giftedness* [A tehetség fogalmi és felfogásai], Thousand Oaks, Corwin Press, 2004.

általában az emberek sokféleségére irányuló figyelmet, olyan programokkal együtt, amelyek úgy képesek mozgósítani a kiváló képességű fiatalok potenciálját, hogy az a lehető legkülönbözőbb területeken kiaknázható legyen. Ez a fellépés számos célt szolgálna, többek között a foglalkoztatás és a foglalkoztathatóság elősegítését az Európai Unión belül, valamint – a gazdasági válságra tekintettel – a szakismeretek hasznosításának javítását és annak megakadályozását, hogy a tehetséges emberek a világ más tájaira vándoroljanak.

1.2 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a különféle oktatási szakaszok és formák során segítsék elő a kiemelkedő képességű gyermekek és fiatalok fejlődését és potenciáljának kibontakozását, elkerülve a túl korai szakosodást, előmozdítva a sokszínűség figyelembevételét az iskolában, továbbá kiaknázva a kooperatív tanulás kínálta lehetőségeket.

1.3 Az EGSZB az egész életen át tartó oktatás és tanulás ösztönzését és annak figyelembevételét ajánlja, hogy minden ember szellemi potenciálja folyamatosan változik, és a különböző életszakaszokban egyedien fejlődik.

1.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy a jövőben fordítsanak több figyelmet a kiemelkedő értelmi képességű tanulókkal való foglalkozással kapcsolatos, az egyes tagállamokban meglévő különféle munkamódszerekre és -tapasztalatokra, különösen azokra a modellekre, amelyek az egész társadalom javát szolgálják, elősegítve a kohéziót, csökkentve a korai iskolaelhagyást és elősegítve az oktatás javítását az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megfelelően.

1.5 Az EGSZB rámutat arra, hogy a munkahelyen azonosítani kell azokat a munkavállalókat, különösen a fiatalokat, akik képesek és hajlandók volnának értelmi képességeiket fejleszteni és hozzájárulni az innovációhoz, és meg kell adni nekik a lehetőséget, hogy tanulmányaikat az ambícióiknak és érdeklődésüknek megfelelő területen folytassák.

1.6 Az EGSZB szerint a jó képességeket mutató gyermekek és fiatalok oktatását az alábbi szempontok tekintetében kellene javítani:

- a tanárok alap- és rendszeres továbbképzése a kiemelkedő képességű tanulók profiljával és jellemzőivel, a tehetség felismerésével és azzal kapcsolatban, hogy milyen foglalkozást igényelnek,
- azoknak az eljárásoknak az egységesítése, amelyekkel korán felismerhetők a kiemelkedő értelmi képességek a diákok összességét tekintve és különösen a hátrányos helyzetű csoporthoz tartozó vagy hátrányos szociális háttérű tanulók esetében,
- a kiemelkedő értelmi képességű diákok oktatásával kapcsolatos intézkedések megtervezése és végrehajtása. Az intézkedéseknek a rendes oktatási intézményen belül és azon kívüli tevékenységeket is magukban kell foglalniuk,
- a tanárképzés során ki kell térni az alábbiakra: a humanizmus értékei, a multikulturalizmus kezelése, az informá-

ciós és kommunikációs technológiák oktatási célú felhasználása, valamint a kreativitás, az innováció és a kezdeményezőkézség ösztönzése.

1.7 A kiemelkedő képességű gyermekek és fiatalok oktatásának javításakor gondolni kell a – különösen serdülőkorban fontos – érzelmi nevelésre és a társas készségek elsajátítására is, célul pedig a fiatalok társadalmi beilleszkedésének, munkaerő-piaci integrációjának és csapatmunkára való képességének elősegítését kell kitűzni.

1.8 Ki kell használni a diákok cseréjét, illetve ideiglenes külföldi tartózkodását célzó mechanizmusokat és eljárásokat, hogy a jó képességűnek ítélt diákok is részt vehessenek bennük, különös tekintettel a hátrányos helyzetűekre.

1.9 Az Európai Unió tagállamainak ki kell használniuk minden lehetőséget a tehetséges diákok felismerésével és gondozásával kapcsolatos információk és bevált gyakorlatok cseréjére.

1.10 A kiváló képességű gyermekek és fiatalok körében ösztönözni kell a vállalkozó szellemet, hangsúlyozva a felelősséget és az egész társadalom javát szolgáló szolidaritást.

2. Általános háttér

2.1 Az Európai Bizottság által 2010-ben elfogadott *Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája* c. program három alapvető prioritásának egyike: „az intelligens növekedésre való törekvés a tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítása révén”. Ebből a szempontból valamennyi polgár oktatása kulcsfontosságú az Európai Unió jövőjének biztosításához, és ez magában foglalja többek között a tehetség felismerésének és a tehetséges emberek képességfejlesztésének javítását.

2.2 Az uniós tagállamok jelenlegi oktatáspolitikái nagy jelentőséget tulajdonítanak a tanulók sokszínűségére való odafigyelésnek, azaz az iránti elkötelezettségnek, hogy minden egyes diák megkapja a benne rejlő lehetőségek maximális kiaknázásához szükséges tanítást és figyelmet. A sajátos nevelési igényű diákokra irányuló erőfeszítések keretében növelni kell a kiemelkedő értelmi képességű diákokra jelenleg szánt erőforrásokat.

2.3 Az uniós tagállamokban végzett helyzetelemzés nagy eltéréseket mutat a kiváló értelmi képességű diákok azonosítása és tehetséggondozása tekintetében. Az is kiderült, hogy javítani kell az e diákokkal kapcsolatos tanítási gyakorlatokat és tevékenységeket, ugyanis a tanárok ezzel a témával kapcsolatban nem kapnak elegendő képzést.

3. A kiemelkedő értelmi képességek

3.1 Fogalom

3.1.1 Egybehangzó nemzetközi tanulmányok és kutatások szerint kiemelkedő értelmi képességűek minden társadalmi csoportban vannak ⁽²⁾. Ez az EU tagállamainak népességére is érvényes. Társadalmi, politikai és oktatási szempontból a kiemelkedő képességű személyek felismerése és képességfejlesztése aránylag új keletű téma, melynek jelentősége az elkövetkező évek során kétségtelenül nőni fog. A tanulmányok egybehangzóan állítják, hogy a kiváló képességű tanulók felismerése és fejlesztése az egész társadalom: a politikai döntéshozók, a tanárok, a tudósok és kutatók, a családok és a szociális partnerek részvételét megkívánja.

3.1.2 A kiemelkedő képességekről szóló szakirodalom általában különféle elnevezésekkel illeti a jó képességeket: korárettség (egy adott életkorban elvárhatónál jobb eredmények), tehetség (különleges adottság konkrét területeken: matematika, zene stb.), illetve kiváló vagy kiemelkedő képesség. Ez utóbbit, a kiváló vagy kiemelkedő képességet manapság az alábbi tulajdonságokkal határozzák meg:

— Az átlagosnál jobb értelmi képesség mind általános, mind speciális készségek terén. Jóllehet hagyományosan a 130-nál magasabb intelligenciahányadost veszik alapul (az átlagos érték 100), az utóbbi években ez a kritérium kibővült és rugalmasabbá vált, és más, hasonlóan fontos mutatókat is magában foglal:

— Magas szintű elkötelezettség a feladatok iránt: kitartás, érdeklődés, ellenállás, önbizalom stb.

⁽²⁾ A legalaposabban vizsgált társadalmi csoport, az iskoláskorúak esetében a becslések a feléréshez alkalmazott mutatók függvényében 2-15 %-ra teszik a kiemelkedő képességűek arányát. A leghagyományosabb kritérium, az intelligenciahányados mérése esetében régebben a 130-as vagy annál magasabb IQ volt a referenciaszint, ebbe a körbe a népesség körülbelül 2 %-a tartozik bele. Manapság már elismerik, hogy ez a kritérium túlságosan szűk, és hogy a kiemelkedő képességek megállapításakor a szellemi képességek értékelése csak egy szempont a sok közül, amit figyelembe kell venni. Ezért a kiváló képesség fogalmát kiterjesztették más tényezőkre is, például a kreativitásra, az eredetiségre és az relációs, dedukciós és extrapolációs képességre is. Ezen újabb szemlélet alapján végzett becslések szerint a kiemelkedő képességűek aránya inkább 10 %, de még akár 15 % is lehet az össznépesség körében, jóllehet a szélesebb körben elfogadott becslések ezt az arányt 5-10 %-ra teszik. A téma alaposabb megismeréséhez ajánljuk Joseph Renzulli már klaszszikusnak számító tanulmányait vagy az alábbi frissebb munkákat: Borland, J.H.: *Myth 2: The gifted constitute 3 % to 5 % of the population*, In: *Gifted child quarterly*, 53, 2009; Miraca, G.: *Exceptionally gifted children*, New York, Routledge, 2004; valamint Robson, D.: *High IQ kids: collected insights, information and personal stories from the experts*, Free spirit publishing, 2007.

— Nagyfokú kreativitás, rugalmasság és eredetiség a kérdésfeltevés, a válaszadás és a felmerülő nehézségek és problémák megoldása terén.

Bár az iskolai és tudományos/oktatási tevékenységek terén a kiváló képesség általában jó tanulmányi eredményekkel jár együtt, a jó képességű diákok körében viszonylag gyakori a korai iskolaelhagyás is. A kiemelkedő képességet nem szabad állandó állapotnak tekinteni, hanem olyan potenciálnak, melynek kiaknázásához szükséges, hogy a társadalom észre vegye, elismerje és fejlessze, ellenkező esetben ugyanis elveszhet.

3.1.3 A szakirodalom abban is egységes állásponton van, hogy a kiemelkedő képesség többdimenziós, azaz átfogó és többoldalú, nem korlátozható pusztán az intelligenciahányados mérésére, hanem olyan szempontokat is magában kell foglalnia, mint a gondolkodás eredetisége és kreatív volta, és gyakran erősítik vagy befolyásolják a családi és társadalmi-kulturális tényezők. Esetenként, például egyes autista vagy valamely motoros képesség zavarával rendelkező személyek esetében a kiemelkedő képesség egy fogyatékossgal párosulhat

3.1.4 Kiemelkedő képességű tanulók és személyek minden társadalmi csoportban és rétegben vannak, nincs különbség a különböző neműek és szociális helyzetűek között, a gyakorlatban azonban az alábbi jelenségek tapasztalhatók a felismerési folyamat során, melyeket figyelembe kell venni ahhoz, hogy ellensúlyozni lehessen őket:

— A közép- és felsőbb társadalmi rétegekben gyakrabban azonosítanak jó képességű tanulókat, mivel a családok jobban értesültek a kérdésben, és a nevelési-oktatási szempontból ingergazdag családi környezet is hat rájuk. A hátrányos szociális környezetben esetenként az is hátráltathatja a kiemelkedő képességű tanulók felismerését, hogy az iskola saját tanulóinak képességeit illetően alacsony elvárásokat támaszt.

— Bár általános tendencia, hogy a kiemelkedő képességeket diszkrétan és névtelenül kezelik, statisztikailag gyakoribb, hogy a fiúk között fedeznek fel jó képességű tanulókat. Ennek oka a kulturális és lelki fejlődési tényezőkben keresendő, melyek szerint a potenciálisan kiváló képességű leánytanulók és nők hajlamosabbak névtelenségben maradni ⁽³⁾.

⁽³⁾ Például a Madrid városa által szervezett, kiemelkedő képességű diákokat célzó tanulásfejlesztési programban a résztvevők aránya 1999 és 2012 között 70–30 % volt a fiúk javára, és ez évről évre alig változott. Erről a kérdéstről lásd még: Pérez, L. Domínguez P. y Alfaro, E. (szerk.) *Actas del Seminario: situación actual de la mujer superdotada en la sociedad* [A tehetséges nők jelenlegi társadalmi helyzete], Madrid, Consejería de Educación, 2002.

3.1.5 Csakúgy mint általában az összes iskoláskorú esetében, a kiemelkedő képességű fiatalok esetében is figyelembe kell venni, hogy igen heterogén csoportról van szó.

3.1.6 Vannak olyan diákok, akik bár kiemelkedő értelmi képességeket mutatnak, nehezen tudják elvégezni az iskolát, és a hiányos vagy hiányzó speciális nevelő foglalkozás vagy alkalmazkodási problémák miatt a korai iskolaelhagyók csoportját gyarapítják. Gyakoriak azok a kiváló képességű tanulók is, akiket a csoport háttérbe szorít vagy kivet magából, ami miatt szintén nő az iskolai kudarc esélye. A kiemelkedő képességű diákok felismerése és gondozása olyan tényező, amely hozzájárulhat – és hozzá is kell, hogy járuljon – az iskolaelhagyás visszaszorításához és a felsőfokú végzettséggel rendelkező népesség arányának növekedéséhez, ami az *Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája* c. program egyik alapvető oktatási célkitűzése.

3.2 A kiemelkedő képességű diákok felismerése és tanulmányainak nyomon követése

3.2.1 A kiemelkedő képességek fejlesztésének javításához több különböző tényező szükséges: elsődleges felismerés, átfogó pszichopedagógiai és szociális értékelés a kiemelkedő képességek meglétének megerősítésére vagy cáfolására, végül pedig maga a fejlesztő foglalkozás, illetve tehetséggondozás, amely mind formális, mind nem formális oktatás keretein belül megvalósulhat.

3.2.2 Általánosan elfogadott, hogy jelentős számú kiváló képességű személy nem akad fenn a rostán. A szűrést már az óvoda befejezésétől kezdve vagy az alapfokú oktatás kezdetén el lehet végezni. Akárcsak a többi speciális nevelési igényű tanuló esetében, a korai felismerés a kiemelkedő képességűek esetében is elősegíti a megfelelő reagálást és fejlesztést, így elkerülhető az esetleges későbbi kudarcok és iskolaelhagyás. Emiatt – bár a kiváló képességek felismerése későbbi oktatási szakaszokban, illetve életkorban is lehetséges – különös jelentősége van az esetlegesen kiemelkedő képességeket mutató diákok elsődleges felismerésének és pszichopedagógiai értékelésének.

3.2.3 A kiváló képességű tanulók elsődleges azonosítása általában azzal kezdődik, hogy a szülőknek vagy a tanítóknak feltűnik, hogy a gyermek kortársaihoz képest kiemelkedően teljesít, vagy időnként alkalmazkodási problémák mutatkoznak nála. Az első jelek észlelése, melyet aztán szakembereknek meg kell erősíteni vagy cáfolni, az alábbi mutatókon alapulhat:

- Nyelvhasználat: a szókincs gazdagsága, pontos szóválasztás, összetett mondat szerkezetek alkalmazása.
- Összetett és absztrakt fogalmak megértésének fejlettsége. Emellett gondolatok olyan szintű megfogalmazása és kifejtése, ami korosztályától nem várható el.

- Kérdéseinek minősége. Szokatlan, eredeti, bonyolult vagy érettséget és átgondoltságot mutató kérdések.

- Képes rendszerezett és összetett problémamegoldási stratégiák kialakítására.

- A téma iránti érdeklődés esetén gyorsan és könnyen tanul.

- igen kreatív magatartás az ötletek, a célok kitűzése és bizonyos problémák megoldása terén.

3.2.4 Az első életévekben (4-5 éves korig) nagyon óvatosan kell bánni egy gyermek kiemelkedő képességűvé nyilvánításával, mivel a korai érés vagy az iskolai teljesítmény szempontjából nagyon ösztönző családi környezet elhamarkodott diagnózist eredményezhet, amely nem feltétlenül tartós vagy pontos. Az ilyen esetekben érdemes újra megvizsgálni a helyzetet olyankor, amikor a kiváló képességek megszilárdulnak vagy ellenőrizni, hogy – épp ellenkezőleg – a gyermek teljesítménye nem közelít-e az átlagoshoz.

3.2.5 Hátrányos szociális körülmények között gyakori, hogy a társadalmi-gazdasági nehézségek vagy hiányosságok, vagy akár maga az iskola alacsony elvárásai miatt a jó képességek rejtve maradnak, illetve nehezebben manifesztálódnak. Ezt fontos szem előtt tartani, különös figyelmet fordítva a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok fejlesztésére, hogy az iskolában megkaphassák a szükséges figyelmet, ideértve az esetlegesen kiemelkedő képességekkel rendelkezők kiszűrését.

3.2.6 A kiváló képességű tanulók/fiatalok kapcsán kerülendő az alábbi sztereotípiák vagy várakozások:

- nem szabad azt feltételeznünk, hogy a tehetséges gyermekek minden fejlődési területen kiemelkedő teljesítményt nyújtanak, érzelmileg érettek lesznek, erős önkontrollal rendelkeznek, függetlenek, felelősségteljesek, és megpróbálnak a tanáruk kedvére tenni.

- Ne gondoljuk, hogy minden tantárgyból kiválóak lesznek. A tanárok gyakran elvárják, hogy a kiváló tanulók minden területen kiválóan teljesítsenek.

- Ne gondoljuk, hogy a jó képességű gyerekek erősen motiváltak kitűnő iskolai eredmények elérésére, és bármely feladatot nagy odaadással és érdeklődéssel végeznek.

3.2.7 Ha a szülőknek vagy a tanároknak az a benyomásuk, hogy egy gyerek kiemelkedő képességű lehet, az előzetes szűrést bizonyos speciális értékelő eszközök felhasználásával, a pszichopedagógiai értékeléshez értő szakembereknek kell elvégezni, akiket az iskola tanárai segíthetnek. Az értékelésnek minél változatosabbnak és átfogóbbnak kell lennie, több területre ki kell terjednie (iskolai, társas, illetve családi környezet), ezenkívül sokféle információgyűjtési eszközt kell felhasználni, hogy családi és szociális háttértől függetlenül bármely diák esetében alkalmazni lehessen ezeket. Egy ilyen átfogó és sokoldalú értékelés alapján elkészíthető a végleges pszichopedagógiai jelentés, amely vagy megerősíti, vagy cáfolja a kiemelkedő képességek meglétét.

3.3 A kiváló képességű diákok tanítása

3.3.1 Ha a kiváló képességek megléte megerősítést nyert, az alábbi tényezők és körülmények segíthetik elő az érintett gyerekek megfelelő tanítását:

- ösztönző légkör, amely előmozdítja a benne rejlő képességek kibontakozását,
- autonómia és önkontroll,
- a barátok és osztálytársak csoportjához tartozás érzése,
- elfogadás és bizalom a gyermeket körül vevő emberek részéről,
- a szükségleteinek és személyes tanulási ritmusának megfelelő oktatás,
- rugalmas tanmenet, mely lehetővé teszi az egyes témákban való elmélyedést,
- a rendszeres tananyagot kiegészítő ismeretforrásokhoz való hozzáférés,
- a tanítás rugalmassá tétele az órarend, tevékenységek, források/eszközök, anyagok és tanulócsoportok tekintetében,
- a tanuló részvétele a saját tanulási folyamatának megtervezésében.

3.3.2 A különféle pedagógiai modellek és oktatási rendszerek eltérően közelítik meg a kiváló képességű tanulók tanulási szükségleteinek kielégítését. Az ezzel kapcsolatban elfogadott intézkedések két csoportba oszthatók:

- a) Differenciált oktatás: egy iskolán belül homogén tanulócsoportok alkotása a képességek és a tanulási szint alapján.

- b) Inkluzív oktatás: a tanulócsoportok heterogének, és az iskola az egyes csoportokban jelen lévő különféle tanulók igényeire igazított tanítási módszereket alkalmaz.

3.3.3 Napjainkban az Európai Unió különféle oktatási rendszereiben az inkluzív oktatás jelenti az uralkodó paradigmát. Ez azt jelenti, hogy az első tanítási szakaszokban igyekeznek közös oktatást nyújtani a tanulók számára olyan iskolai környezetben, amely figyelembe veszi a sokszínűséget, elkerülve, hogy túl korán homogén csoportokat alakítsanak ki. Ez a szemlélet összhangban van azzal, hogy egyes uniós tagállamokban a későbbi, nem kötelező oktatási szinteken, illetve a középfokú oktatás végeztének és az egyetemi éveknek a közeledtével egy-egy konkrét tehetség fejlesztését célzó programokat, vagy homogénebb tanulócsoportokat alakítanak ki a kiemelkedő képességű vagy jó tanulmányi eredményt elért diákok számára. A jelenlegi helyzet elemzése előrejelzi a valószínű jövőbeli tendenciát: a korai oktatási szakaszokban megmarad az inkluzív oktatás, a magasabb vagy nem kötelező oktatási szinteken pedig lehetőség nyílik homogén csoportok kialakítására.

3.3.4 A kiváló képességű diákok kapcsán az iskolák az alábbi konkrét oktatási intézkedéseket hozhatják. Ezek között vannak olyan általános intézkedések, melyek a diákok teljes körére alkalmazhatók:

— Általános intézkedések.

- Különféle nehézségi fokú tananyag leadása, rugalmas csoportképzés, differenciált tevékenységek és a rendszeres tananyag kibővítése.
- A tananyag kiegészítése az egyes diákok motivációja és bizonyos témák iránti érdeklődése alapján, melyet maga a diák állít össze.
- **Kevésbé szokványos intézkedések.** Ezek a tananyag adaptálásával járnak, kibővítve és/vagy gazdagítva azt egy adott diák számára: személyre szabott tananyag.
- **Rendkívüli intézkedések.** Az egyes oktatási szakaszok és tanórák rugalmas kezelését, azaz lerövidítését jelentik: a diák idősebb tanulók csoportjába kerülhet. Nagyon ritkán élnek vele, a kiemelkedő képességű diákok mintegy 3 %-a esetében.

3.3.5 Az iskolán kívül a kiemelkedő képességű diákok rendszeres és szervezett, de az iskolai munkánál kevésbé szabályozott tevékenységekben vehetnek részt, ahol más iskolákba járó tehetséges gyerekekkel találkozhatnak. Ilyen tanórán kívüli tevékenységekből igen sok van, sokféle témában, Ezek állami, közgazgatási és uniós támogatást kaphatnának.

3.3.6 Ez a két fajta – formális és nem formális – oktatás nem zárja ki egymást. A kiemelkedő képességű gyerekek tanítása mindkét területen javításra szorul: saját iskolájukban, iskolaidőben, az egyedi támogatást igénylő gyerekek oktatásának mintájára, valamint kiegészítő és tanórán kívüli tehetséggondozás keretében, akár az iskolában, akár azon kívül.

3.3.7 A jelenleg még előttünk álló nagy feladat az iskolai tehetséggondozás jelentős javítása. Ennek előfeltétele a tanárok alap- és továbbképzésének javítása a tekintetben, hogy a diákok sokféleségére való odafigyelés általános keretén belül felismerjék a kiemelkedő képességű diákokat és külön foglalkozzanak velük.

3.3.8 Az Európai Unió ifjúságában, és különösen a rendkívül tehetséges fiatalokban rejlő potenciál felszabadítása nem csak az oktatási szektor feladata. Emellett olyan gazdaság- és szociálpolitikára is szükség van, amely már korai életszakaszban megfelelő foglalkozást és lehetőségeket nyújt az érintetteknek képességeik kiaknázásához. E tekintetben Európa létfontosságú feladat előtt áll: meg kell előznie, illetve akadályoznia, hogy a legtehetségesebbek a világ más tájain keressenek alkalmas helyet képességeik kamatoztatásához.

4. A kiemelkedő képességű tanulók figyelemmel kísérése európai kontextusban

4.1 Áttekintés

4.1.1 Az utóbbi évek során több olyan tanulmány is született, amely igyekezett feltérképezni a kiemelkedő értelmi képességű személyekkel kapcsolatos helyzetet az egész Unió területén (*). Az alábbi információk szűrhetők le belőlük:

- A tanulmányok általánosságban felhívják a figyelmet arra, hogy változtatni kell az iskolai gyakorlatokon, javítva a különféle diákok, köztük a kiemelkedő képességűek tanulási igényeinek kielégítését.
- Az egyes országok oktatási jogszabályai mind kiternek a kiemelkedő képességű diákok létezésére, azzal kapcsolatban azonban, hogy ezek egyedi oktatási intézkedéseket igényelnek-e, jelentősek az eltérések.
- A kiemelkedő képességek megállapításának kritériumai fokozatosan bővülnek. A kizárólag az intelligencia méréséhez kötődő hagyományos felfogás helyett most már a kreativi-

tást és az eredetiséget mérő tesztek mellett a tanárok és a családok által készített, iskolai, szociális és családi jelentéseket is figyelembe veszik.

- A kiemelkedő képességű diákokkal való foglalkozások között a nem formális oktatás keretében végzett, iskolán kívüli tevékenységek általában túlsúlyban vannak az iskolában, a tanórákon végzett tevékenységekkel szemben. Az egy-egy konkrét készséghez/tehetséghez kötődő (tudományos, technológiai, sport, zenei stb.) versenyek és vetélkedők gyakoribbak, mint az általában a kiemelkedő képességek fejlesztését célzó intézkedések.
- A tanárok alap- és továbbképzésében a kiemelkedő képességek felismerése és fejlesztése területén még bőven van mit javítani.

4.2 Jogszabályok és oktatási intézkedések

4.2.1 Az Európai Unió minden országában vannak olyan szakembereket és családokat tömörítő magánszervezetek, amelyek iskolán kívüli tevékenységeket szerveznek a tehetséges diákok képességeinek fejlesztése érdekében. Egyes országokban emellett az oktatási hatóságok által – vagy velük együttműködésben – szorgalmazott tevékenységek is vannak.

4.2.2 Az EU tagállamaiban a kiemelkedő képességű diákokra irányuló oktatási intézkedések közül az alábbiak említhetők meg:

- Gyakorlatilag az összes uniós tagállam idevonatkozó jogszabályaiban szerepel olyan oktatási intézkedés, amely ezekre a diákokra vonatkozik. Néhány ország minden diákra vonatkozó, általános oktatási intézkedéseket határoz meg, anélkül hogy megkülönböztetné a kiemelkedő képességű vagy tehetséges gyerekeket a többiektől: a kiválóságot minden diákban keresik.
- A legtöbb ország a különféle képességek alapján heterogén tanulócsoportokat állít össze, és igyekszik a csoporton belül differenciáltan kezelni a diákokat. Egyes országok homogén csoportokat állítanak össze a diákok képességei és tanulmányi eredménye alapján, bár néhányan csak a sport vagy a művészetek terén kiemelkedő diákok esetében élnek ezzel a lehetőséggel.

(*) A kiemelkedő képességű gyerekek tanításával kapcsolatos részletes uniós körképet az alábbi munkák adnak:

„La atención a los alumnos con altas capacidades en la Unión Europea” [A jó képességű tanulóakra irányuló figyelem az Európai Unióban] In: *De todo un poco* (Madrid város kiváló képességű tanulókat célzó tanulásfejlesztési programjának éves kiadványa), 11. szám, 21–29. o., Madrid, 2009.

Gifted Learners. A survey of educational policy and provision (Tehetséges

— A legtöbb ország jogszabályai lehetőséget adnak a tanulmányok rugalmas vagy gyorsabb elvégzésére, azaz arra, hogy egy tanuló az életkorának megfelelőhöz képest magasabb osztályt végezzen, egységes kritériumrendszer azonban nem létezik ennek megvalósítására. Néhány tagállamban lehetőség van arra, hogy nagyon tehetséges középiskolás diákok részt vegyenek az egyetemeken szervezett projektekben és egyénre szabott kurzusokon.

4.3 Tanárképzés

4.3.1 A jelenlegi nehéz – és az oktatási rendszert is sújtó – gazdasági helyzet és a tanárok által mindennapi munkájuk során tapasztalt problémák ellenére javítani kellene a tanárok ezzel kapcsolatos speciális képzését, mind az alap-, mind a továbbképzésben.

4.3.2 Az Európai Unió tagállamainak többségének hivatalos tanárképzési tantervében valamilyen formában szerepel a kiemelkedő képességű gyerekek tanításával kapcsolatos speciális képzés; vagy konkrét tantárgyként, vagy a diákok sokféleségének kezeléséről szóló általános tananyag részeként.

4.3.3 Az állami szervek által kínált tanár-továbbképzési tantervekben ez a téma az uniós országok alig felében szerepel. E hivatalos továbbképzés mellett egyes magánintézmények is kínálnak ilyen képzést.

4.3.4 Összefoglalva: a kérdés uniós helyzetének elemzése alapján kialakult kép azt mutatja, hogy az alábbi területeken sokat lehet még javítani:

— A kiemelkedő képességű diákokról a tanárokból élő kép javítására, e diákok jellemzőinek megismerésére, valamint kiszűrésükhöz és a velük való speciális foglalkozáshoz használt módszerekre irányuló tanári alap- és továbbképzés.

— A tanárképzés során ki kell térni az alábbiakra: a humanizmus értékei, a multikulturalizmus kezelése, az információs és kommunikációs technológiák oktatási célú felhasználása, valamint a kreativitás, az innováció és a kezdeményezőkézség ösztönzése.

— A pszichopedagógiai értékelési eljárások, valamint a kiemelkedő értelmi képességű diákok felismerésében szerepet játszó szociális és családi tényezők egységesítése. A szűrést korán el kell végezni, de nyitva kell hagyni a lehetőséget arra, hogy későbbi oktatási szakaszokban, vagy – azok esetében, akik már munkába álltak – akár a munkahelyen is sor kerüljön rá.

— A kiemelkedő értelmi képességekkel vagy egyéb rendkívüli tulajdonságokkal rendelkező diákok tanításával kapcsolatos intézkedések megtervezése és végrehajtása mind az iskolában, mind pedig azon kívül, nem formális oktatási keretek között: bővített tanulási programok.

— A kiemelkedő értelmi képességeket mutató személyek egész életen át tartó tanulását lehetővé tevő mechanizmusok és eljárások tervezése és végrehajtása, különösen az egyetemi tanulmányok kezdetén, illetve ezek során végig.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nemek dimenziója az Európa 2020 stratégiában (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 76/02)

Előadó: **Joana AGUDO I BATALLER**

Társelőadó: **Grace ATTARD**

2012. július 12-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A nemek dimenziója az Európa 2020 stratégiában.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. december 20-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a január 17-i ülésnapon) 200 szavazattal 6 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

Az EGSZB

1.1 támogatja és helyesli azt az elvet, hogy az „Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája”⁽¹⁾, valamint a nők és férfiak közötti egyenlőséget célzó stratégia⁽²⁾ kölcsönösen erősítse egymást. Ehhez mindenképpen be kell építeni a nemek dimenzióját (a nemek közötti egyenlőség szempontját) és speciális intézkedéseket az EU2020-hoz kapcsolódó politikák céljai közé, végrehajtásába, nyomon követésébe és kiértékelésébe;

1.2 úgy véli, hogy mindenképpen meg kell szüntetni azt a visszasságot, hogy az EU2020 hét kiemelt kezdeményezése közül egyik sem foglalkozott kifejezetten a nemek kérdésével. Úgy gondolja, hogy ezért feltétlenül be kell építeni a nemek dimenziójának kérdését a nemzeti reformprogramokba és az európai szemeszterbe – különösen amikor az európai gazdasági helyzet a politikák eredményesebb végrehajtását és az erőforrások hatékonyabb felhasználását igényli – felismerve, hogy a nemek közötti egyenlőtlenség rontja a gazdasági növekedést;

1.3 támogatja azokat az országspecifikus ajánlásokat, amelyekben az Európai Bizottság arra szólítja fel a tagállamokat, hogy korrigálják a nemzeti reformprogramokban szereplő előirányzatokat úgy, hogy a politikai intézkedések figyelembe vegyék a nemek közötti egyenlőség elvét. Fontos, hogy a felülvizsgálati és nyomonkövetési miniszteri találkozók garantálják ezeknek az ajánlásoknak a tényleges és folyamatos érvényesítését, és irányítsák rá a figyelmet a nemek közötti egyenlőség politikájában elért eredményekre. Ehhez koherens módon kell felhasználni a közösségi alapokat, elsősorban az Európai Szociális Alapot;

1.4 azt ajánlja, hogy a 2014–2020-as időszakra szóló következő többéves pénzügyi keret bocsásson rendelkezésre célirányos forrásokat, hogy előrelépéseket lehessen elérni a nők jogai, illetve a nemek közötti egyenlőség területén. Az EGSZB szerint

megfelelő és látható finanszírozásra van szükség, hogy biztosítva legyen a források átlátható felhasználása, és hogy ösztönözní lehessen a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos intézkedések, tevékenységek és projektek támogatását az EU valamennyi illetékességi területén;

1.5 úgy véli, hogy az egyes országok, régiók és ágazatok különböző és konkrét helyzetét figyelembe véve olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek lehetővé teszik a társadalmi helyzet javulását és a nők nagyobb részvételét a munkaerőpiacon, ideértve a vállalkozásalapítás támogatását is. Támogatni kell, hogy mind minőségi, mind pedig mennyiségi szempontból ki lehessen aknázni a bennük rejlő lehetőségeket a különböző, az EU2020-ban meghatározott alábbi területeken: innováció, kutatás, oktatás és szakképzés, digitális társadalom, éghajlat és zöld gazdaság, energiaügy, mobilitás, versenyképesség, foglalkoztatás, szakképesítések, társadalmi kirekesztés és szegénység;

1.6 hangsúlyozza, milyen fontos a szociális partnerek elkötelezettsége és közreműködése a különböző politikák végrehajtásának valamennyi szakaszában mind európai és nemzeti, mind pedig területi és ágazati szinten ahhoz, hogy minden uniós országban a szükséges irányba fejlődjön a nemek közötti egyenlőség kérdése. A társadalmi párbeszéd és a kollektív tárgyalások során született megállapodások alapvető eszközöket jelentenek ahhoz, hogy a nemzeti reformprogramokat ki lehessen egészíteni a nemek dimenziójával. Az európai szociális partnerek nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos intézkedési kerete fontos idevonatkozó példa, amelynek az EU2020-ban is meg kellene jelennie;

1.7 kiemeli, milyen fontos, hogy a nemek dimenzióját mind a hét kiemelt kezdeményezésbe beépítsék. Ehhez tudni kell, hogy az alábbi szempontokból milyen sajátos és különböző helyzetben vannak a nők és a férfiak: a munkaerőpiac és az egész életen át tartó tanulás; az egyes oktatási szintekhez való hozzáférés és a foglalkoztatás; a szegénység és a kirekesztettség kockázata; hozzáférés a digitalizáció által kínált új technológiákhoz és ezek használata; részvétel valamennyi szinten az oktatásban, a kutatásban és a termelésben, különösen az új, feltörekvő ágazatokban. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a hangsúlyt a produktív informatikához kapcsolódó szakmákban alulreprezentált nők digitális képzésére helyezték. Az EGSZB szerint

⁽¹⁾ COM(2010) 2020 final, a továbbiakban: EU2020.

⁽²⁾ COM(2010) 491 final, a már korábban említett esélyegyenlőségi stratégia.

elengedhetetlen, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok használják a nemekre vonatkozó meglévő mutatókat, és alakítsanak ki újakat azokon a területeken, ahol még nem léteznek ilyenek;

1.8 úgy véli, hogy figyelembe véve, milyen súlyos helyzetet jelent a legtöbb tagállamban a fiatalok munkanélkülisége és a korai iskolaelhagyás, amely különböző mértékben érinti a férfiakat és a nőket, nagy szükség van arra, hogy a nemi dimenzió jobban megjelenjen az ifjúságpolitikák kialakítása során;

1.9 arra kéri a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe az Európai Bizottság speciális ajánlásait, és hozzanak intézkedéseket annak érdekében, hogy a nők valamennyi országban több és jobb munkahelyhez jussanak. Ehhez jobban elérhető és jobb minőségű, hozzáférhető közszolgáltatásokra van szükség a gyermekek és az idősek számára, meg kell szüntetni a bérszakadékot, intézkedéseket kell végrehajtani a családi, a magánélet és a munka összeegyeztetésére (az apák által igénybe vehető szülői szabadságra és a fizetett szabadság lehetőségének megkönnyítésére gondolunk);

1.10 megismétli, hogy az EU2020-nak – a szociális partnerek közreműködésével – meg kell erősítenie és támogatnia kell az olyan speciális és hatékony megállapodásokat és intézkedéseket, amelyek garantálják a terhes, illetve a szülésen éppen átesett nők munkahelyi egészségvédelmét és biztonságát. Az EGSZB támogatta azt az európai bizottsági javaslatot, hogy hozzanak arra vonatkozó intézkedéseket, hogy az anyasági szabadság megfelelő hosszúságú, minimum 18 hetes legyen ⁽³⁾;

1.11 A válság – ha országonként, régióként és ágazatonként különböző mértékben is – kihat az emberek életére, és súlyosbít néhány egészségügyi, illetve az együttéléssel kapcsolatos problémát. Az EGSZB ezért úgy gondolja, hogy kiemelt figyelmet kell szentelni olyan intézkedések meghozatalának, amelyek segítenek enyhíteni a káros hatásokat (a stresszt, az erőszakot, a munkahelyi és a családon belüli zaklatást) ⁽⁴⁾. Ehhez mindenképpen közösen kell fellépni, hogy a társadalmon belül erősödjön a nemek közötti egyenlőség, megszűnjenek a strukturális egyenlőtlenségek és megváltozzanak a nemi szerepek, illetve a nemekről alkotott sztereotípiák;

1.12 úgy véli, hogy prioritásként kell kezelni, hogy a nők nagyobb mértékben részt vegyenek a döntéshozatalban, különösen az EU2020-ban stratégiáinak és a jövő zálogának tekintett ágazatokban és vállalatoknál. Az EGSZB rövidesen véleményét dolgoz ki az Európai Bizottság azon javaslatáról, hogy európai szinten fogadjanak el kötelező érvényű intézkedéseket, amelyek a nők e területen történő részvételének növelésére irányulnak;

1.13 aggodalommal veszi tudomásul a megszorításokat a szociális szolgáltatások, valamint a leginkább hátrányos helyzetben levő ágazatok, illetve a szegénység és társadalmi kirekesztettség veszélyének legjobban kitétek védelme terén. Az

EU2020 keretében meghozandó intézkedéseknek célirányosan fel kellene venniük a küzdelmet a növekvő női szegénységgel, és törekedniük kellene a nők integrációjára rövid távon a munkaerő-piaci integrációt elősegítő ösztönzők révén, hosszú távon pedig az alábbiakkal: hozzáférés biztosítása az alapképzéshez és az új kompetenciák elsajátításához, továbbá az új technológiák alkalmazása és új munkaszervezési formák, a munka és a családi élet összeegyeztetése mellett. Az EGSZB úgy véli, hogy 60 évvel az európai integráció kezdete után elfogadhatatlan hagyni azt, hogy a férfiak és a nők közötti bérdömping kiigazítási tényezőül szolgáljon, illetve azt, hogy általánossá váljon a női munkavállalók kiszolgáltatott helyzete. Úgy látja, hogy a tagállamoknak sürgősen nemzeti reformprogramjukba kellene foglalniuk azon intézkedéseket, amelyek stabil foglalkoztatást, valamint tisztességes munkabért és nyugdíjat biztosítanak a nők számára.

1.14 úgy véli, hogy ahhoz, hogy az EU2020 és az egyenlőséget célzó stratégia elérhesse céljait, mindenképpen egyértelműen meg kell értetni az érintett felekkel és általában véve a társadalommal, hogy az egyenlőség megteremtése irányába vezető úton történő továbblépés érdekében több intézkedésre van szükség. Ehhez először is intenzívebb és szorosabb együttműködésre és koordinációra van szükség valamennyi uniós intézmény, az Európai Parlament, az Európai Bizottság, a Tanács, az Európai Központi Bank, valamint az EGSZB és a Régiók Bizottsága között. Második lépésként pedig minden szinten meg kell jeleníteni az egyenlőségnek ezeket a szempontjait a fenti intézmények szekcióinak, csoportjainak és szakbizottságainak összetételében ⁽⁵⁾ és napi munkájában.

2. Bevezetés

2.1 A 2010-ben elfogadott Európa 2020 stratégia egy olyan bonyolult gazdasági környezetben határozta meg az uniós növekedéshez vezető utat, amely már előrevetítette az Unióban jelenleg érzékelhető pénzügyi és politikai nehézségek árnyékát. Az EU2020 egy sor intézkedést alakít ki, hogy a tagállamok hatékonyan és egységesen kezelhessék a válságból eredő kihívásokat, és ugyanakkor egy olyan növekedési modellt vezethessenek be, amely intelligensebb, fenntarthatóbb és inkluzívabb.

2.2 Európai szemeszter néven új gazdasági irányítási folyamatot is elindítottak azzal a céllal, hogy egyrészt összehangolják egymással a tagállamok költségvetési és strukturális politikáit, másrészt pedig hogy lehetővé tegyék a stratégia végrehajtásának ellenőrzését.

2.3 Ezzel párhuzamosan az egyenlőségre vonatkozó stratégia meghatározta az Európai Bizottságnak a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos munkaprogramját. Ez a politikai javaslat a nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó 2006–2010-es ütemtervhez ⁽⁶⁾ kapcsolódik, és a mai napig a legjelentősebb próbálkozás arra, hogy meghatározassanak egy sor, a nemekkel kapcsolatos stratégiai célkitűzést.

⁽³⁾ HL C 277., 2009.11.17., 102–108. o.

⁽⁴⁾ HL C 351., 2012.11.15., 21–26. o.

⁽⁵⁾ Az EGSZB összetétele: 343 tag, ebből 81 nő (23,6 %). Csoportonként: I. Csoport: 112 tag, ebből 22 nő (22,1 %); II. Csoport: 120 tag, ebből 32 nő (26,8 %); III. Csoport: 111 tag, ebből 27 nő (24,3 %).

⁽⁶⁾ COM (2006) 92 final és HL C 354., 2010.12.28., 1–7. o.

2.4 1996 óta az EU kettős megközelítést alkalmaz a nemek közötti egyenlőség témakörében: egyfelől speciális intézkedéseket alkalmaz a nőket érintő diszkrimináció felszámolására, másrészt pedig beépíti a nemi dimenziót a politikai döntésekbe (*gender mainstreaming*) (7).

2.5 Az EGSZB támogatja azt az elvet, hogy az EU2020 helyes végrehajtására az egyenlőséget célzó stratégiával összhangban kell sort keríteni, hogy hatékonyan lehessen reagálni a válság által jelentett kihívásokra, hiszen a két stratégia kölcsönösen erősíti egymást. Ebben a tekintetben egyetért az Európai Parlamenttel, amely ezt a nézetet vallja. A Tanács által 2011. márciusban elfogadott, nemek közötti egyenlőségről szóló európai paktum (2011–2020) (8) is rámutat a két stratégia szoros kapcsolatára, és a válságból való kilábalást szolgáló eszközök kombinált alkalmazására szólít fel.

3. Az Európa 2020 stratégia – a nemek dimenziójának elemzése

3.1 A nemek közötti egyenlőség témája nem szerepelt kimondottan a szövegben, egyik kiemelt kezdeményezés sem foglalkozik vele, és az öt mennyiségi célkitűzésben sem említik meg. Kivételet csak a foglalkoztatási ráta jelent, amelynél a nők nagyobb munkaerő-piaci jelenlétét szorgalmazzák. Mindez szöges ellentétben áll az EU2020 bevezető részében szereplő elvekkel, amelyek kimondják, hogy az egyenlőség tiszteletben tartása (a gazdasági, társadalmi és területi szolidaritás, valamint a környezet és a kulturális sokszínűség tiszteletben tartása mellett) a gazdasági válságból való kilábalás egyik legfontosabb eleme.

3.2 Különböző uniós intézmények, a civil társadalmat képviselő szervezetek és szociális partnerek is egyöntetűen hangsúlyozták, hogy a nemek közötti egyenlőség az új cselekvési stratégia egyik prioritása kell hogy legyen, és hogy a versenyképesség és a növekedés egyik kulcsfontosságú tényezőjének kell tekinteni. Az Európai Parlament szerint a szövegbe bele kellene foglalni a nők teljes részvételét a munkaerőpiacon és a szakképzésben, valamint egy olyan programot, amelynek az lenne a célja, hogy megszüntesse a fizetésbeli különbségeket a nők és a férfiak között.

3.3 Az EU2020 megfogalmazása nem talált egyöntetű támogatásra és különböző kritikákat is kapott: túl általános a tartalma, túl összetett a struktúrája és túlságosan gazdasági szemléletű az általa használt megközelítés, amelyből hiányoznak a szociális szempontok. A korábbi foglalkoztatási stratégiákkal összehasonlítva ez a stratégia a nemek közötti egyenlőség szempontjából egyértelmű visszalépést jelent. Az egyetlen fellelhető

(7) A nemek közötti egyenlőség érvényesítése: „a nemek közötti egyenlőség beépítése az uralkodó irányzatokba, oly módon, hogy a nők és férfiak egyenlő előnyöket élvezzenek. Ez azt jelenti, hogy minden egyes politikát – annak kidolgozását, végrehajtását, nyomon követését és értékelését – meg kell vizsgálni azzal a céllal, hogy előmozdítsuk a nők és férfiak közötti egyenlőséget.” (Európai Bizottság, EQUAL Útmutató)

(8) HL C 155., 2011.5.25., 10–13. o.

és kifejtett szempont, a nők foglalkoztatási mutatója egyértelműen megfelelkezik a munkával kapcsolatos minőségi szempontokról és a különböző munkaerő-piaci kiindulási helyzetekről. Még a lisszaboni stratégiában meglévő, nemek szerint lebontott mennyiségi célkitűzések is eltűntek.

3.4 Az EGSZB véleménye szerint sem az EU2020, sem pedig az egyenlőséget célzó stratégia nem fogja elérni célját, ha nem hoznak olyan konkrét intézkedéseket, amelyek javítják a nők társadalmi és munkaerő-piaci helyzetét. Mindenképpen ki kell aknázni a bennük rejlő mennyiségi és minőségi lehetőségeket az EU2020 különböző területein. A hét kiemelt kezdeményezés keretében hozott konkrét intézkedések nélkül nem lehet majd eredményeket elérni az EU2020 által kitűzött prioritások terén, azaz egyenlőségi politika nélkül az intelligens, fenntartható és társadalmilag inkluzív növekedés nem válhat realitássá.

3.5 Az egyes tagállamok reformterveinek el kell tehát ismeriük a nők által végzett munkának a gazdaság számára jelentett hozzáadott értékét (például azt, amit a személyeknek történő szolgáltatásnyújtás professzionálissá tétele jelentene) (9) és azokat a hátrányokat, amelyeket a nők – az egyenlőséget célzó stratégia szerinti alapvető társadalmi szempontokat tekintve – elszenvednek a munkaerőpiacon (hozzáférés minden szinten és minden korcsoportban, karrierlehetőség, folyamatosság stb.), illetve a társadalomban. A válságból való kilábaláshoz és az új kihívások megoldásához az EU2020-at úgy kell végrehajtani, hogy közben olyan speciális programokat, tervekét és intézkedéseket dolgoznak ki, amelyek lehetővé teszik az előrelépést az egyenlőség terén. Mindez nem valósítható meg annak ismerete nélkül, hogy a válságellenes intézkedések a különböző kiindulási helyzetek függvényében milyen hatásokkal járhatnak.

3.6 Az EGSZB aggodalmának ad hangot amiatt, hogy hiányoznak a konkrét intézkedések és a két nemre vonatkozó specifikus mutatószámok. Mindezek miatt nem lehet helyzetértékelést és nyomon követést végezni arról, hogy a stratégia nyomán sikerült-e előrelépést elérni, és az európai szemeszternek nincsenek meg a szükséges eszközei az egyenlőség felszámolására, figyelembe véve, hogy az egyes országoknak, ágazatoknak és területeknek a nemi dimenziót illetően eltérő társadalmi realitása folytán különbözőek a kiindulási helyzetek is.

3.7 Az EU2020-nak hatékony eszközöket kellene rendelkezésre bocsátania ahhoz, hogy értékelni lehessen egyrészt a nők szerepét az Unión belüli növekedésben, másrészt pedig társadalmi hozzáadott értékét, ahogy azt az EGSZB véleménye (10) is hangsúlyozza, amely egybecseng egy, a svéd elnökség idején készült tanulmánnyal (11). A tanulmány többek között kihangsúlyozza, hogy a munkaerő-piaci egyenlőség átlagosan 27 %-kal növelheti a tagállamok bruttó nemzeti össztermékét.

(9) HL C 21., 2011.1.21., 39. o.

(10) HL C 318., 2009.12.23., 15–21. o.

(11) Nemek közötti egyenlőség, gazdasági növekedés és foglalkoztatás, Åsa Lofström (<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3988&langId=en>).

4. A nők és férfiak közötti egyenlőséget célzó stratégia (2010–2015) prioritásai

4.1 A nők és férfiak közötti egyenlőséget célzó, 2010-ben elfogadott stratégia valamennyi szempontból és minden kiemelt kezdeményezésben szoros kapcsolatban áll az Európa 2020 stratégiával, különösen amikor megfelelő nemzeti intézkedések – technikai segítségnyújtás, strukturális alapok vagy a hetedik kutatási keretprogramhoz hasonló alapvető finanszírozási eszközök révén történő – kidolgozásáról és végrehajtásáról van szó. A foglalkoztatási irányvonalak és a nemzeti politikák értékelésének kapcsán az Európai Bizottság szoros nyomon követést fog végezni, hogy csökkenjenek az egyenlőtlenségek és javuljon a nők társadalmi részvétele.

4.2 A stratégia kitér arra is, hogy a férfiak milyen szerepet játszhatnak a nemek közötti egyenlőség elősegítésében, és fontosnak tartja, hogy ők is részt vegyenek a férfiak és nők által mind a családban, mind pedig a munkában betöltött társadalmi szerepek szükségszerű megváltoztatásában.

4.3 Az egyenlőséget célzó stratégia a nőjogi chartában meghatározott öt kiemelt terület szerint részletez intézkedéseket, és tartalmaz egy külön fejezetet horizontális kérdésekről: a) A nők és férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlensége; b) Egyenlő értékű munka és egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazás; c) Egyenlőség a döntéshozatalban; d) Méltóság, sérhetetlenség és a nemi alapú erőszak megszüntetése; e) A nemek közötti egyenlőség a külpolitikában; f) Horizontális kérdések (nemi szerepek, jogalkotás, a nemek közötti egyenlőség érvényesítésének irányítása és eszközei).

4.4 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a problémák megoldásához és az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez teljes mértékben be kell vetni az EU olyan eszközeit, mint az egységes piac, a pénzügyi támogatások, a külpolitikai eszközök, de úgy véli, hogy nyomon kell követni, hogy van-e koherencia az egyenlőséget célzó stratégia elveinek érvényesítése és az EU2020 főbb eszközeinek alkalmazása között, különös tekintettel a hét kiemelt kezdeményezésre és az iránymutatásokra, mivel ezeket mind uniós, mind pedig tagállami szinten is megvalósítják.

5. A nemi dimenzió a hét kiemelt kezdeményezésben ⁽¹²⁾

5.1 Új készségek és munkahelyek menetrendje

5.1.1 Az EGSZB a 2012. évi növekedési jelentésről szóló véleményében ⁽¹³⁾ más szempontok mellett már hangsúlyozta, hogy a munkahelyteremtés során nagyobb hangsúlyt kell kapnia a minőségnek. Ma – a válság, illetve annak gazdasági és szociális hatásai miatt – az európai intézményeknek és a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy további előrelépések történjenek ebben az irányban.

5.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az irányelv végrehajtásához figyelembe kell venni a nőknek a munka világában betöltött jelenlegi helyzetét, hiszen bár az aktív európai népesség 44 %-át képviselik, helyzetük az alábbi tényezők miatt továbbra is speciális és veszélyeztetett: alacsonyabb foglalkoztatottság, bérkülönbségek, a nők koncentrációja, illetve hiánya egyes területeken; alacsony részvételük az új vállalkozások alapításában; részidős munka (75 %); határozott idejű foglalkoztatás; a megfelelő gyermekgondozási intézmények hiánya; nehézségek a

szakmai előrehaladás terén; a nők alacsony aránya a legmagasabb gazdasági és politikai posztokon; az egyenlő hozzáférés hiánya bizonyos szakokon az oktatás, szakképzés és egyetemi képzés területén.

5.1.3 Az 1997-ben regisztrált 51 %-os foglalkoztatottsági arány 2011-re 62 %-ra nőtt, főleg a teljesen elnőiesedett és a korrekciós intézkedések által nagymértékben érintett ágazatokban tapasztalt növekedés révén. Az Európai Uniót jelenleg sújtó gazdasági válság, ha minden országban más-más formában is, de egyúttal a nők helyzetét, illetve a nők és férfiak közötti egyenlőség terén elért törekény eredményeket is veszélyezteti. Az EGSZB úgy véli, hogy meg kellene hozni a szükséges támogatási intézkedéseket annak érdekében, hogy a válság végére a munka világában tapasztalható egyenlőtlenség ne nőjön tovább.

5.1.4 Mindenekelőtt az Európai Szociális Alapnak kellene megterveznie, nyomon követnie és kiértékelnie a tagállamokban végrehajtandó valamennyi tevékenységet, gondoskodva arról, hogy az egyenlőséget célzó stratégia terén előrelépések történjenek.

5.2 Mozgásban az ifjúság

5.2.1 Ez a kezdeményezés alapvetően két területre terjed ki: a foglalkoztatásra és a képzésre. Tartalma ezért szorosan kapcsolódik az előző kezdeményezéshez: a nagyobb mobilitás elősegítése a képzés területén, a felsőoktatás korszerűsítése, a formális és informális tanulás támogatása és felértékelése, valamint az oktatásba és a szakképzésbe való hatékony és fenntartható beruházások garantálása.

5.2.2 Az EGSZB úgy látja, hogy a fiatalok – jelenleg már 20 %-os – munkanélkülisége Európa egyik legaggasztóbb problémája. A fiatal nők, különösen az alacsony képzettségűek körében még ennél is nagyobb arányú a munkanélküliség.

5.2.3 Az anyaság, illetve az apaság nagyon eltérően hat a munkaerő-piaci helyzetre. A 12 évnél fiatalabb gyermeket nevelő nőknek csupán 64,7 %-a, a férfiaknak viszont mintegy 89,7 %-a dolgozik. E szám adatok különbsége annál nagyobb, minél több gyermekről van szó. Az iskola előtti gyermekgondozó intézmények hiánya és a családi kötelezettségek egyenlőtlen megosztása olyan problémák, amelyek megnehezítik a szakmai pályafutás és a magánélet összeegyeztetését, és komoly akadályokat jelentenek a nők szakmai előmenetele szempontjából.

5.2.4 Az Európai Tanács 2002-es barcelonai ülésén az iskola előtti oktatási intézmények rendelkezésre állását illetően elfogadott célkitűzéseket csak kevés állam teljesítette, és a jelenlegi helyzet, amelyben ezeket a közszolgáltatásokat leépítik, a helyzet súlyosbodásával fenyeget.

5.2.5 Riasztó azoknak a fiatal nőknek az aránya is, akik nem dolgoznak, és oktatásban vagy képzésben sem részesülnek (úgynevezett „NEET”-fiatalok a „not in employment, education or training” kifejezés nyomán). Az Eurostat szerint a férfiak 13 %-ával szemben a nők 20 %-a van ilyen helyzetben. Az iskolából kimaradók arányának csökkentése az Európa 2020 stratégiának is egyik célja, amelyet e kezdeményezés révén karol fel.

⁽¹²⁾ Az EGSZB mindegyikről véleményt fogadott el.

⁽¹³⁾ HL C 132., 2011.5.3., 26–28. o.

5.2.6 Az EGSZB úgy véli, hogy ennek a kiemelt kezdeményezésnek a végrehajtásához az említett szempontokon túl figyelembe kell venni a veszélyeztetett helyzetű fiatal nők aktuális helyzetének több más oldalát is: gyenge alapképzettség, csekély hozzáférés az új tudástársadalom által megkövetelt szakmai képzéshez, a kompetenciák nem kellő hasznosítása és a karrier-tanácsadás hiánya, illetve a vállalkozások alapításánál vagy az önálló tevékenység megkezdésénél jelentkező speciális pénzügyi problémák. Mindehhez olyan intézkedések szükségesek, amelyek kifejezetten a fiatal nőkre irányulnak.

5.3 Szegénység elleni európai platform

5.3.1 A kezdeményezés a következőket javasolja: a legveszélyeztetettebb helyzetűekre irányuló társadalmi innovációt támogató programok kidolgozása és végrehajtása, mindenekelőtt a leghátrányosabb helyzetben lévő közösségeket célzó innovatív oktatás elősegítése, szakmai képzés és foglalkoztatási lehetőségek biztosítása révén, valamint azáltal, hogy felvesszük a harcot a (például fogyatékoság alapján történő) megkülönböztetés ellen, illetve kidolgozunk egy új menetrendet a bevándorlók integrálására, azzal a céllal, hogy az érintettek teljes mértékben ki tudják bontakoztatni képességeiket. A javaslatok közt szerepel az is, hogy meg kell vizsgálni, megfelelőek és fenntarthatóak-e a társadalombiztosítási és nyugellátási rendszerek, és fel kell tární, miképp lehet garantálni az egészségügyi ellátáshoz való jobb hozzáférést. Az EGSZB-nek fenntartásai vannak a társadalmi innováció koncepciójával kapcsolatban. Az e területre vonatkozó kísérletek természetüknél fogva széttagoltak és kevésbé ültethetőek át más területekre. A koncepció alapját egyaránt képezi a szubszidiaritás jogi elve és olyan szociológiai fogalmak, mint a „méltányosság”. Egy kis csoport által kifejezésre jutott igényre adott helyi válasz hasznos lehet ugyan, de nem tudná helyettesíteni a kollektív társadalombiztosítási rendszerek által biztosított egyenlőséget és igazságosságot ⁽¹⁴⁾.

5.3.2 Az Európa 2020 stratégiában foglaltak szerint a tagállamoknak olyan intézkedéseket kell kidolgozniuk és végrehajtaniuk, amelyek igazodnak a különösen veszélyeztetett csoportok speciális helyzetéhez, társadalombiztosítási és nyugdíjrendszereiket oly módon építve ki, hogy társadalmi kohézió biztosítása érdekében garantált legyen a megfelelő jövedelemtámogatás és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés. A munkanélküliség és inaktivitás növekedése, a gazdasági bizonytalanság, az alacsony bérek és fizetések, a megszorító intézkedések, valamint a szociális juttatások és családtámogatások megkurtítása mindenekelőtt a nőket érinti – elsősorban munkavállalóként, mivel az állami és a szolgáltatási szférában történő leépítések közvetlenül érintik őket, hiszen ezek olyan ágazatok, amelyek nagy arányban alkalmaznak nőket, de emellett polgároként és felhasználóként is érintettek, hiszen az általános érdekű szolgáltatások nyújtásának korlátozásai kihatással vannak a nőkre, mivel ők ezeknek a szolgáltatásoknak az elsődleges igénybevevői.

5.3.3 Európában az alacsony fizetésű dolgozók 70 %-a nő. A tagállamok többségében a nők 17 %-a él szegénységben. A férfiak esetében ez az arány 15 %, ami szintén aggasztó szám. A szegénység és a társadalom periferiájára kerülés együtt jár a munkaerőpiacról való kirekesztéssel. Ezért tehát a munka nélkül töltött időszakok és a bizonytalan állások, amelyek a nők, külö-

nösen az alacsony képzettségűek körében gyakoriak, rövid távon, de közép- és hosszú távon is negatív hatással járnak.

5.3.4 Az egyszülős családokat, az özvegyeket, a fogyatékkal élő nőket, a nemi alapú erőszak áldozatait, valamint az időseket és a migráns nőket különösen súlyosan érintik a költségvetési megszorítások, és mivel nem számíthatnak kellő védelemre és konkrét segítségnyújtásra, nagymértékben fenyegeti őket a társadalmi kirekesztés.

5.4 Európai digitális menetrend

5.4.1 A cél az, hogy az informatikai technológiákhoz, és különösen az internethez való hozzáférést és az internet használatát valamennyi európai polgár számára könnyebbé tegyik, mindenekelőtt olyan programok révén, amelyek növelik a „digitális írástudást” és a hozzáférést.

5.4.2 Ennek érdekében a tagállamoknak stratégiákat kell kidolgozniuk a nagysebességű internet elterjesztésére és a közfinanszírozás, ezen belül a strukturális alapok eszközei révén történő finanszírozás olyan területekre történő irányítására, amelyeket a magánbefektetések nem fednek le teljesen, és támogatniuk kell a korszerű online szolgáltatások (például e-kormányzat, online egészségügyi szolgáltatások, intelligens otthon, digitális jártasság, biztonság) fejlődését és igénybevétele ⁽¹⁵⁾.

5.4.3 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy nemekre lebontott statisztikai adatok hiányában nem lehet képet alkotni arról, hogy milyen a nők helyzete az új technológiákhoz kötődő ágazatokban, illetve hogy milyen szinten használják az ilyen technológiákat. Fontos volna tanulmányozni ezt a témakört, hogy megállapíthassuk, milyen a helyzetük – a szolgáltatások igénybevevőiként is –, és így az Európa 2020 stratégiában javasolt tájékoztatást és képzést célzottabb formában alakíthassuk ki.

5.5 Innovatív Unió

5.5.1 Ez a kezdeményezés – több más lépés mellett – az oktatás, az üzleti szféra, a kutatás és az innováció közötti kapcsolatok támogatását és erősítését célozza, és elősegíti majd a vállalkozói szellem kialakulását. A tagállamoknak meg kellene reformálniuk nemzeti és regionális k+f rendszereiket, hogy ezáltal ösztönözzék a kiválóságot és az intelligens szakosodást, kiemelten tudják kezelni a tudás bővítésére fordított költségeket, erősítsék az egyetemeket, a kutatás és a vállalkozói szféra közötti együttműködést, gondoskodjanak arról, hogy kellő számú diákot képezzenek a matematikai és a mérnöki tudományok területén, és a tanterveket úgy alakítsák, hogy az támogassa a kreativitást, az innovációt és a vállalkozói szellemet.

5.5.2 A nők ebben a folyamatban kiemelten fontos szerepet kaphatnak, és kell is, hogy kapjanak. 2010-ben a kiadott egyetemi diplomák mintegy 60 %-át nők szerezték, de ez az általuk a munkaerőpiacon betöltött pozíciókban nem tükröződik. Ma minden harmadik vállalkozást alapítja nő, a tőzsdén jegyzett nagyvállalatok igazgatótanácsaiban 13,7 %, az igazgatótanácsok elnökei között pedig már csak 3 % az arányuk.

⁽¹⁴⁾ HL C 143., 2012.5.22., 88. o.

⁽¹⁵⁾ HL C 318., 2011.10.29., 9–18. o.

5.5.3 A legtöbb országban nemek szerint továbbra is horizontális módon szétválasztják a képzési szakirányokat: természettudományok, mérnöki tudományok, matematika, technológiák. Ezek a szakirányok emellett a gazdasági és a tudományos élet vezetői közötti együttműködés kiemelt területei is, elsősorban a mester- vagy doktori fokozatot szerzők körében; ez a szféra a nők számára kevésbé hozzáférhető. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy feltétlenül intézkedéseket kell tenni ezen akadályok kiküszöbölésére.

5.5.4 A nők még ma is alulreprezentáltak a tudományos élet, a vállalkozások és a szolgáltatási szektor döntéshozói köreiben. Az egyetemek legmagasabb vezetői szintjein mindössze 18 % a nők aránya. A munkalehetőségeknek és a kutatási támogatások odaítélésének biztosítaniuk kell a nők érvényesülését ezen a területen, és ahhoz is hozzá kell járulniuk, hogy az európai társadalom fenntartható fejlődésének lehetőségei bővüljenek.

5.6 Erőforrás-hatékony Európa

5.6.1 A kezdeményezés az energiahatékonysági cselekvési terv felülvizsgált változatának elfogadását és alkalmazását irányozza elő, és támogatni kíván egy, az erőforrások hatékony felhasználását célzó átfogó programot (támogatás a kkv-k és a családok számára) a strukturális alapok és más források felhasználásával, hogy igénybe lehessen venni az innovatív befektetések már létező és eredményes rendszerei révén nyújtható finanszírozást, ami elősegíti majd a fogyasztási és termelési sémák megváltozását.

5.6.2 Az energia és a környezet nem semleges témák: az energia felhasználása, az ivóvízhez való hozzáférés, az újrahaznosítás, a háztartásokban a fűtés és a sütés-főzés energiaforrásai, a környezet és a környezetmegőrzés szem előtt tartása jó példák olyan területekre, amelyeken a nők kulcsszerepet játszanak. Olyan specifikus intézkedések kidolgozása nélkül, amelyek a valóság konkrét ismeretéből táplálkoznak, és differenciált módon irányulnak a különböző célcsoportok, elsősorban a nők felé, a fogyasztási szokások terén nem képzelhetők el változások.

5.6.3 Ezt a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi (EPSCO) Tanács is elismerte 2012. júniusi következtetéseiben, amelyben kiemelte a nőknek a fenntartható fejlődésben játszott alapvető szerepét. Az EGSZB egyetért a Tanács következtetéseivel; megerősíti, hogy a nők döntő befolyást gyakorolhatnak a környezetet érintő döntések meghozatalára, különösen az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó politikaterületen. Új lehetőséget jelent a nők számára, hogy fontos szerepet töltsenek személyes és gazdasági helyzetüket a kialakulóban lévő, új környezetbarát gazdasághoz – a fejlődés és a munkahelyteremtés e fontos ágazatához – csatlakozva javítsák.

5.6.4 A vállalatok szintjén a vertikális megkülönböztetés ebben az ágazatban továbbra is jelentős. Bár ma a vezetői posztok mintegy 33 %-át töltik be nők, szemben a 2001-es 31 %-kal, legnagyobb részük a szolgáltatási és kereskedelmi szektorban dolgozik, és csak sokkal kevesebben tevékenykednek a gyártó-, építő- és energiaiparban.

5.6.5 Túl kevés olyan vizsgálat folyt, illetve kevés adat áll rendelkezésre ahhoz, hogy reális képet tudjunk alkotni a nemek szerinti helyzetről, és arról, hogy milyen lépéseket kellene tenni a fenntartható fejlődésben szerepet játszó nők arányának növeléséről. Az EGSZB fontosnak tartja a befektetéseket, de azt is, hogy figyeljünk a sztereotípiák leküzdésére, megoldások nyújtására és arra, hogy támogassuk a pozitív cselekvést célzó lépéseket, mivel ez egy növekvő ágazat, és ha a kezdeteket diszkrimináció jellemzi, akkor fennáll a veszélye annak, hogy a különbségek társadalmi szempontból csak tovább nőnek, és egyfajta törésvonal alakul ki.

5.6.6 Az esélyegyenlőségi stratégia prioritásaihoz tartozik az EU külkapcsolati tevékenységei terén végzett fellépés is – egyrészt a szomszédos régiókhoz kapcsolódó együttműködési programok és az európai szomszédsági programok, különösen az Euromed régióhoz kapcsolódóak, másrészt pedig az EU-nak a globális fórumokon történő fellépésén keresztül. A harmadik országokból bevándorló nők, az Európai Unión belüli migráns és a szomszédos országokból származó nők különös figyelmet igényelnek. Aggasztó a Rio+20 kudarc a fenntartható fejlődés és a nők jogai terén. Az olyan kritikus témák terén, mint például az egészség, illetve a szexuális és reprodukív jogok közötti kapcsolat, a nők földdel kapcsolatos öröklési és tulajdonjoga vagy az éghajlatváltozás és a „zöld munkahelyek”, egyáltalán nem sikerült előrelépést elérni.

5.7 Iparpolitika a globalizáció korában

5.7.1 Ez a kiemelt kezdeményezés fontos szerepet játszik a nemek közötti egyenlőség érvényesítésével kapcsolatos szempontoknak az esélyegyenlőségi stratégiába való beépítésében. A bérek átláthatósága, az egyenlő béreket célzó kezdeményezések vagy azok az intézkedések, amelyek arra kívánják ösztönözni a nőket, hogy válasszanak a hagyományostól eltérő foglalkozásokat, csupán néhány olyan, fontos lépés a stratégiában javasoltak közül, amelyek jól kiegészítik ezt a kezdeményezést.

5.7.2 Európában a férfiak és a nők közötti fizetéskülönbség az egyes tagállamokban 5 és 31 % közötti, átlagosan mintegy 17 %. Ezért a helyzetért több egymáshoz kapcsolódó tényező felelős. Ilyen például az, hogy az elnőiesedett szakmákban végzett munkát kevesebbért értékelik, az erőteljes szakmai szegregáció vagy a szakmai pályafutás különböző okokból való megszakítása. A válság miatt ez a helyzet csak súlyosbodik.

5.7.3 A foglalkoztatási arány és a bérek terén megfigyelhető különbség néhány esetben ugyan csökkent, de sajnos nem a nők foglalkoztatásának és fizetésének javulása miatt, hanem annak következtében, hogy azokban az ágazatokban, ahol a férfiak vannak túlsúlyban (építő- és gyártóipar, pénzügyi világ), a válság közvetlen következményeként csökkent a kereslet. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az EUMSZ szerint az európai integráció egyik célkitűzése „az élet- és munkakörülmények javítása – lehetővé téve ezáltal a fejlődési folyamat fenntartása mellett ezek összehangolását”⁽¹⁶⁾, mindenki számára.

⁽¹⁶⁾ Az EUMSZ 151. cikke.

5.7.4 Az EGSZB úgy véli, hogy intézkedéseket kell tenni a növekedés újbóli beindítására ezekben a válsággal küzdő ágazatokban, emellett ugyancsak intézkedések szükségesek a szakmai szegregáció leküzdésére, különösen a nők tudományos, technológiai, mérnöki és matematikai területen való munkavállalói részvételének növelése révén, másik oldalról pedig lépéseket kell tenni a nagymértékben elnőiesedett ágazatok, például a háztartási munka, a szolgáltatások, az egészségügy és a gondozási szolgáltatások jobb elismerése érdekében is.

6. A nemi dimenzió a nemzeti reformprogramokban és az európai szemeszter keretében

6.1 A politikai koordinációt célzó európai szemeszter a tagállamok által az Európa 2020 stratégia végrehajtásának nyomán követésére elfogadott új eszköz. A nemek közötti egyenlőségről szóló európai paktum azt ajánlja, hogy a nemzeti reformprogramok kidolgozása és végrehajtása során vegyék figyelembe a nemek közötti egyenlőség szempontjait, és segítsék elő a nemek közti esélyegyenlőség politikájának érvényesülését. Emellett arra kéri az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy az éves növekedési jelentésben, a tanácsi következtetésekben és az országspecifikus ajánlásokban jelenítsék meg a nemek közötti egyenlőség szempontjait.

6.2 2012 áprilisában 12 tagállam kapott olyan országspecifikus ajánlásokat, amelyek a nemek közötti egyenlőségnek a

nemzeti cselekvési tervekben érvényesítendő szempontjaira is kitértek. Az Európai Bizottság konkrét reformokat javasolt az alábbi területeken: a nők munkaerő-piaci részvételének növelése, a gyermekgondozási szolgáltatások, az egész nap nyitva lévő iskolák és az idősgondozó intézmények, továbbá a függő helyzetben lévő egyéb személyek ápolását és gondozását végző intézmények rendelkezésre állásának és minőségének javítása. Ezeket az EGSZB támogatja.

6.3 A legtöbb ajánlás a nők foglalkoztatási arányának növelésére irányul, nem veszi azonban számításba a jó minőségű munkahelyek biztosítása előtt a fizetés, a munkafeltételek és a férfiak családi kötelezettségeinek azonos szintre hozása terén álló akadályokat. Csak egyetlen országnak – Ausztriának – szólt az az ajánlás, hogy csökkentse a nemek közötti fizetéskülönbséget, noha ez a különbség valamennyi tagállamban továbbra is fennáll.

6.4 Az EGSZB aggasztónak tart néhány olyan ajánlást, amely adott esetben káros hatással is lehet a nemek közötti egyenlőségre. Azokról az ajánlásokról van szó, amelyek a nyugdíjreformra, a fizetések és a nyugdíjak kiigazítási mechanizmusainak felülvizsgálatára, a nyugdíjkorhatárnak az egészségben töltött évekre való tekintet nélkül történő felemelésére, illetve pénzügyi ösztönzőknek a családok második jövedelme tekintetében történő bevezetésére vonatkoznak.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tengeri kalózok: az EU fellépésének megerősítése (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 76/03)

Előadó: **dr. Anna BREDIMA**

2012. július 12-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Tengeri kalózok: Az EU fellépésének megerősítése

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. november 26-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a január 16-i ülésnapon) 147 szavazattal 1 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összegzés

1.1 A tengeri kalóztevékenység járványszerű terjedésének súlyossága még nem tudatosodott teljesen az európai civil társadalomban. Az EGSZB szeretné fogékonyabbá tenni a civil társadalmat és az európai közvéleményt erre a problémára, hogy annak felszámolására irányuló konkrét fellépésre lehessen ösztönözni a tagállamokat és az uniós intézményeket. 2011-ben a Tengerészeti Világnapját is a kalóztevékenység elleni küzdelemnek szentelték. Sokrétű jellege miatt holisztikus megközelítésre van szükség, nem itt-ott egy-egy eseti beavatkozásra. A kalózok nem távoli problémát jelentenek, amely valahol az Indiai-óceánon jelentkezik, és csak a megtámadott hajókat és a rajtuk szolgáló tengerészeket érinti. Tevékenységük az európai fogyasztókra és adófizetőkre is sok szempontból kihat, és nem „olyan tünet, amellyel együtt lehet élni”.

Az EGSZB szeretné, ha az EU-intézmények és a tagállamok részéről meglenne a politikai akarat arra, hogy tartós megoldást dolgozzanak ki a kalózproblémára.

1.2 Az EU-nak a megoldások egyedülálló tárháza áll rendelkezésére, a kereskedelmi és fejlesztési segélyektől kezdve egészen a katonai jelenlétig, az államépitésig és az újjáépítésig.

1.3 Az EGSZB örömmel fogadja az ENSZ Biztonsági Tanácsának és az EU-nak azt a döntését, hogy az EU/NAVFOR-ATLANTA műveletet 2014. decemberig hosszabbítsák meg, illetve a műveleti területet terjesszék ki az Indiai-óceán keleti és déli térségére, valamint a szomáliai partokra. Úgy véli, hogy az EU NAVFOR-nak erőteljesebb megbízatást kellene adni, határozottabb művelet-végrehajtási szabályokkal. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az uniós tagállamok továbbra is erősen kötelezzék el magukat amellett, hogy kellő számú hajót biztosítsanak a művelethez.

1.4 Fontos esemény továbbá az ázsiai hajók ellen elkövetett kalóztámadások és fegyveres rablások leküzdésére létrejött regionális együttműködési megállapodás (ReCAAP) közelmúltbeli

összekapcsolása a Dzsibuti Magatartási Kódexszel, valamint az, hogy az EU kétoldalú megállapodást kötött Kenyával, a Seychelle-szigetekkel, Mauritiuszal és más országokkal a kalózok elleni büntető eljárásokról.

1.5 Az EGSZB támogatja, hogy az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) regionális tengeri kapacitásépítést célzó európai uniós missziót hoz létre. Az „EUCAP NESTOR” a Szomáli-félsziget országainak nyújt segítséget a kalóztevékenység elleni küzdelemre irányuló főterv kialakításában, az erre vonatkozó jogszabályok megszövegezésében, valamint a parti őrség kapacitásának támogatásában.

1.6 Az EGSZB arra kéri az uniós tagállamokat és azokat az államokat, amelyek csatlakozása folyamatban van, illetve amelyek társulási megállapodást kötöttek az EU-val, hogy az ENSZ 1982. december 10-i tengerjogi egyezményének 105. cikkében foglaltak alapján tegyenek jogi lépéseket a kalóztevékenység ellen, és folytassanak büntetőeljárást a tengeri kalózok ellen.

1.7 Az EGSZB szorgalmazza, hogy a hajózási iparág a hajók fedélzetén való önvédelmi intézkedések tekintetében alkalmazza az ágazat legjobb irányítási gyakorlatainak átdolgozott változatában (BMP 4) leírtakat. A kiszolgáltató hajókon megfelelően képzett fegyveres személyi őrk igénybevételét tervező tagállamoknak azt ajánlja, hogy tartsák be a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) idevonatkozó iránymutatásait, és határozzanak meg szigorú jogi keretet, amely többek között rögzíti a hajó parancsnokának felelősségét, különös tekintettel a tűzharc esetére. A fegyveres személyi őrk alkalmazása önmagában nem megoldás – és nem is szabad, hogy általános gyakorlattá váljon –, csak kiegészíti a legjobb irányítási gyakorlatot. Az EGSZB arra ösztönzi a tagállamokat, hogy szervezzenek katonai kísérettel ellátott konvojokat, az ENSZ égisze alatt bocsássanak rendelkezésre olyan szárazföldi katonai egységeket (hajóvédelmi különítményeket), amelyek a magas kockázatú területeken való áthaladás alatt a hajók fedélzetén tartózkodhatnak.

1.8 Az EGSZB ellenzi a váltságdíjak kifizetésének korlátozását, mivel annak visszas hatásai lehetnek, és csak még nagyobb veszélybe sodorná a túszoikat. Pillanatnyilag a váltságdíj továbbra is olyan eszköz, amellyel biztosítani lehet az élő pajszként használt tengerészek biztonságos hazatérését. Az EGSZB elítéli a kalózkodóknak azt a gyakorlatát, hogy tengerészeket végeznek ki vagy kínoznak meg, hogy így kényszerítsék ki a váltságdíjak megfizetését.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a kalózkodási probléma megoldásának kulcsa a pénzügyi mozgások feltérképezésében és leállításában rejlik. Örömmel fogadja a tőkefinanszírozókra való összpontosítást és az adatbázisoknak a kalózkodó üzleti modelljének jobb megértése érdekében történő összehangolását. Az EU-n belül létre kellene hozni a kalóztevékenységből származó pénzek illegális eredetének elfedezésében részt vevő pénzügyi intézmények feketelistáját. E tekintetben az Europol és az Eurojust munkája dicséretre méltó.

1.10 Az EGSZB szorgalmazza, hogy az uniós intézmények találjanak megoldást az Afrika nyugati partjainál és a Guineai-öbölnél elkövetett fegyveres tengeri rablások és olajlopások fokozódására. Mivel ezeket a rablásokat teljesen más módon hajtják végre, mint a somáliai kalózkodásokat, külön erre a térségre irányuló egyedi intézkedéseket kellene támogatni. Az Indiai-óceánon naponta hárommillió hordó olaj és a világ konténeres kereskedelmének 50 %-a halad keresztül a kalózkodó lepte területeken.

1.11 Az EGSZB kiemeli, hogy sürgősen ki kell szabadítani a jelenleg túszként fogva tartott 218 tengerészt, továbbá a tengerészek számára önvédelmi célú kalózzellenes szakképzést, a túszként fogva tartott tengerészek számára pedig egészségügyi klinikák létrehozását szorgalmazza. Három nemzetközi egyezmény (a 2010. évi, a tengerészek képzéséről, képesítéséről és az őrszolgálat ellátásáról szóló nemzetközi egyezmény; a 2004. évi, a hajók és kikötői létesítmények mindenkor hatályos nemzetközi biztonsági szabályzata; valamint a 2006. évi tengerészeti munkaiügyi egyezmény) nyújt jogalapot a hajóra szállás előtti képzéshez, a fedélzeti rutin- és felkészítő gyakorlatokhoz, a hazaszállításához, a kártérítéshez, a családi kapcsolatok megállapításához, valamint a tengerészek szabadon engedésük utáni ápolásához. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az EU erősítse meg ezeket az egyezményeket, és dolgozzon ki új átfogó iránymutatást a kalózkodásnak ténylegesen vagy feltehetően áldozatul esett tengerészek és családjaik jóléte érdekében. Az EU-nak vezető szerepet kellene játszania az említett nemzetközi egyezmények módosításában, hogy számba lehessen venni a túszul ejtett tengerészek érdekében megteendő intézkedéseket.

1.12 A 2012. augusztus 20-i választások döntő eseményt jelentettek a bukott somáliai állam történelmében. Az EGSZB kész elkötelezetten együttműködni a Szomália civil társadalmának kiépítését elősegítő jövőbeli uniós fellépésekben a többi afrikai országra irányuló hasonló fellépések mintájára.

1.13 Az EGSZB kéri, hogy az EU a fejlesztési segélyek, illetve egyéb erőforrások egy részét összehangolt fellépés útján fordítsa olyan, a halászzal foglalkozó fiatalokat célzó képzési programokra, amelyek a fenntartható mezőgazdaságot és vállalkozói tevékenységet helyezik előtérbe. A tisztességes életkörülményekre való kilátás csökkentheti a kalózkodási vonzerejét a somáliai fiatalok számára.

2. A kalóztevékenység sokrétű problémája

2.1 A kalóztevékenység komplexitása

2.1.1 Azok után, hogy öt éven át egyre szaporodtak a kereskedőhajók elleni kalóztámadások az Adeni-öbölben, a Somáliai-medencében, az Arab-tengeren és az Indiai-óceánon, a statisztikai adatokból jelenleg tévesen arra lehetne következtetni, hogy a kalózkodási problémát sikerült megfékezni. Ez a feltételezés hibás, mert sem azt nem veszi figyelembe, hogy esetleg mások is követik a kalózkodó példáját, sem azt, hogy Nyugat-Afrikában terjed a kalóztevékenység. A kalózkodási probléma sajnos világszintű jelenség, amely Indonéziában, Szingapúrban és Malaka-szorosban, a Dél-kínai-tengeren és Dél-Amerikában is előfordul. A legfrissebb (2012. szeptember 24-i) adatok szerint 50 támadás történt Somáliában, 34 a Guineai-öbölben és 51 Indonéziában.

2.1.2 A kalózkodó ún. „anyahajók” használatával nagyobb sikereket érnek el. Taktikájuk folyamatos változtatásával, a célpont azonosítását megkönnyítő berendezéseikkel és a hajók fedélzetén levő pánikhelyiségekbe való behatolást szolgáló eszközökkel agresszívebbé, kifinomultabbá és erőszakosabbá váltak, támadásaik olykor még halálos áldozatokkal is járnak a tengerészek között.

2.1.3 A kalóztevékenység tengerészeti problémaként indul, innen fejlődik tovább humanitárius, kereskedelmi, majd globális gazdasági problémává, amely világszerte érinti a fogyasztókat. Mindez még magasabb árat követelhet, ha a világ társadalmi nem tudja hatékonyan megoldani a kalóztevékenység problémáját, illetve ha a tengerészszövetségek nem hajlandók a kalózkodó lepte területeken hajózni, és így megszakad az áru- és energia-ellátási lánc. Az érintett területeken évente mintegy tizenhét hajó halad át. Az Adeni-öbölben, illetve a Somáli-félszigetnél elkövetett kalózcselekmények stratégiai jelentőségű veszélyforrást jelentenek az EU számára, mivel befolyásolják az Európát és Ázsiát összekötő fő közlekedési folyosón áthaladó forgalmat. A társaságok egyre inkább a Jöreménység fokán áthaladó tengeri útvonalat veszik igénybe, hogy elkerüljék a Szuézi-csatornát. A kalóztevékenység igen jövedelmező üzletgé válik, és a térség fiataljai számára vonzó pályát kínál. A kalóztevékenység által okozott költségek viszont aránytalanul magasak a kalózkodó számához képest (Somáliában körülbelül 1 500). A támadások megakadályozzák, hogy az uniós élelmiszersegélyek eljussanak az afrikai aszály áldozataihoz, amikor arra a legnagyobb szükség lenne. Az Indiai-óceánon a hadihajók jelenléte ahhoz hasonlítható, mintha „egész Európa területén 20 rendőrautó cirkálna”.

2.1.4 Tarthatatlan, hogy a kalózkok büntetlenül végzik tevékenységüket és aláássák a nemzetközi jogrendet (az ENSZ 1982. évi tengerjogi egyezményét), ezért az EU-nak a kalóztevékenység felszámolására irányuló erős politikai szándékot kell felmutatnia. Az ENSZ-nek a Szomália partjainál tapasztalható kalóztevékenységgel foglalkozó kapcsolattartó csoportja ösztönözte egy olyan globális stratégia kialakítását, amely megelőző és elrettentő intézkedéseket, valamint a haditengerészeti erők jobb együttműködésére, a kalózkok elleni eljárásra, illetve pénzügyi erőforrásaik felkutatására vonatkozó operatív iránymutatásokat is tartalmaz.

2.1.5 Mivel az EU irányítja a világ szállításának 40 %-át, nem engedheti meg magának a kalóztevékenység elharapódzását. Siim Kallas közlekedésért felelős biztos is kijelentette: „A tengeri kalóztevékenység valódi veszélyt jelent az EU közlekedéspolitikájára”. Veszély fenyegeti továbbá az EU külkereskedelmét, az energiaellátást és annak biztonságát, a tengerészek jólétét, valamint a humanitárius segélyek célba juttatását is.

2.2 A kalóztevékenység ára emberéletekben mérve

2.2.1 2011 folyamán a kalózkok hét tengerész életét oltották ki, és 39-et megsebesítettek. 2012-ben (a szeptember 24-i adatok szerint) a kalózkok 225 támadás és 24 hajóeltérítés során hat tengerész életét oltották ki és 448-at ejtettek túsul. 2012. június 30-án Szomáliában 11 hajót foglaltak el és rajtuk 218 tengerészt ejtettek túsul. 2007 óta több mint 43 tengerészt öltek meg és 2 653-at ejtettek túsul kalózkok a szomáliai partok mentén.

2.2.2 Nemzetközi hajótulajdonosi és tengerészszövetségek (pl. a Nemzetközi Hajózási Kamara [ICS], az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége [ECSA], az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége [ETF], az Ázsiai Hajótulajdonosok Fóruma [ASF], valamint a nemzetközi tengerészeti ágazat 31 szervezetéből álló SOS – „Mentsük meg tengerészeinket” – csoport) összefogtak, hogy a médián keresztül, illetve a politikusok és az ipar legmagasabb szintű képviselői révén felhívják a figyelmet arra, mibe is kerül a kalóztevékenység gazdaságilag és emberéletekben kifejezve. Az ASF (2012. május 24.) közölte, hogy az elmúlt hét év során 62 tengerész vesztette életét kalóztámadás miatt, és 4 000-en estek túsul a szomáliaiak által eltérített mintegy 200 hajón. Az Indiai-óceánon öt év óta (2007 és 2012 között) ugyan most először ritkultak a kalóztámadások, az elmúlt két évben azonban megháromszorozódott a meggyilkolt tengerészek száma (AHMED BIN SULAYEM szultán, a DP World elnöke, 2012. 6. 30.). Vagyis semmi okunk az elégedettségre.

2.2.3 A kalóztevékenység megfékezésének kulcsa az, hogy elérjük, hogy a büntetett lehetőleg el se kövessék, nem pedig

az, hogy megakadályozzuk a bűncselekmény áldozatainak szabadságát jelentő pénzüsszegek kifizetését. A tengerészek halálát nem szabad a kalóztevékenység elleni küzdelem során „járulékos veszteségként” elfogadni (Nautilus International).

2.3 A kalóztevékenység ára gazdasági szempontból

2.3.1 A kalóztevékenység gazdasági vetületéről két jelentést érdemes kiemelni:

2.3.2 „A tengeri kalóztevékenység gazdasági ára” (2010. december) a közvetlen költségeket méri fel: váltságdíjak, biztosítási díjak, kerülő útvonal a Jöreménység fokának megkerülésével, elrettentő biztonsági intézkedések, fegyveres örök, három haditengerészeti küldetés indítása, eljárások folytatása, kalóztevékenység-ellenes szervezetek alapítása, humanitárius költségek. A jelentés becslése szerint az összesített éves költség 7 és 12 milliárd USD közé tehető. Ezenkívül a One Earth alapítvány becslése szerint a váltságdíjak költsége 2009 és 2010 között 830 millió USD-ra, az elrettentésre szolgáló berendezések és a fegyveres személyi örök becsült éves költsége pedig 360 millió és 2,5 milliárd USD közé tehető.

2.3.3 „A kalóztevékenység gazdaságtana” (2011. május) pedig a kalózkok, a finanszírozók, a könyvelők és a fegyverszállítók közötti „értékláncot” elemzi. Kimutatja, hogy a kalóztevékenység a szomáliai egy főre eső GDP-hez képest sokkal jövedelmezőbb választás (a kalózkok a szomáliai átlagjövedelem 67–157-szeresét is megkereshetik). Kiemeli, hogy fel kell térképezni a Hawala informális pénztovábbítási rendszert, és az éves költségeket 4,9 és 8,3 milliárd USD közötti összegre becsüli.

3. Az EU fellépése

3.1 Európai intézmények

3.1.1 Az Európai Unió és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) az Indiai-óceán nyugati térségében folyó tengeri kalóztevékenység és fegyveres rablás elleni partnerségről szóló közös nyilatkozatukban (London, 2012. május 15.) ismételten kinyilvánították, hogy készek fokozni kapacitásukat az Indiai-óceán nyugati térségében a tengeri kalóztevékenység és a fegyveres rablás elleni fellépés, valamint a tengerészeti irányítás javítása érdekében. A „Dzsibuti Magatartási Kódex” fontos eszközzé vált, amelynek segítségével 18 kelet-afrikai állam regionális választ tudott megfogalmazni a problémára. Ezenkívül az EU három éven át anyagilag is támogatta a Nemzetközi Tengerészeti Hivatalt (IMB), közelebbről a hivatal kalózcselekmények bejelentésére szolgáló központjának tevékenységeit. A központ elkötelezett célja a kalóztevékenység és a hajók ellen elkövetett rablások felszámolása.

3.1.2 A Nemzetközi Kalóztevékenységekkel Foglalkozó Kapcsolattartó Munkacsoport feltárja, hogy milyen módszerekkel lehet szigorúan fellépni a pénzösszegek végső hasznélvezői ellen, ugyanis a szomáliai hálózatok vezetői 300–500 millió eurós váltságdíjakat kapnak kézhez, és a pénzt letétbe helyezik – esetleg éppen EU-s bankokban. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az ilyen váltságdíjakat kövessék nyomon, és kobozzák el, hogy a kalóztevékenység többé ne legyen vonzó üzletág.

3.1.3 A Szomáli-félsziget térségére vonatkozó stratégiai keret elfogadását követően a térségben az uniós fellépés koordinálásáért felelős különmegebizott kinevezése a helyes irányba tett lépés.

3.1.4 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Parlament tengeri kalózkodásról szóló állásfoglalását (2012. május 10.), amelynek célja az uniós intézmények jobb összehangolása annak érdekében, hogy fokozott erővel lehessen küzdeni a kalózok ellen, és szuverén államként lehessen újjáépíteni Szomáliát.

3.1.5 Az EGSZB 2008 óta seregnyi véleményben fejezte ki aggodalmát a fegyveres rablások és kalóztámadások Délkelet-Ázsiában és Afrikában történő elburjánzása miatt.⁽¹⁾ Szorgalmazta, hogy az Európai Bizottság mozdítsa elő megfelelő igazságszolgáltatási szervek létrehozását a kalózok jelenlegi büntetlenségének felszámolására, és határozottan ellenezte a tengerészek felfegyverzését. Sürgette, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, a tagállamokban kapnak-e kalózok elleni kiképzést a tengerészek.

3.1.6 A tengerészeti szakmák vonzerejéről szóló konferenciáján (2010. március 7.) az EGSZB a kalóztevékenységet nevezte meg a tengerészeti szakma egyik elriasztó tényezőjeként, amely a szakmát népszerűsítő kampányok hatását is tönkreteszi.

3.2 Európai szociális partnerek (ECSA és ETF)

3.2.1 Az Európai Közösség Hajótulajdonosainak Szövetsége (ECSA) és az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége (ETF) (2012. július 31.) közös nyilatkozatban fejezte ki aggodalmát amiatt, hogy sikeres nemzetközi és európai erőfeszítések ellenére újra és újra előfordulnak támadások. A két szövetség a kalóztevékenység felszámolását kiemelt pontként

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye az Európai Unió integrált tengerpolitikájáról – HL C 211., 2008.8.19., 31. o.

Az EGSZB véleménye: *Javaslatok és stratégiai célkitűzések az Európai Unió tengeri szállítási politikájának vonatkozásában a 2018-ig terjedő időszakra* – HL C 255., 2010.9.22., 103. o.

Az EGSZB véleménye: *Úton a tengerfelügyelet integrációja felé – Az EU tengeri területeire kiterjedő közös információegosztási környezet* – HL C 44., 2011.2.11., 173. o.

Az EGSZB véleménye: *Európai Unió–Afrika partnerség – Afrika és Európa összekapcsolása: A közlekedési együttműködés megerősítése felé* – HL C 18., 2011.1.19., 69. o.

Az EGSZB véleménye a tengerészek képzésének minimumszintjéről – HL C 43., 2012.2.15., 69. o.

Az EGSZB véleménye: *Tengerészeti munkaiügyi egyezmény – a lobogó és a kikötő szerinti államokra háruló kötelezettségek* – HL C 299., 2012.10.4., 153. o.

tűzte a tengeri közlekedés ágazati párbeszédéért felelős bizottság (SSDC) napirendjére.

4. Összehangoltabb uniós fellépés

4.1 A kalóztevékenység összetett, sokrétű problémát jelent, amelyet a szárazföldön és a tengeren egyaránt csak holisztikus és összehangolt megközelítéssel lehet megoldani. Az EU egyedülálló helyzetben van ahhoz, hogy ilyen megközelítést alkalmazzon, mivel diplomáciai, kereskedelmi, közlekedési, katonai és humanitárius szempontból is köztiszteletben álló szereplő a térségben.

4.2 A tengerészek továbbra is borsos árat fizetnek. Minden erőfeszítéssel arra kell törekedni, hogy az ő testi, szellemi és pszichológiai épségük ne kerülhessen veszélybe. A Nemzetközi Hajózási Kamara (ICS) a helyes gyakorlatok alapján iránymutatásokat állított össze a hajózási társaságok számára, amely az érintett tengerészeknek és családjaiknak nyújt segítséget.

4.3 Mivel a kalóztevékenység gyökerét csak hosszú távú, szárazföldi megoldással lehet kiirtani, fontos a kapacitásépítés Szomáliában a büntetlenség felszámolásához és a jogállamiság visszaállításához. Az uniós lobogó szerinti államok részéről nagyobb elköteleződésre van szükség a haditengerészeti erők jobb összehangolásához és a kalózok elleni büntetőeljárásokhoz.

4.4 2007 óta, amióta a kalózok tevékenysége újra felélénkült, most már csak politikai akaratra van szükség ahhoz, hogy a kalózkérdés az EU politikai napirendjének élére kerüljön, és hogy több forrás álljon rendelkezésre a katonai repülőgépek és hadihajók számának növeléséhez. Az Európai Külügyi Szolgálatnak (EKSZ) és az Európai Bizottságnak az Európai Tanáccsal együtt kellene működnie annak feltérképezéséhez, hogy milyen hatáskörökben lehet fellépni a kalóztevékenység elleni küzdelem és a szomáliai kapacitásépítés terén. A váltságdíjak nyomon követésében a Világbank, az Interpol és az Europol is segítségünkre lehet.

4.5 Az EU-tagállamok kalózzellenes jogszabályait korszerűsíteni kell:

— Mivel a kalóztevékenység egyes országokban már nem szerepel a bűncselekmények sorában, világosabb jogi keretet kellene létrehozni arra vonatkozóan, hogy melyek a kalózok elleni eljárásokért felelős igazságszolgáltatási szervek.

— A váltságdíjak törvényellenessé nyilvánításával kapcsolatban érdemes megfontolni, hogy az effajta tilalom nem kívánt hatásokkal járhat, és még több életet tehet kockára. Mindent együttvéve: a váltságdíjak kifizetését az EU-ban engedélyezni kellene.

- A tagállamokban engedélyezni kellene a megfelelően akkreditált fegyveres személyi őrk foglalkoztatását olyan szigorú jogi keretben, amely többek között kiköti, hogy az őrk kiképzése az érintett tagállam felelőssége, és amely rögzíti a hajóparancsnok felelősségének feltételeit, különösen tekintettel a tűzharcok esetére.
- Az EU-nak a régió tengerparti államaival együtt meg kellene vizsgálnia az olyan áthaladó hajók okozta problémákat, melyeknek fedélzetén fegyveres őrk tartózkodnak.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egy európai szociális védjegy létrehozása (feltáró vélemény)

(2013/C 76/04)

Előadó: **Ariane RODERT**

2012. július 3-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az EUMSZ 304. cikke alapján feltáró véleményt kidolgozására kéri fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban:

Egy európai szociális védjegy létrehozása.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. december 20-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a 2013. január 16-i ülésnapon) 128 szavazattal 1 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB örömmel fogadja a lehetőséget, hogy véleményt dolgozzon ki az Európai Parlament Foglalkoztatási és Szociális Bizottságának javaslatáról, mely szerint 2013-ban kísérleti projektet kellene indítani egy európai szociális védjegy létrehozására. A felkérés óta azonban megváltoztak a körülmények, mivel az Európai Parlament Költségvetési Bizottsága által 2012. október 4-én elfogadott dokumentum nem említi ezt a kísérleti projektet.

1.2 Az EGSZB alapvetően támogatja azt az elképzelést, hogy a szociális szempontok Európa-szerte nagyobb hangsúlyt kapjanak, és egyetért azzal, hogy a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) elismerést és ösztönzést érdemel. Azt is fontos azonban kiemelni, hogy a CSR-t semmi esetre sem szabad a jogi vagy nemzetközi eszközök által garantált szociális jogok helyettesítőjeként alkalmazni, melyeknél a szociális párbeszéd a főszerep.

1.3 Ezért első lépésben alaposabban meg kell vizsgálnunk a javaslat többletértékét, időzítését és lényegét a kapcsolódó politikai célok tükrében. Ezek a célok fontosak, de a jelenlegi helyzetben hatékonyabban is el lehetne érni őket, mindenekelőtt úgy, ha szigorítanák és jobban érvényesítenék a szociális jogszabályokat.

1.4 Az EGSZB kiemeli továbbá, hogy a kezdeményezés fontos ugyan, de felmerül a kérdés, nem jelent-e túlságosan bonyolult feladatot a javasolt védjegy bevezetése most, amikor az EU-t válság sújtja, magas a munkanélküliség és egyre több cég megy csődbe. Egy a vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos szociális védjegy a szociális tevékenységeknek csupán az önkéntes részét tükrözi, ez azonban a különböző jogszabályok alapján tagállamonként eltérő, ugyanis az európai jogalkotások csak minimumkövetelményeket írnak elő. Nem tanácsos a vállalkozásokat újabb intézkedésekre kötelezni, hiszen napjainkban fennáll annak a veszélye, hogy ezek a kohézió megerősítése helyett csak mélyítenék a szakadékot a különféle méretű vállalkozások és az uniós országok között.

1.5 A zavarok elkerülése végett figyelembe kell venni a párhuzamos kezdeményezéseket is, például a társadalomtudatos vállalkozással kapcsolatos szociális védjegyeket (ahogy azt a „társadalomtudatos vállalkozás” kezdeményezés említi). Ezzel összefüggésben az EGSZB ajánlja, hogy várjuk ki az eredményeit és vonjuk le a tanulságait annak a felmérésnek, amelyet az Európai

Bizottság a társadalomtudatos vállalkozással kapcsolatos szociális védjegyek terén végez. A javaslat összefüggésében figyelembe kell venni egyéb egymást átfedő kezdeményezéseket is, például az új vállalati társadalmi felelősségvállalási elismeréseket vagy a szociális szempontok érvényesítését a közbeszerzésekben.

1.6 Az EGSZB szerint meggyőzőbben kell bizonyítani az önkéntes szociális védjegy hitelességét, legitimitását és megvalósíthatóságát. Ahhoz, hogy egy új európai szintű védjegyrendszer bizalomra és figyelemre számíthasson, átfogó akkreditációs és ellenőrzési rendszerre van szükség, amelynek összhangban kell lennie az újabb védjegyrendszer előnyeivel. Ennek kapcsán az EGSZB ajánlja, hogy egy új európai szociális védjegy bevezetésének mérlegelése előtt átfogóan térképezzék fel a különböző tagállamokban működő védjegyrendszereket, gyűjtsék össze a legjobb gyakorlatokat, és vonják le a tanulságokat a nem sikeres megoldásokból. Következésképpen az EGSZB inkább a meglévő védjegyrendszerek tökéletesítését és társadalmi felelősségvállalási szemponttal való kibővítését javasolja (ahol a rendszer még nem vonatkozik erre).

1.7 Fel kellene hívni a figyelmet a már működő rendszerekre és az ezeket használó vállalkozásokra is, és a többi vállalkozást e rendszerek használatára kellene ösztönözni ahelyett, hogy újabb rendszert vezetnének be, amellyel a fogyasztóknak és vállalkozásoknak előbb meg kell barátkozniuk. Emellett legalább középtávon európai kommunikációs kampányt kellene mérlegelni az európai védjegyekről, hogy tudatosítsuk ezeket a fogyasztókban és polgároknakban.

1.8 Ha valamikor mégis útnak kellene indítani egy új védjegyet, akkor a torzulások elkerülése végett az európai szociális védjegynek nem kellene túlságosan eltérnie a nemzetközileg elismert szabványoktól. Fontos ugyanakkor, hogy kiegészüljön egy európai jellegzetességgel: a szociális jogok tiszteletben tartásával.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Parlament Foglalkoztatási és Szociális Bizottsága azt javasolta, hogy 2013-ban indítsanak kísérleti projektet egy európai szociális védjegy létrehozására, de az Európai Parlament Költségvetési Bizottságának a 2013-as kísérleti projektekre vonatkozó, októberben elfogadott dokumentuma már nem

említi ezt a javaslatot.⁽¹⁾ Tekintettel erre az új helyzetre, a vélemény elsődlegesen arra törekszik, hogy megossza elképzeléseit a javasolt kísérleti projekttel kapcsolatban.

2.2 A javaslat háttérben az a törekvés áll, hogy segítsék egy szociálisan érzékenyebb Európa létrejöttét, amelyben eredményesebben érvényesülnek a meglévő szociális és munkajogi minimumnormák. A cél a munkahelyteremtés ösztönzése, a fiatalok foglalkoztatásának támogatása és a szegénység elleni küzdelem egy „európai szociális védjegy” formájában működő progresszív elismerési rendszer bevezetése révén.

2.3 Az Európai Parlament felkérése különösen a következő kérdésekre irányul: (a) milyen hatása és előnyei lennének a védjegynek a különféle szakpolitikákban, (b) milyen típusú vállalkozások lennének érdekelték önkéntes alapon, (c) milyen lehetőségek vannak egy progresszív védjegy létrehozására, (d) milyen feltételeknek kell megfelelni a védjegy megszerzéséhez, végül pedig (e) mit kellene tenni a figyelem felkeltése érdekében.

2.4 A Foglalkoztatási Bizottság által javasolt szociális védjegynek a tervek szerint önkéntesnek és ingyenesnek kell lennie. A védjegy az EU-ban minden vállalkozás számára elérhető, de elsősorban a kvv-kra⁽²⁾ és mv-kra⁽³⁾ irányul. A cél egy szociálisan érzékenyebb Európa létrehozása azáltal, hogy az EU-ban minden vállalkozás magas szociális normákat garantál. A javaslat egyben a meglévő védjegyrendszerek harmonizálására is törekszik, és minősítési skálát szándékozik alkalmazni annak feltérképezésére, hogy miként lehet tökéletesíteni a rendszereket. Az elképzelések szerint egy szociális kritériumokat felsorakoztató lista segítségével minősítenék a vállalkozások belső társadalmi felelősségvállalását úgy, hogy a szociális védjegy megfelelő fokozatával díjazják őket.

3. Általános észrevételek

3.1 Az EGSZB szerint fontos tenni azért, hogy Európában megerősödjenek a szociális értékek és a szociális vetület, **de mérlegelni kell a projekt többletértékét, időzítését és központi célját**, és figyelembe kell venni a kapcsolódó területeken indított kezdeményezéseket. Ezért az EGSZB világosabb indokolásra vár azzal kapcsolatban, hogy egy ilyen kezdeményezés kinek milyen többletértéket biztosít, és mit tesz hozzá a közösségi jogalkotáshoz.

3.2 Az EGSZB nemrégiben – a vállalati társadalmi felelősségvállalásról (CSR) szóló véleményében⁽⁴⁾ – megállapította, hogy a CSR egy fenntartható fejlesztési szemlélet. Ebben a véleményben azt is kiemelte, hogy pontosítani kell a „szociális felelősség” (csak a munkahelyen) és a „társadalmi felelősség” (a munkahelyen kívüli tevékenységek) fogalmát.

3.3 A fenti meghatározások értelmében a Foglalkoztatási Bizottság által javasolt szociális védjegy alighanem a „szociális felelősséggel” függ össze, mivel az EU-ban működő vállalkozásokat célozza. Szem előtt kell tartani az Európai Bizottság folyamatban lévő munkáját a vállalati társadalmi felelősségvállalásról

vonatkozó 2011-es uniós stratégiával⁽⁵⁾ kapcsolatban, mert ez már tartalmaz hasonló szempontokat.

3.4 Fontos hangsúlyozni, hogy – ahogy azt az EGSZB már korábban is kifejtette – a társadalmi felelősségvállalást **semmi esetre sem szabad olyan jogi vagy nemzetközi eszközök által garantált szociális jogok helyettesítőjeként alkalmazni**, amelyek elsődlegesen a tagállamok és kormányzatok hatáskörébe tartoznak. Megemlítendő még, hogy sok vállalkozás önkéntesen vállal még több felelősséget is, ezért fontos kiemelni, hogy a szélesebb körű, a jogszabályi követelményeken túlmutató társadalmi felelősségvállalás elismerést és ösztönzést érdemel. Az EGSZB úgy véli, hogy minden egyes vállalkozásnak meg kell találnia, hogy a jogi eszközökön túlmenően milyen megközelítést kíván alkalmazni a szociális felelősség felvállalásához. Egy a vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos védjegy következtében felmerül annak veszélye, hogy a szociális innovációról a tanúsítás megszerzésére irányuló törekvése helyeződik a hangsúly.

3.5 A szociális védjegy elképzelése már korábban, a társadalmi tudatos vállalkozásra irányuló európai bizottsági erőfeszítések kapcsán is felmerült. Az EGSZB több véleményében is foglalkozott e kezdeményezéssel⁽⁶⁾. Az *egységes piaci intézkedéscsomag felé* című közlemény⁽⁷⁾ a szociális szellemű vállalkozással és a szociális vállalkozásokkal kapcsolatban utal a szociális védjegyre, ami később kiemelt intézkedésként jelent meg a *Kezdeményezés a szociális vállalkozásért* című európai bizottsági közleményben.⁽⁸⁾ E kezdeményezés javítani kívánja a szociális vállalkozások esélyeit arra, hogy a többi vállalkozással egyenlő feltételek mellett működjenek, versenyezzenek és növekedjenek. Az ebben a kezdeményezésben szereplő javaslatok egyike az volt, hogy hozzanak létre nyilvános adatbázist a védjegyekről és tanúsítványokról, mert így az érintettek jobban ráláthatnak a szociális vállalkozásokra vonatkozó EU-beli védjegyek különböző formáira, és ezeket jobban össze tudják hasonlítani. Az Európai Bizottság emellett azt tervezi, hogy a közeljövőben tanulmányt készít a szociális vállalkozásokról, amelyben feltérképezi, hogy hol és milyen formában alkalmaznak szociális védjegyeket a szociális vállalkozások számára, illetve felméri az ezzel a vállalkozástípussal kapcsolatos egyéb jellegzetességeket, szabályokat és modelleket.

3.6 Ezért az EGSZB úgy véli, hogy **a szociális vállalkozásokra vonatkozó kezdeményezésben említett, hamarosan induló helyztfelmérést** a vállalkozások szociális védjegyrendszerének szélesebb körű meghatározását célzó erőfeszítések **előtt, és azoktól függetlenül kell elvégezni**. Az EGSZB szerint a szóban forgó felmérésnek azért kell megelőznie egy szélesebb körű védjegyrendszer mérlegelését, mert a szociális vállalkozásokra vonatkozó meglévő védjegyrendszerek feltérképezése értékes tanulságokkal szolgálhat egy szélesebb körű rendszer lehetőségeit és előnyeit illetően. Ezen túlmenően más hasonló kezdeményezéseknek – például a szociális érdekek közbeszerzésben történő érvényesítésének, az új CSR-elismeréseknek és a szociális vállalkozási védjeggyel kapcsolatos ágazati platformoknak – is lehetőséget kell kapniuk a kibontakozásra, mielőtt új kezdeményezések indulnának.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament Költségvetési Bizottsága, 2012. október 4.

⁽²⁾ Kis- és középvállalkozások.

⁽³⁾ Mikrovállalkozások.

⁽⁴⁾ EGSZB-vélemény a vállalatok társadalmi felelősségvállalásáról (SOC/440), HL C 229., 2012.7.31., 77. o.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final.

⁽⁶⁾ EGSZB-vélemények: *Szociális vállalkozó szellem és szociális vállalkozás* (INT/589), HL C 24., 2012.1.28., 1. o., *Kezdeményezés a szociális vállalkozásért*, (INT/606), HL C 229., 2012.7.31., 44. o.

⁽⁷⁾ COM(2010) 608 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 682 final.

3.7 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy egyértelműen megkülönböztessék a Foglalkoztatási Bizottság javaslatát (a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatban) a szociális vállalkozásokra vonatkozó kezdeményezéstől: a két elképzelés más-más célt szolgál, ezért nem szabad egy kalap alá venni őket. Az EGSZB ezért szorgalmazza, hogy a Foglalkoztatási Bizottság – **a további terminológiai zavarok elkerülése végett** – mérlegelje egy eltérő kifejezés használatát a javaslatban. Ezt az is alátámasztja, hogy a szociális vállalkozások világában léteznek olyan elismert szereplők, akiknek már engedélyezték valamilyen szociális vállalkozásra utaló cím használatát (ilyen például a „Social Enterprise Mark”⁽⁹⁾).

4. Konkrét megjegyzések a Foglalkoztatási Bizottság kérdéseivel kapcsolatban

4.1 A szociális védjeggyel kapcsolatban javasolt kísérleti projekt célja a vállalkozások arra való ösztönzése, hogy a nagyobb szociális felelősségvállalás érdekében tett erőfeszítéseik túlmutassanak jog szerinti kötelezettségeiken. A kezdeményezés rendkívül fontos, de felmerül a kérdés, hogy a jelenlegi gazdasági környezetben nem túlságosan bonyolult feladat-e egy európai szociális védjegy bevezetése az általa képviselt hozzáadott értékhez képest. A javaslat szakpolitikai célja a munkahelyteremtés ösztönzése, a fiatalok foglalkoztatásának fellendítése és a szegénység elleni küzdelem. Ezek a területek Európa szempontjából kulcsfontosságúak, de az EGSZB szerint túlságosan vékony szállal, következésképpen aligha hatékony módon kapcsolódnak az önkéntes szociális védjeggyel. Az EGSZB úgy véli, hogy a szóban forgó célok nagyobb sikerrel érhetők el, ha elsősorban szigorítják, illetve jobban érvényesítik a kapcsolódó jogszabályokat, továbbá megújítják és megerősítik a szociális kérdésekre irányuló nyitott koordinációs módszert.

4.2 Az EGSZB kiemeli, hogy a szóban forgó területtel kapcsolatos javaslatoknak abból kell kiindulniuk, hogy az erős, versenyképes vállalkozások alapvetően fontos szerepet játszanak a gazdasági növekedés biztosításában, így a magasabb szociális normák fenntartható feltételeinek megteremtésében.

4.3 A javaslat egy lépcsőzetes és progresszív „értékelési rendszerről” is rendelkezik annak alapján, hogy az adott vállalkozás mennyiben felel meg bizonyos szociális kritériumoknak (ilyenek például a tisztességes fizetés, a társadalombiztosítás, az egészségügyi ellátás, a nemek közötti egyenlőség, a gyermekgondozás, a távmunka stb.). Tekintettel a jelenlegi gazdasági válságra és egyes országok komoly problémáira, az EGSZB attól tart, hogy egy ilyen progresszív értékelési rendszer ma **azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a kohézió megerősödése helyett csak elmélyül a szakadék a különféle méretű vállalkozások, valamint az uniós országok között**. A progresszív értékelési rendszer csak akkor felelhet meg céljának, ha nemcsak nagy multinacionális vállalatokra, hanem mindenekelőtt a kkv-kra és mikrovállalkozásokra is alkalmazható.

4.4 Egy védjegy csak akkor hasznos, ha ismerik és elismerik. Ezért a védjeggyel kitüntetett kkv-kra és mikrovállalkozásokra, illetve elkötelezettségükre tájékoztató kampányok keretében kell felhívni a figyelmet. A szociális előrelépésnek tekintett jelenségeket tehát részletesen meg kell vitatni a területre vonatkozó

szubszidiaritás, illetve a nemzeti jóléti és társadalombiztosítási rendszerek különféle hagyományai és modelljei tükrében. Ebben **a párbeszédbe** uniós és nemzeti szinten egyaránt **be kell vonni a szociális partnereket és az egyéb érdekeltet**, például a fogyasztóvédelmi szervezeteket.

4.5 A vállalkozásindítás és -működtetés megkönnyítésének érdekében tett uniós erőfeszítések keretében igen sok egyszerűsítő és növekedéstámogató intézkedést vezettek be, hogy ne gyengüljenek a társadalmi felelősségvállalás szempontjai, a munkavállalók szociális jogai, illetve a vállalkozás növekedési és versenyelőnyei. Habár a jogokat illetően sok még a tennivaló, az EGSZB kételkedik abban, hogy egy önkéntes rendszerrel eredményesen növelhető a társadalmi felelősségvállalás. Megjegyzi továbbá, hogy a védjegyrendszer – még ha ingyenes is – **forrásokat tesz szükségessé**, amelyeket a válság terhére már amúgy is viselni kényszerülő vállalkozások jobban is fel tudnának használni.

4.6 A társadalmi felelősségvállalás növelésére tett erőfeszítések keretében az is szükséges, hogy értékeljék, hány szinten felelős egy vállalkozás a szociális jogokért, például az EU-n kívüli beszállítókkal való együttműködés tekintetében. Ha ezzel a felelősséggel kapcsolatban nincs egyértelműség, nem lehet elérni azt, hogy az érintettek megbízzanak a védjeggyben. Figyelmet kell fordítani **a kereskedelemre és az importőrökre gyakorolt esetleges hatásokra** is.

4.7 Fontos kérdés **a standardizált védjegyek legitimitása** is. Korábbi tapasztalatok rámutattak, hogy a felülről lefelé indított, viszonylag előíró jellegű, hasonló kezdeményezések általában kevésbé befolyásolták a fogyasztói mozgalmakat vagy más érintetteket, pedig ez előfeltétele annak, hogy egy védjegy hatásos legyen. E tekintetben a Fair Trade⁽¹⁰⁾ jó példa – és iránymutatás – lehetne arra, miként veheti kezébe a kezdeményezést és vezethet be egy védjegyet maga a fogyasztói ágazat. Részletesen elemezni kellene olyan védjegyrendszereket is, amelyekről az a vélemény alakult ki, hogy nem működnek megfelelően⁽¹¹⁾.

4.8 Fontos átgondolni, miként érjük el, hogy az érintettek megbízzanak az új védjeggyben. A fogyasztók szemszögéből nézve már a jelenlegi helyzet is zavaró: számos védjegyrendszer működik, sokakat nehéz megérteni, és lehetetlenség lépést tartani velük. Elképzelhető, hogy túl sokat várunk el a fogyasztóktól, ha – miután még egy rendszert bevezettünk – arra kérjük őket, hogy vásárláskor tájékozott döntést hozzanak. Egy újabb szociális védjegy bevezetése helyett érdemes volna inkább **a meglévő védjegyrendszerek társadalmi felelősségvállalási szemponttal való kibővítését** mérlegelni (ahol a rendszer még nem vonatkozik erre). Ugyanez érvényes a védjegy befektetői bizalomkeltő tulajdonságára. Az Európai Bizottság például szociális befektetésekkel kapcsolatos kezdeményezések segítségével dolgoz ki iránymutatásokat annak érdekében, hogy az ilyen erőfeszítések révén elért szociális eredményekről jobb beszámolók szülessenek. Ezt a megközelítést – amelyet az EGSZB a szociális vállalkozásokba való befektetések kapcsán kulcsfontosságúként emelt ki⁽¹²⁾ – a szóban forgó kezdeményezésben is tekintetbe kellene venni.

⁽¹⁰⁾ <http://www.fairtrade.net>

⁽¹¹⁾ Példa erre a belga szociális védjegy és a francia szociális és környezetvédelmi védjegy.

⁽¹²⁾ EGSZB-velemény az európai szociális vállalkozási alapokról (INT/623), HL C 229., 2012.7.31., 55. o.

⁽⁹⁾ <http://www.socialenterprisemark.org.uk>

4.9 Figyelmet kell fordítani azokra az – elsősorban szociális, technikai és gyakorlati jellegű – nehézségekre is, amelyekkel egy ilyen összetett rendszer európai szintű létrehozása jár. A különféle szociális védjegyekhez már számos különböző tanúsítási rendszer létezik. Ezek többsége fokozta a szociális kérdések jelenlétét és súlyát a vállalatokon belül.⁽¹³⁾ A Foglalkoztatási Bizottság javaslatával kapcsolatban kiemelt figyelmet kell fordítani az ISO 26000 szabványra,⁽¹⁴⁾ amely a javaslatban szereplő kritériumok többségét magában foglalja, és amelyet már számos cég bevezetett. Emellett még számos más jól kiépült nemzetközi normarendszer működik.⁽¹⁵⁾ Ezért fontos, hogy a kísérleti projekt keretében értékeljék, van-e haszna egy újabb védjegyrendszer létrehozásának, vagy **érdemesebb-e felhívni a figyelmet a meglévő rendszerekre, és a vállalatokat ezek használatára ösztönözni**, egyben – például a javulást jelző mutatókkal – megerősíteni ezeket a rendszereket.

4.10 A torzulások elkerülése végett az európai szociális védjegynek nem kellene túlságosan eltérnie a nemzetközileg elismert szabványoktól. Fontos ugyanakkor, hogy kiegészüljön egy európai jellegzetességgel: a szociális jogok tiszteletben tartásával.

4.11 A szociális védjegyhez javasolt kritériumok közül több megjelenik a **szociális párbeszédben**, azokon a tárgyalási területeken, ahol a szociális partnerek döntenek, illetve a hatályos nemzeti jogszabályokban. Ezért nem helyes ezeket a kritériumokat fokozatokba sorolni. Az EGSZB kiemeli, hogy a szociális párbeszéd keretében is támogatják a bevált gyakorlatokat és dolgoznak ki erre a területre vonatkozó iránymutatásokat, mivel a vállalatok társadalmi felelősségvállalása elősegíti és kiegészíti a szociális párbeszédet.

4.12 Összetett és nehéz feladatot jelent olyan listát összeállítani a szociális kritériumokról, amely minden vállalkozástípusnak, illetve a nemzeti adottságoknak és körülményeknek is megfelel. Jelenleg az uniós jogszabályokon túl számos nemzeti rendszer és hagyomány létezik a szóban forgó szociális szolgáltatások többségére vonatkozóan. Gondolhatunk itt a gyermekellátási rendszerekre, a szülői szabadságra, az egészségügyi ellátásra, a minimálbérre stb. A kísérleti projektnek ezért a védjegy

hasznának értékelésekor figyelembe kell vennie a **szubszidiaritás felmerülő kérdéseit** és a javasolt kritériumokat.

4.13 A védjegybe vetett bizalom megteremtése érdekében nemcsak azon kell dolgoznunk, hogy felhívjuk rá a vállalkozások, befektetők és fogyasztók figyelmét, de azon is, hogy hatékony **ellenőrzési rendszer** épüljön ki. Egy védjegy mindössze pillanatfelvételt nyújt arról, hogy az adott vállalkozás a kérelem benyújtásakor mennyiben felel meg a kritériumoknak. Ha nincs olyan független szerv, amely felelős a védjeggyel kapcsolatos tanúsításért, ellenőrzésért és határidőkért, nem lehet megteremteni a kívánt bizalmat és szociális előrelépéseket. E tekintetben figyelembe kell venni a visszaélés és a szabálytalanságok kockázatát, illetve a vállalkozások kizárására vonatkozó eljárást. A megfelelő ellenőrzési eljárás kidolgozásához forrásokra és bürokráciára van szükség, ezért fontos, hogy a várható szociális többletértéket a bürokrácia növekedése és az egyre bonyolultabb ügyintézés tekintetbe vételével mérjük fel.

4.14 Az EGSZB szerint kérdéses, hogy ésszerű-e olyan védjegyrendszert létrehozni, amely Európában minden ágazatra és tagállamra kiterjed. A különféle vállalkozásoknak más-más lehetőségei vannak a javasolt célok elérésére, és lehetetlenség olyan értékelő testületet összeállítani, amely mindnyájukat képes méltányosan elbírálni. Ezért az EGSZB inkább azt javasolja, hogy **egy szélesebb körű CSR-konceptión belül dolgozzanak ki egy olyan elemet**, amelynek keretében a védjegy nem magára a vállalkozásra, hanem különféle tevékenységekre és eljárásokra vonatkozik.

4.15 Ezért az EGSZB hangsúlyozza, hogy ha valamikor elindulna egy kísérleti projekt ezen a területen, akkor annak kialakításába be kellene vonni a **védjegy célcsoportját**. Érdemes lenne egy tanulmány keretében tisztázni a szociális védjegy főbb dimenzióit (például ellenőrzés, érvényességi időtartam, a védjegy visszavonása, értékelési intervallum, a javulást jelző mutatók stb.). Az esetleges kísérleti projekttel annak megítélésére is törekedni kell, hogy a kívánt eredmények eléréséhez járható utat jelent-e és hasznos-e egy európai szociális védjegy létrehozása.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽¹³⁾ Példák: Global Compact, EMAS, Business Social Compliance Initiative, Global Reporting.

⁽¹⁴⁾ <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

⁽¹⁵⁾ Az OECD multinacionális vállalatokra vonatkozó iránymutatásai, az ILO háromoldalú nyilatkozata, az ENSZ Globális Megállapodása.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

486. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. JANUÁR 16. ÉS 17.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A második egységes piaci intézkedéscsomag – Együtt egy újfajta növekedésért

(COM(2012) 573 final)

(2013/C 76/05)

Előadó: **Martin SIECKER**Társelőadó: **Benedicte FEDERSPIEL és Ivan VOLEŠ**

2012. december 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A második egységes piaci intézkedéscsomag – Együtt egy újfajta növekedésért

COM(2012) 573 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. január 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a január 16-i ülésnapon) 162 szavazattal 24 ellenében, 18 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB emlékeztet rá⁽¹⁾, hogy az egységes piac az európai integráció központi eleme, mely képes közvetlenül érezhető előnyöket biztosítani az európai érdekelt felek számára, és fenntartható növekedést generálni Európa gazdaságaiban. A jelenlegi gazdasági válságban egy jól működő, jövőorientált egységes piac nemcsak kívánatos, hanem elengedhetetlen az Európai Unió politikai és gazdasági jövője szempontjából.

1.2 A szűnni nem akaró gazdasági válságra való tekintettel és egyebek mellett a pénzügyi piacok deregulációjának a tagállamok költségvetésére, a realgazdaságra, a szegénységre és az uniós foglalkoztatásra gyakorolt hatásainak ismeretében⁽²⁾ az Európai Bizottság közleményének az egységes piac kiépítésével kapcsolatos bizakodó hangneme nem tűnik helyénvalónak. Az

EGSZB megítélése szerint az Európai Bizottság nem fordított kellő figyelmet az egységes piac nem várt kedvezőtlen mellékhatásaira. Ha túl korán elkezdjük nyilvánosan bizonygatni a piac sikerét, az csak frusztrálja az uniós polgárokat, és oda vezethet, hogy még inkább aláássuk az egységes piacot, ahelyett hogy új lendületet adnánk neki. Az Európai Bizottságnak realisztikusabb megközelítést kellene mutatnia, kiegyensúlyozott hangvétellő kommunikációval.

1.3 Az egységes piac működésének a régi és az új iránymutatásoktól várható javulását nagyban veszélyezteti az, hogy az Unióban a munkanélküliek száma jelentősen emelkedett, és elérte a 28 milliót, különösen a fiatalokat sújtva. Több százezer kkv csődbe ment, és 120 millió polgárt, azaz az uniós népesség mindegy 25 %-át fenyegeti a szegénység és a társadalmi kirekesztés veszélye. Mindezek óriási hatással vannak az uniós keresletre és fogyasztásra. A kulcsintézkedések mellett az EU-nak és a tagállamoknak fokozniuk kell a pénzügyi, gazdasági és költségvetési válság leküzdésére és az egységes piac teljes potenciáljának felszabadítására tett erőfeszítéseiket.

⁽¹⁾ HL C 24., 2012.1.28., 99. o.

⁽²⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102011-BP/DE/3-31102011-BP-DE.PDF

1.4 Az EGSZB arra kéri a Parlamentet, az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy gyorsan, de a minőségre is ügyelve tegyen lépéseket annak érdekében, hogy ezeket a jogalkotási javaslatokat még a Parlament és az Európai Bizottság mandátumának 2014 tavaszán esedékes lejárta előtt elfogadják. Az EGSZB nagyra értékelné az egységes piac irányításáról szóló közleményben javasolt, az uniós szabályok általános végrehajtásának javítását célzó intézkedések mielőbbi bevezetését.

2. Általános megjegyzések: „A magas szinten versenyképes szociális piacgazdasáért”

2.1 Az Európai Bizottság 12 új, az egységes piac működését javító kulcsintézkedéssel meghatározta az egységes piaci intézkedéscsomag második fázisát. Az EGSZB örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság már a közlemény közzététele előtt kikérte a véleményét, és a második intézkedéscsomagban figyelembe is vette néhány ajánlását. Sajnálja azonban, hogy ezúttal nem kapott hivatalos konzultációs felkérést, az informális konzultáción pedig nem volt kiegyensúlyozott az érdekelt felek részvétele.

2.2 Annak ellenére, hogy az egységes piac a létrehozása óta kedvezően hat a gazdasági növekedésre és a munkahelyteremtésre, egyelőre nem sikerült teljes mértékben kiaknázni a különféle érdekeltek – vállalkozások, munkavállalók, fogyasztók, polgárok és mások – számára benne rejlő lehetőségeket. Az Európai Bizottság 2,77 millió új munkahelyről beszél, arról azonban hallgat, hogy ezek némelyike bizonytalan⁽³⁾. Köztudott, hogy 2008 tavasza óta, amikor a válság következményeit Európa-szerte érezni lehetett, mintegy 10 millió munkahely szűnt meg, és úgy tűnik, a lejtmenetnek még mindig nincs vége⁽⁴⁾.

2.3 Jóllehet az Európai Bizottság megnevezi az e döntések mögött meghúzódó vezérelveket (az eredményesebb szabályozási ütemterv, az európai integráció hiányának költsége stb.), néhány döntés esetében nem mindig egyértelmű, hogy az összes uniós intézmény sürgősnek tartaná a kérdést. A munkavállalók mobilitását illetően például az Európai Bizottság egy új kezdeményezést jelent be az EURES portál kapcsán, ugyanakkor a területre vonatkozó más alapvető tevékenységekről a Tanács még mindig nem határozott.

2.4 Az EGSZB úgy érzi, hogy az Európai Bizottság nem fordított kellő figyelmet az egységes piac nem kívánt kedvezőtlen mellékhatásaira. A pénzügyi piacok uniós szabályozása túlságosan gyenge ahhoz, hogy véget vessen a hibákkal terhelt felügyeletnek és megakadályozza egy olyan vállalkozástípus kialakulását, amely egy privilegizált részvényescsoport rövid távú érdekeit szolgálja. Több figyelmet kell fordítani a vállalatirányítás javítására. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság növelését kellene mindenképp helyezni, biztosítandó, hogy

az egységes piac hozzájáruljon egy olyan jogi környezet kialakulásához, amely az összes szereplő jogos érdekeit tiszteletben tartja.

2.5 Az Európai Bizottság figyelemreméltóan szilárd meggyőződéssel állítja, hogy az említett 12 új mozzgatórúgó hozzájárul majd a növekedéshez, a foglalkoztatáshoz és az egységes piacba vetett bizalom megerősítéséhez. Az EGSZB szerint az egységes piac megvalósításának története bizonyítja, hogy néhány múltbeli intézkedésnek jelentős rövid távú hatása volt. Ha túl nyíltan és egyértelműen, de túl korán elkezdjük hangoztatni a piac sikerét, az csak frusztrálja az uniós polgárokat, főként, ha nincs a kezünkben hatásvizsgálatokból származó szilárd bizonyíték. Ez oda vezethet, hogy még inkább aláássuk az egységes piacot, ahelyett hogy új lendületet adnánk neki⁽⁵⁾. Az Európai Bizottságnak realisabb megközelítést kellene mutatnia, kiegyensúlyozott hangvételű kommunikációval.

2.6 Sajnálatos módon sem az első, sem a második egységes piaci intézkedéscsomag nem hangsúlyozza, hogy a jogérvényesítéssel kapcsolatban fontos megteremteni a bizalom légkörét. Az EGSZB továbbra is türelmetlenül várja, hogy az európai fogyasztóknak végre hatékony kollektív jogorvoslati eszköz álljon rendelkezésükre. Bár a piacliberalizáció és a verseny fokozása az egységes piaci politika kulcsfontosságú célkitűzései, és abban is nagy szerepük van, hogy a fogyasztók szabadon választhassanak, a fogyasztóknak ezenkívül olyan szilárd keretre is szükségük van, amely biztosítja az áruk és szolgáltatások vásárlásával kapcsolatos fogyasztóvédelmi jogait, valamint ezek hatékony érvényesítését. Számos tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a különféle uniós eszközöket lassan hajtják végre, a jogérvényesítés pedig még mindig aránylag gyenge, főként határon átnyúló ügyekben. Ezért az Európai Bizottságnak sürgősen kötelező érvényű intézkedéseket kellene javasolnia új jogérvényesítési eszközökre vonatkozóan.

2.7 Sajnálatos, hogy a 12 kezdeményezés közül csak egyet neveznek fogyasztói intézkedésnek, annak ellenére, hogy többnek is jelentős hatása van az európai fogyasztók mindennapi életére⁽⁶⁾. Reméljük, hogy ez nem az Európai Bizottság általános fogyasztópolitikai nézeteit tükrözi. Fontos, hogy ne legyen túl szűk a látókör, és a fogyasztókra ne úgy tekintsenek, mint az üzleti politika velejárára, hanem mint független szereplőkre, hogy a létrejövő egységes piaccal mindenki jól járjon (lásd a Monti- és a Grech-jelentést). Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az egységes piac még az 50 javaslat és az első 12 mozzgatórúgó után is tartogat kiaknázatlan lehetőségeket. Fogyasztói szempontból nézve azonban az Európai

⁽³⁾ A FLASH-IT szakpolitikai kutatási értesítője – 5. szám: foglalkoztatás, 2012. október.

⁽⁴⁾ Eurostat sajtóközlemény, 2012. október 31.

⁽⁵⁾ Mario Monti, 2010: „Ez Unió-szerte aláásná a gazdasági integráció, a növekedés és a foglalkoztatás alapját, éppen akkor, amikor a világban egyre erősödő új hatalmak és súlyos környezeti kihívások miatt az EU összetartására nagyobb szükség van, mint valaha, nemcsak az uniós polgárok, hanem az eredményes globális irányítás érdekében is”.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament 2012. június 14-i állásfoglalása: „Az egységes piaci intézkedéscsomag: a növekedés érdekében teendő következő lépések”.

Bizottságnak nagyobb hangsúlyt lehetett és kellett volna fektetnie a fogyasztóbarát kezdeményezések előtérbe helyezésére, ahogy azt az EGSZB egy korábbi véleményében hangsúlyozta (7).

2.8 Az EGSZB-t az is meglepte, hogy a közlemény figyelmen kívül hagyja a szociális partnereket. A bizalom nem állítható helyre úgy, hogy a szociális partnereket csak a Foglalkoztatási Főigazgatóság hatáskörébe tartozó uniós politikába vonják be. A szociális partnerekkel az Egységes Piaci Főigazgatóság különféle tevékenységei kapcsán is konzultálni kell.

2.9 Amint azt az EGSZB már korábbi véleményeiben kifejtette, a határokon átnyúló fogyasztói tranzakciókra vonatkozó javaslatokat mindenképpen fokozatosan kell bevezetni, kísérleti jelleggel a transznacionális kereskedelmi adásvételi szerződésekkel (B2B) kezdve. Mindaddig, amíg a vállalkozások és fogyasztók közötti (B2C) tranzakciókra vonatkozó javaslatokat el nem fogadják, nem volna szabad további fakultatív intézkedéseket kezdeményezni a határokon átnyúló kereskedelmi adásvételi szerződésekkel kapcsolatban.

3. Az első 12 mozgatórugó és a hiányzó elemek – helyzetértékelés

3.1 Az Európai Bizottság a tizenkét kulcsintézkedésre vonatkozó jogalkotási javaslat közül már tizenegyet közzétett, az EGSZB pedig véleményt fogadott el ezekről (8). Az EGSZB arra kéri a Parlamentet, az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy gyorsan, de a minőségre is ügyelve tegyen lépéseket annak érdekében, hogy ezeket a jogalkotási javaslatokat még a Parlament és az Európai Bizottság mandátumának 2014 tavaszán esedékes lejárta előtt elfogadják. Fontos, hogy a tagállamok az elfogadott jogszabályokat megfelelően végrehajtsák és érvényre juttassák az egyenlő feltételek biztosítása érdekében, ahhoz pedig, hogy az egységes piac megfelelően működhessen, fel kell számolni az indokolatlanul és diszkriminatív alapon állított akadályokat.

3.2 A Monti II rendelet hatályon kívül helyezése nem oldja meg azokat a problémákat, amelyeket az Európai Unió Bírósága okozott a munkavállalók kiküldetésével kapcsolatos ítéleteivel. A jelenlegi helyzetre megoldást kell találni, mivel az akadályozza a munkavállalókat jogaik teljes körű gyakorlásában. Az Európai Bizottságnak garantálnia kellene, hogy a gazdasági szabadságjogok ne korlátozhatók az alapvető szociális jogokat, és meg kellene fontolnia, hogy javaslatot tegyen egy az európai szerződésekhez csatolandó, társadalmi haladásról szóló jegyzőkönyvre. Ennek tisztáznia kellene az alapvető szociális jogok és a gazdasági szabadságjogok közti kapcsolatot, megerősítve, hogy az egységes piac nem öncélú, hanem azért hozták létre, hogy minden uniós polgár javára a társadalmi haladást szolgálja (gyakorlatilag az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 3. cikkének (3) bekezdése értelmében). Le

kellene szögeznie továbbá, hogy a gazdasági szabadságok és a versenyszabályok nem élvezhetnek előnyt az alapvető szociális jogokkal és a társadalmi haladással szemben, és semmiféleképpen nem értelmezhetők úgy, mintha a vállalkozásokat feljogosítanák a tagállami szociális és foglalkoztatási törvények és gyakorlatok ki- vagy megkerülésére, vagy arra, hogy a bérek és munkakörülmények kárára tisztességtelenül versenyezzenek.

3.3 Az EGSZB több intézkedést is hiányolt az első egységes piaci intézkedéscsomagból, amelyek megítélése szerint hozzájárulnának a polgárok bizalmának megszilárdításához is. Többek között az alábbi területeken hiányos a fellépés: a szerzői jogról szóló irányelv felülvizsgálata, szerzői jogi járulékok, hálózatsemlegesség, a társadalmi haladásról szóló jegyzőkönyv, mikro- és családi vállalkozások, intézkedések új cégek létrehozásának támogatására és a meglévők bővítésére, túlzott eladósodottság és bankközi transzferek, az egységes eurófizetési térség (SEPA) működésének megszilárdítását szolgáló intézkedések.

4. A 12 új mozgatórugó

4.1 Közlekedés

Az EGSZB üdvözli a vasúti, tengeri és légi közlekedés területét érintő egységes piaci összeköttetések javítására irányuló intézkedéseket, de úgy véli, hogy holisztikus megközelítésre lenne szükség, mivel az Európai Bizottság javaslatából hiányoznak mind a vasúti áruszállítási szolgáltatásokra és a közúti közlekedésre – pedig az utóbbi az áru- és személyszállítás legnagyobb szegmense –, mind pedig a multimodális közlekedésre vonatkozó intézkedések, melyek a közlekedés hatékonyságának optimalizálását céloznák.

4.1.1 Vasúti közlekedés

A vasúti közlekedés privatizációjának a közleményben szereplő meghatározása és védelme nem tükrözi azt, hogy a tömegközlekedés fenntartásához a jelentős európai régiókban a tisztán gazdasági szempontok mellett másokat is figyelembe kell venni. A jövedelmezőség bevezetése önmagában kikezdheti a vasúti közlekedési rendszerek közszolgálati funkcióját. Nem elegendő pusztán a megtakarítások alapján értékelni azt, hogy sikeres volt-e a privatizáció. Elsősorban a minőséget, valamint a munkavállalók és a nagyközönség biztonságát kell szem előtt tartani.

4.1.2 Vízi közlekedés

A hajózás terén a valódi egységes piac csak úgy valósítható meg, ha a többi közlekedési móddal azonos feltételek biztosítottak. Ez azt jelenti, hogy a kizárólag az Unión belüli szállítás esetében határozottan törekedni kell az adminisztratív – azaz vámügyi – egyszerűsítésre. A bürokrácia csökkentése és a felelősség szállítókra való áthárítása érdekében az uniós árukat a harmadik országbeli áruktól eltérően kellene kezelni (konkrétan az elektronikus manifeszt használatával). Az Unió területére történő belépéskor ellenőrzött árukat alapvetően nem szükséges újból ellenőrizni egy másik uniós célkikötőben.

(7) HL C 299., 2012.10.4., 165. o.

(8) HL C 24., 2012.1.28., 99. o.

Ez segítené egyrészt az Unión belüli, határok nélküli tengeri hajózás megteremtését, másrészt pedig a várva várt tengeri gyorsforgalmi utak – a más közlekedési módokhoz csatlakozó uniós kikötők közötti kiemelt tengeri útvonalak – kialakítását is. Az EGSZB most dolgozik egy, a „kék növekedésről” szóló véleményen, és 2013 elején pragmatikus javaslatokat fog előterjeszteni.

4.1.3 Légi közlekedés

Bár elismeri az európai légtér jelenlegi fragmentáltságának megszüntetését célzó intézkedések fontosságát, az EGSZB sajnálja, hogy a légi utasok jogairól szóló, a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség szabályait megállapító rendelet felülvizsgálatát még nem terjesztették elő. Az említett uniós jogszabály az alkalmazási körét és egyes általános rendelkezések értelmezését illetően tisztázásra és frissítésre szorul. Az EGSZB emellett arra kéri az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő olyan jogszabály-javaslatot, amely kötelezi a légitársaságokat, hogy fizetéseketelenség esetén garantálják minden utas védelmét, és lépjen fel a tisztességtelen szerződési feltételek elburjánzása, a jegyárképzés átláthatatlansága és a fogyasztók jogorvoslati lehetőségeihez való nehéz hozzáférése ellen, kötelezve a légitársaságokat az alternatív vitarendező (ADR) rendszereknek, valamint az országos légiközlekedési hatóságok által hozott határozatoknak a tiszteletben tartására.

4.2 Energia

Sok tagállamban a szabad energiaszolgáltató-választás a verseny hiánya miatt máig nem lehetséges. A szolgáltatások megfizethetősége, a minőségi panaszok kezelése, az ajánlatok és árak összehasonlíthatósága, a könnyű szolgáltatóváltás, valamint a díjszabás és a szerződési feltételek átláthatósága még mindig nem valósult meg egész Európában. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy szigorúan felügyeljék a tagállamok lakossági energiapiacait, és szükség esetén azonnal lépjenek fel annak érdekében, hogy a harmadik energiaügyi intézkedéscsomagot a polgárok érdekében hatékonyan végrehajtsák. Fontos, hogy a tagállamok úgy ültessék át a harmadik intézkedéscsomag megfelelő rendelkezéseit, hogy ezzel támogassák országuk kiszolgáltató helyzetű polgárait és megakadályozzák az energiaszegénységet. Az intelligens mérőórák sikeres bevezetéséhez – ami hozzájárulhat az energiahatékonyság növeléséhez – elengedhetetlen a fogyasztók elkötelezettsége. Továbbra is sok azonban a nyitott kérdés, például hogy a lehetséges előnyök többet nyomnak-e a latban, mint a fogyasztói költségek és az adatvédelmi kérdések. Ezeket a problémákat valamennyi energiafelhasználó érdekében minél előbb meg kell oldani.

4.3 A polgárok mobilitása

Az Európai Bizottság határozottan támogatja a mobilitást, amely azonban önmagában nem számít célnak. Az embereknek nagy vállalkozás elhagyni az otthonukat, az Egyesült Államokkal való

összehasonlítások pedig nem mindig életszerűek. Azok a munkavállalók és önálló vállalkozók, akik mégis külföldön keresnek munkát, gyakran szembesülnek azzal, hogy képzéseiket nem ismerik el, sokat kell dolgozniuk rossz munkakörülmények között, hátrányos megkülönböztetésben és méltánytalan elbánásban részesülnek, és nyelvi akadályokba ütköznek. Egy aktív uniós munkaerő-piaci politikában szerepelnie kell a munkakörülmények javításának és az egyenlő elbánás előmozdításának. Az EGSZB különösen fájjalja, hogy több mint húsz év elteltével még mindig nem sikerült előrelépni egy olyan fontos kérdésben, mint a szakképzések elismerése⁽⁹⁾. Ösztönzendő a szakmai gyakorlatot végzők, a gyakornokok, és a fiatal vállalkozók európai mobilitása.

4.4 A finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés

A hosszú távú befektetési alapokhoz való hozzáférés megkönnyítésére javasolt intézkedések előrelépést képviselnek. Ez azonban nem oldja meg a kkv-k működőtőke-hiányból eredő problémáit. A kkv-k az Unió gazdaságának gerincét képezik, és a banki tartalékokra vonatkozó szigorú szabályok miatt nem volna szabad hátrányt szenvedniük a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés terén⁽¹⁰⁾. Az EGSZB utal korábbi véleményeire, amelyek a kkv-k finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréséről szólnak⁽¹¹⁾. Itt olyan, hiteleket nyújtó, rülirozó jellegű eszközök létrehozását ajánljuk, amelyek túlzott biztosítékok nélkül egyszerű hozzáférést tesznek lehetővé a kkv-knak a forrásokhoz⁽¹²⁾. E hitelekhez nemzeti vagy európai forrásokból kellene garanciát biztosítani. A tagállamoknak olyan lehetőségeket is fontolóra kellene venniük, mint az induló kkv-kba beruházó családi és magánbefektetők számára nyújtott meghatározott idejű adómentesség, illetve ezek bizonyos számú évre történő meghosszabbítása, vagy más ösztönzők. Ezeknek az intézkedéseknek ki kellene egészíteniük az európai kockázati tőke határon átnyúló szabad mozgására vonatkozó javaslatot, mely az első egységes piaci intézkedéscsomagban javasoltak szerint az innovatív vállalkozásokat célozza, ez azonban nem oldja meg a többi kkv finanszírozási problémáit.

4.5 Vállalkozási környezet

A fizetéseketelenséggel kapcsolatos jogszabályok korszerűsítésére irányuló javaslat a vállalkozási környezet javítása szempontjából jó irányba mutat, különösen, ha második esélyt kíván adni a vállalkozóknak. Még mindig túl sok a bürokrácia, amit a kkv-k és főleg a mikro-vállalkozások nem képesek kezelni. Arra kérjük az Európai Bizottságot, hogy folytassa az adminisztratív terhek csökkentésére irányuló erőfeszítéseket, és nevezzen meg mennyiségi és minőségi célokat, ezzel kapcsolatban célszerű lenne folyamatosan javítani a hatásvizsgálatot. Az adminisztratív terhekről készülő értékelések mindmáig aránytalanul nagy hangsúlyt fektetnek a szabályokra, és – részben emiatt – túlságosan „technokratikus” jellegűek. Nagyon valószínű, hogy a tagállami

⁽⁹⁾ HL C 191., 2012.6.29., 103. o.

⁽¹⁰⁾ Lásd a tőkekövetelményekről szóló negyedik irányelvet (CRD IV).

⁽¹¹⁾ HL C 351., 2012.11.15., 45. o.

⁽¹²⁾ Erre példa a magyarországi Széchenyi kártya – lásd: http://www.iapmei.pt/conferencia/1_Laslo_Krisan.ppt

szabályozást az érintett szolgáltatásnyújtás minőségének biztosítása vezérli, tehát a szabályozás a polgárok jólétének érdekeit szolgálja, így nem szükségtelen⁽¹³⁾.

4.6 Szolgáltatások

Az EGSZB üdvözlí, hogy a második egységes piaci intézkedéscsomag magában foglalja a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv felülvizsgálatát, és hangsúlyozza, hogy ennek első sorban egy olyan versenyképes és jól működő európai pénzforgalmi piac kialakítását kell szolgálnia, amely minden fogyasztó és vállalkozás számára előnyös. Különösen fontos hozzáférést biztosítani a fogyasztók számára a pénzforgalmi szolgáltatásokhoz, de arról is gondoskodni kell, hogy ezek a szolgáltatások biztonságosak, hatékonyak és olcsón elérhetők legyenek. A módosított irányelvben Uniószerre be kellene tiltani azt a gyakorlatot, hogy a fogyasztókkal felárat fizetnek egyes fizetési módok igénybevételeért. Csoportos beszedési megbízás esetén a megbízó számára mind a jogos, mind a jogosulatlan tranzakciókra feltétel nélküli visszatérítési jogot kellene biztosítani. A fogyasztókat az általuk használt fizetési módtól függetlenül magas fokú védelemben kell részesíteni, figyelembe véve az egyes tagállamokban már meglévő szigorú fogyasztóvédelmi szabályokat. Ezzel kapcsolatban látnunk kell, hogy ezek a fizetési módok számtalan előnnyel járnak minden érintett számára, de gondolnunk kell arra is, hogy az ügyfeleknek ilyen fizetési módokat kínáló kkv-k költségei elfogadhatóak maradjanak. Az EGSZB örömmel fogadja, hogy az Európai Bizottság jogalkotási javaslatot kíván előterjeszteni a kártás fizetésekre vonatkozó multilaterális bankközi díjakkal összefüggésben.

4.7 Az egységes digitális piac

Az EGSZB örömmel fogadja, hogy az Európai Bizottság közös szabályok elfogadása révén költségcsökkentést és hatékonyságnövelést kíván elérni a nagy sebességű kommunikációs infrastruktúra kiépítése terén. Az EGSZB támogatja a széles sávú internetkapcsolat javítására vonatkozó javaslatot, mivel ez az e-kereskedelem terjedésének technikai feltétele. Következőes modellt kell elfogadni az uniós tagállamok nemzeti szabályozó hatóságai által alkalmazott költségcsökkentési módszerhez annak érdekében, hogy a költségek garantáltan méltányosak legyenek és azonos szabályok szerint legyenek kiszámítva. A megfelelően szabályozott távközlési piacoknak választási lehetőséget kell biztosítani a fogyasztók számára. Ha az új szolgáltatók nem férnek hozzá tisztességes feltételek mellett az új generációs hozzáférési hálózatokhoz, a lakossági szolgáltatások választéka torzul vagy beszűkül. Minden piaci szereplőnek egyenlő feltételek mellett hozzá kell tudnia férni az infrastruktúrához, és mind a régi, mind pedig az új szereplők számára biztosítani kell a hálózathoz való elfogadható árú (azaz költségalapú) hozzáférést.

4.8 Elektronikus számlázás a közbeszerzésben

A vállalkozások már régóta szorgalmazzák az elektronikus számlázás széles körű használatát, többek közt a határokon

átnyúló tevékenységek terén. Ezért határozottan támogatjuk azt a javaslatot, hogy a közbeszerzési szerződések esetén ezt vezessék be általános szabályként. Az elektronikus formátumot azonban a pályázatok benyújtásánál is alkalmazni kellene, mivel ennek hiánya az egyik oka annak, hogy egy adott tagállam közbeszerzési eljárásaiban más tagállambeli kkv-k csak kis számban vesznek részt (lásd még az Európai Bizottság 2013. évi munkaprogramját).

4.9 Fogyasztók

4.9.1 Az EU piacán még mindig találni veszélyes termékeket, még a CE jelöléssel ellátottak között is. Ezek olyan egészségi és biztonsági kockázatot hordoznak, amelyek elkerülhetők. Az EGSZB ezért örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság javaslatot tervez tenni egy „termékbiztonsági jogszabálycsomagra”, amely a nem élelmiszer-jellegű termékekre vonatkozó egységes piaci felügyeleti eszközt, egy új általános termékbiztonsági irányelvet és egy többéves piacfelügyeleti kerettervet tartalmaz. Az új jogszabályban világosabban le kell fektetni, hogy a termékbiztonsággal kapcsolatos különféle uniós jogszabályok hogyan hatnak egymásra, emellett meg kell erősíteni és tisztázni kell mindenekelőtt a gyártók felelősségi köreit. Biztosítani kell, hogy a végrehajtás Uniószerre azonos szintű legyen, és mindenhol eredményesen működjön a piacfelügyelet.

4.9.2 Külön figyelmet kell szentelni a gyermekek számára vonzó termékeknek, és továbbra is tiltani kell az élelmiszernek látszó termékeknek. Az uniós politikának jelentősen hozzá kell járulnia a biztonsághoz és az egészség védelméhez. Ügyelni kell arra, hogy az uniós szabályokat betartani köteles uniós vállalkozások ne kerüljenek versenyhátrányba. Az új általános termékbiztonsági irányelvnek hatékonyan meg kell akadályoznia a veszélyes termékek piacra kerülését. Ehhez európai piacfelügyeleti rendszer szükséges, mely az EU külső határain végzett hatékony ellenőrzést is magában foglalja.

4.10 Társadalmi kohézió és szociális vállalkozások

4.10.1 Az e fejezetben ismertetett javaslatok esetében elég nehéz kapcsolatot találni a címben foglaltakkal. Az EGSZB elismeri, hogy most, válság idején fontos a társadalmi kirekesztés és elszegényedés fokozódása elleni küzdelem előtérbe helyezése. Ennek kapcsán a szociális vállalkozást az utóbbi időben többször is kiemelték mint a válság elleni stratégia kulcselemét. Csalódást kelt ezért, hogy a szociális gazdaság és vállalkozások fejlesztéséhez és növekedéséhez nem rendeltek saját kulcsintézkedést. A javasolt tizenkettedik kulcsintézkedés nem foglalkozik az Európában egyre erősödő társadalmi kirekesztéssel és szegénységgel. Az EGSZB ezért saját proaktív ajánlásaira építve azt javasolja, hogy legyen egy egyértelműen a szociális vállalkozásnak szentelt kulcsintézkedés, mivel szerinte ez jobban elősegítheti a szükséges erősebb társadalmi kohéziót⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ Lásd az EGSZB véleményét, HL C 318., 2011.10.29., 109. o., 3.2. pont.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye ezzel a területtel is kiemelten foglalkozott: HL C 299., 2012.10.4., 165. o..

4.10.2 Az EGSZB üdvözli az arra vonatkozó javaslatot, hogy biztosítani kell, hogy valamennyi uniós polgár rendelkezhessen alapszintű fizetési számlával, a számlavezetési díjak átláthatóak és összehasonlíthatóak legyenek, és könnyebb legyen a fizetésiszámra-váltás. Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság ezúttal kötelező érvényű jogszabályra tesz javaslatot, tavaly júliusi ajánlását ugyanis önkéntes jellege miatt számos kritika érte. Az EGSZB megjegyzi, hogy a lakossági számlavezetési díjak átláthatósága és összehasonlíthatósága vagy súlyos hiányosságokkal, vagy egyáltalán nem valósult meg. A javasolt uniós jogszabálynak biztosítania kellene, hogy minden fogyasztónak hozzáférése joga legyen egy alapvető fizetési számlához, és minden akadályt el kellene hárítania a számlaváltás előtt.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványt, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították (eljárási szabályzat 39. cikk (2) bekezdés):

a) 3.2. pont (5. módosító indítvány)

A Monti II rendelet hatályon kívül helyezése nem oldja meg azokat a problémákat, amelyeket az Európai Unió Bírósága okozott a munkavállalók kiküldetésével kapcsolatos ítéleteivel. A jelenlegi helyzetre megoldást kell találni, mivel az akadályozza a munkavállalók jogaik teljes körű gyakorlásában. Az Európai Bizottságnak garantálnia kellene, hogy a gazdasági szabadságjogok ne korlátozhatók az alapvető szociális jogokat, és meg kellene fontolnia, hogy javaslatot tegyen egy az európai szerződésekre vonatkozó, társadalmi haladásról szóló jegyzőkönyvre. Ennek tisztázni kellene az alapvető szociális jogok és a gazdasági szabadságjogok közötti kapcsolatot, megerősítve, hogy az egységes piac nem öncélú, hanem azért hozták létre, hogy minden uniós polgár javára a társadalmi haladást szolgálja (gyakorlatilag az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 3. cikkének (3) bekezdése értelmében). Le kellene szögeznie továbbá, hogy a gazdasági szabadságok és a versenyszabályok nem élvezhetnek előnyt az alapvető szociális jogokkal és a társadalmi haladással szemben, és semmilyenképpen nem értelmezhetők úgy, mintha a vállalkozásokat feljogosítanák a tagállami szociális és foglalkoztatási törvények és gyakorlatok ki- vagy megkerülésére, vagy arra, hogy a bérek és munkakörülmények kárára tisztességtelenül versenyezzenek. Az Európai Bizottság két jogalkotási javaslatot terjesztett elő, amelyek a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv átültetésének, végrehajtásának és gyakorlati érvényesítésének javítását és fejlesztését célozzák. Az első, amely a 96/71/EK irányelv végrehajtására vonatkozik, és az átmenetileg külföldre kiküldött munkavállalók védelmének a tájékoztatás, az adminisztratív együttműködés és az ellenőrzések javítása révén történő fokozását célozza, még tárgyalás alatt áll. A második javaslatot, amely a kollektív keresetindítási jogának a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadsága kapcsán történő gyakorlását érinti (Monti II), visszavonták.

Az EGSZB úgy véli, hogy annak az elvnek az érvényesülését, mely szerint az alapvető szociális jogok egyenértékűek a gazdasági szabadságokkal, mindenképpen az elsődleges jognak kell biztosítania. Az EGSZB utal arra, hogy az EUMSZ már a harmadik preambulumbekkezdésben, majd konkrétan a 151. cikkben kimondja, hogy célkitűzés „az élet- és munkakörülmények javítása – lehetővé téve ezáltal a fejlődési folyamat fenntartása mellett ezek összehangolását”. Az EGSZB határozottan kéri, hogy a szociális alapjogok és a gazdasági szabadságok közötti egyenértékűség alapelveinek rögzítése érdekében – egyértelművé téve, hogy sem a gazdasági szabadságoknak, sem pedig a versenyszabályoknak nem szabad előnyt élvezniük a szociális alapjogokkal szemben –, illetve annak egyértelmű meghatározására, hogy mit jelent a társadalmi haladás megvalósítására vonatkozó uniós cél, vegyenek fel a Szerződésbe egy „jegyzőkönyvet a társadalmi haladásról” (1).

Indokolás

Szóban történik.

A módosító indítványról tartott szavazás eredménye:

Mellette: 77

Ellene: 114

Tartózkodott: 11

(1) HL C 376., 2011.12.22., 74. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Megerősített partnerség az európai kutatási térségben a kiválóság és a növekedés támogatására

(COM(2012) 392 final)

(2013/C 76/06)

Előadó: **Daniela RONDINELLI**

2012. július 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgybán:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Megerősített partnerség az európai kutatási térségben a kiválóság és a növekedés támogatására

COM(2012) 392 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. január 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott 486. plenáris ülésén (a január 16-i ülésnapon) 120 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) számára az európai kutatási térség (EKT) létrehozása elsődleges célkitűzést jelent az európai növekedés és gazdasági, szociális és kulturális fejlődés elősegítése, valamint a tudományos kiválóság és a tagállamok, régiók és társadalmak közötti kohézió megerősítése érdekében. A Horizont 2020 programban előirányzott finanszírozási politika kellene, hogy megjelenítse a fenti célkitűzés megvalósítását lehetővé tevő kritikus szintet.

1.2 Az EGSZB számos véleményében ⁽¹⁾ kifejtette az EKT-ra vonatkozó elképzelését, mivel pedig az Európai Bizottsággal, az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal már elmélyült vitát és véleménycserét indított el a témában, kedvezően fogadja a bizottsági közleményt.

1.3 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal, amely a növekedést az EKT elsőbbségi célkitűzései közé sorolja. A jelenlegi súlyos gazdasági és szociális válságban a fenti célkitűzés felvállalása kulcsfontosságú az európai szervezett civil társadalom számára.

1.4 Az EGSZB szerint a kutatók, a tudományos eredmények és a technológia szabad áramlása a belső piac „ötödik szabadságjogává” kell, hogy váljon.

1.5 Az EGSZB szerint az egységes kutatási térség egy állandóan változó folyamat során valósul meg, a 2014-es határidő pedig túlzottan ambiciózus többek között annak fényében is,

hogy számos európai ország éppen most léptet életbe a kutatással és innovációval kapcsolatos nemzeti beruházásokat szűkítő megszorító intézkedéseket.

1.6 Az EGSZB elfogadja azt a javaslatot, mely az EKT-t a bevált gyakorlatokra épülő megerősített partnerségen keresztül kívánja megvalósítani, nem pedig szabályozás révén. Ugyanakkor aggodalmát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy a szervezetekkel aláírt egyetértési megállapodások önkéntes alapúak és informálisak, és nem jelentenek jogi kötelezettséget.

1.7 Az EGSZB szerint erőteljes politikai akaratra van szükség, mely képes támogatni olyan hatékony és versenyképes nemzeti kutatási rendszereket, melyek jobb megvalósulását a kutatócsoport, a bevont szervezetek és az elért eredmények minőségén alapuló szakértői bírálat segíti elő.

1.8 Az EGSZB véleménye szerint a közpénzből finanszírozott kutatásnak azokat az ágazatokat kell előnyben részesítenie, melyek az európai polgárok jóléte szempontjából különösen fontosak, a közpénzekből pedig továbbra is a közös és szoros európai együttműködés keretében megvalósuló a projekteket kell támogatni.

1.9 Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy tegyenek meg minden intézkedést az EKT megvalósítását gátló akadályok kiküszöbölése érdekében. Ezek az akadályok az európai kutatói munkaerőpiac hiányával, a kutatók munkakörülményeivel, mobilitásával és társadalombiztosítási rendszerével kapcsolatosak.

1.10 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy sürgősen meg kell változtatni a transznacionális projektekből részt vevő kutatók nyugdíjaival és nyugdíjalapaival kapcsolatos helyzetet, és olyan európai kiegészítő nyugdíjalapot kell létrehozni, mely lefedné/kompenzálna az egyik országból a másikba és egyik egészségbiztosítási rendszerből a másikba való átjárásból adódó veszteségeket.

⁽¹⁾ HL C 95., 2003.4.23., 48. o.; HL C 218., 2009.9.11., 8. o.; HL C 306., 2009.12.16., 13. o.; HL C 132., 2011.5.3., 39. o.; HL C 318., 2011.10.29., 121. o.; HL C 181., 2012.6.21., 111. o.; HL C 299., 2012.10.4., 72. o.; HL C 229., 2012.7.31., 60. o.; HL C 44., 2013.2.15., az EGSZB alábbi véleményei: *Kulcsfontosságú alatechnológiák, Nemzetközi kutatási és innovációs együttműködés és A tudományos információkhoz való hozzáférés – közfinanszírozás.* (Lásd e Hivatalos Lap 43, 48 oldalát).

1.11 Az EGSZB rámutat arra, hogy az Európai Bizottság által javasolt új kezdeményezések nem kérdőjelezhetik meg, és nem semlegesíthetik az EKT-n belül a kutatókra nehezedő adminisztratív terhek csökkentésére irányuló erőfeszítéseket.

1.12 Az EGSZB emlékezteti az EU-t és a tagállamokat arra, hogy minden olyan kezdeményezést magukévá kell tenniük, melyek az akadémiai, tudományos és kutatási életben még meglévő hátrányos megkülönböztetések, egyenlőtlenségek és nemi aránytalanságok hatékony kiküszöbölését célozzák. Különösen üdvözlő az a határozatot, melynek értelmében legalább 40 %-os női jelenlétet kell biztosítani a projektelbírálási kritériumok meghatározásával, kidolgozásával és/vagy felülvizsgálásával foglalkozó valamennyi bizottságban, valamint az egyetemi, kutatói és tudományos központokban érvényes munkaügyi politikákat meghatározó bizottságokban.

1.13 Az EGSZB kedvezően fogadja azt az uniós javaslatot, hogy dolgozzanak ki az e-tudományt támogató e-infrastuktúrák fejlesztésére vonatkozó ütemtervet. Utal a kutatási eredményekhez és a tudományos ismeretekhez való hozzáférésről, valamint azok megőrzéséről és terjesztéséről szóló európai bizottsági közlemény⁽²⁾ tárgyában kidolgozott véleményére⁽³⁾.

1.14 Az EGSZB támogatja az európai tudományos és kutatói közösség által az állam- és kormányfőkhöz, valamint az uniós intézmények elnökeihez intézett felhívást⁽⁴⁾, mely szerint Európa nem engedheti meg magának azt, hogy elveszítse legtehetségesebb (és különösképpen a fiatal) kutatóit és oktatóit. Márpedig az európai finanszírozás alapvetően fontos ahhoz, hogy a nemzeti finanszírozás hatékonyra és eredményessé váljon az összeurópai és nemzetközi versenyképesség javítása érdekében. Az EGSZB ezért kéri, hogy a soron következő 2014–2020-as költségvetésben ne csökkentsék a fentiekre vonatkozó költségvetési tételt.

1.15 Az EGSZB úgy véli, hogy az elsőbbséget élvező területeken végzendő tevékenységek korábban bejelentett ütemtervében, a tudományos és kutatási eredmények terjesztését és továbbadását elősegítő fórumon, valamint a közlemény révén elért eredmények végső értékelésében fontos szerepet kell szánni az EKT által érintett civil társadalom teljes és maradéktalan bevonásának.

1.16 A fenti indokok alapján az EGSZB egy olyan, saját tagjaiból kijelölt csoport létrehozását javasolja, mely az EKT megvalósítására vonatkozó értékelés, nyomon követés és döntéshozatal későbbi szakaszai során tájékoztató ponttá válhat az európai intézmények számára.

2. Bevezetés

2.1 AZ EGSZB számos véleményében kifejezte az EKT-ra vonatkozó, továbbra is érvényesnek és helyesnek tartott elképzelését. Kedvezően fogadja a közleményt egy olyan megerősített partnerséggel kapcsolatban, mely rámutat arra, hogy az EU és a tagállamok továbbra is érvényesnek kell, hogy tekintsék, és ki

kell, hogy terjesszék vállalásaikat. Az egyes tagállamokban elért előrelépés nem volt egyforma, némely esetben pedig továbbra is lassúnak bizonyul. A közlemény újító jellege abban rejlik, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok közötti együttműködést kiterjeszti az EKT-hoz kapcsolódó szervezetekre⁽⁵⁾ is. Az EGSZB **szélesebb és hatékonyabb megerősített együttműködést** tart szükségesnek.

2.2 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság álláspontjával, mely szerint az EKT létrehozásának a gazdasági növekedés, a tudományos kiválóság, valamint a régiók, országok és társadalmak közötti kohézió szolgálatában kell állnia. Emellett azonban figyelembe kell vennie és erősítenie kell a tudomány és a piac, az innováció és a vállalkozások, valamint az új munkaszervezési formák és az egyre inkább szoros összeköttetésben álló kutatóközpontok közötti elengedhetetlen kölcsönhatást is.

2.3 AZ EGSZB szerint a globális válságtól sújtott jelenlegi helyzetben célzottabb és erőteljesebb intézkedésekre van szükség mind a kutatáspolitikák kidolgozásában és megvalósításában tapasztalható nemzeti törésvonalak kedvezőtlen hatásainak kiküszöbölése, mind pedig a fenti politikák hatékonyságának növelését célzó tevékenységek optimalizálása érdekében. Az intézkedéseknek arra is kell irányulniuk, hogy erősítsék a nemzeti kutatási rendszerek közötti egészséges és tisztességes versenyt és a határokon átnyúló szinergiákat, valamint hogy megkönnyítsék a kutatók pályafutását, illetve a tudás mobilitását és szabad mozgását⁽⁶⁾.

2.4 A közlemény kidolgozását megelőzően megszervezett nyilvános konzultáció a következőkre mutatott rá:

- **a kutatók számára** a legfőbb gondot a kutatói pálya csekély vonzereje, a korlátozott mobilitás és az eszmecserék lehetőségének a hiánya jelenti;
- **a kutatási tevékenységet finanszírozó és/vagy irányító szervezetek szerint** a kiválóság elérése, valamint az Európában és a világban jelenleg előttünk álló nagy kihívásoknak való megfelelés érdekében nagyobb erőfeszítésekre és jobb koordinációra van szükség. Nélkülözhetetlen a határokon átvívelő és összeurópai együttműködés, valamint az adatbankokhoz, tudományos eredményekhez és közleményekhez való hozzáférést elősegítő megfelelő infrastruktúra. A kutatással kapcsolatban álló civil társadalomnak fokozottabban részt kell vennie az EKT döntési folyamatában;
- **a magánszféra szerint** általános aggodalom érezhető amiatt, hogy hiány van magasan minősített és képzett kutatókból. Az ipar is erőteljesen igényli az oktatási és tudományos szféra, illetve a vállalkozói szféra közötti fokozottabb együttműködést; a vállalatok megítélése szerint az egyetemi-tudományos világ, a magánszféra és a vállalati szféra nem működik együtt kellő mértékben;

⁽²⁾ COM(2012) 401 final.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: A tudományos információkhoz való hozzáférés – közfinanszírozás.

⁽⁴⁾ 42 Nobel-díjas és 5 Fields-érmes nyílt levele; 2012.10.23. <http://erc.europa.eu/>

⁽⁵⁾ 2012. július 17-én az Európai Bizottság az Európai Kutatási és Technológiai Szervezetek Szövetségével (EARTO) együttműködési megállapodást írt alá. Nordforsk; Az Európai Kutatóegyetemek Szövetsége (LERU); Az Európai Egyetemek Szövetsége (EUA); Science Europe.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final.

— a tagállamok és a partnerországok egyetértenek abban, hogy határozottabb fellépésekre van szükség az EKT kiteljesítése érdekében, emellett pedig a bevált gyakorlatokon alapuló módszert részesítik előnyben egy esetleges jogszabályi megközelítéssel szemben.

3. A nemzeti kutatási rendszerek megerősítése annak érdekében, hogy hatékonyabbakká, nyitottabbakká és versenyképesebbekké váljanak

3.1 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság elgondolását a nemzeti kutatási rendszereknek a bevált gyakorlatok révén történő megerősítésével kapcsolatban, valamint egyetért azzal, hogy a források kiutalása nyílt pályázatokon keresztül történjen, melyek során a szóban forgó tagállamból, más tagállamokból vagy harmadik országokból verbuvált szakértői csoportok (szakértői bíráló) (7) révén) bírálják el a beérkezett ajánlatokat. A közpénzből történő intézményi finanszírozással kapcsolatos döntéseknek a kutatócsoportok, a részt vevő intézmények és az elért eredmények minőségének értékelésén kell alapulnia. Sok esetben a kutatók, a kutatócsoportok, a pályázatok és a kutatási tervek értékelése továbbra sem történik egymással összehasonlítható mércével, noha hasonló módon megvalósított és finanszírozott projektekről és kutatásokról van szó. Az EGSZB szerint ez elfogadhatatlan értékvesztéssel jár egy olyan időszakban, amikor a különböző tagállamok jelentősen csökkentik a kutatásra szánt költségvetési támogatásokat.

3.2 Az EGSZB tudatában van annak, hogy az európai kutatás a világ legjobbjai közé tartozik. Az egyetemeken és tudományos intézményekben végzett kutatómunka révén az európai vállalatok a technológia-fejlesztés terén vezető szerephez jutottak és előkelő helyen állnak. Az EGSZB ennek fényében aggódik az Európai Bizottság által elvégzett hatásértékelés következtetését látva, melyben megállapítást nyer az, hogy egyre nyilvánvalóbbá válik az eltérés Európa, az Egyesült Államok, Japán és a többi fejlett gazdaság között (8). Mindez mintha Európa tévesztését jelezné a tudástermelés tekintetében, valamint azt is, hogy bizonyos mutatókat figyelembe véve a világ innovációs szempontból vezető országai megelőzik az EU-27-et. A globális válságot és az erőviszonyok ebből következő átrendeződését látva az EGSZB úgy véli, hogy az EKT-nak meg kell szilárdítania az európai tudomány elsőbbségét. Az európai tudomány kiemelkedő minősége és kiválósága versenyelőnyt kell, hogy jelentsen a többi nemzetközi szereplővel folytatott versenyben.

3.3 Az EU 2002-ben elhatározta, hogy a kutatás-fejlesztésre irányuló tagállami beruházásoknak az európai GDP 3 %-át kell elérniük (9). A fenti célkitűzés elérésében tapasztalt sorozatos kudarcok és annak 2020-ra való kitolása miatt az EGSZB

kétkelkedik abban, hogy elérhető lesz-e a célkitűzés. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az EKT egyik prioritása – különösen a jelenlegi súlyos gazdasági és szociális válság közepette – a növekedés kell, hogy legyen, emellett pedig komolyan aggódik a megszorító politikákból fakadóan a kutatást sújtó jelentős elvonások miatt.

3.4 A felsőoktatás európai térségének az EKT létrehozásával szorosan összefüggő egyik alappillére a mobilitás elősegítése a hallgatók, oktatók és kutatók képzésének hatékony javítása érdekében. A fenti elvonások számos kutató számára megnehezítik, hogy élvezzék az EKT előnyeit, és teljes mértékben részt vegyenek benne. Az EGSZB nyugtalanságát fejezi ki ezen döntések meghozatala miatt (10).

3.5 Az EGSZB kinyilvánítja abbéli meggyőződését, hogy a hatékony és versenyképes nemzeti kutatási rendszerek érdekében határozott politikai akaratra van szükség, és ezért az EU-t és a tagállamokat arra biztatja, hogy határozottabban és gyorsabban haladjanak előre vállalásaik teljesítésében.

3.6 Az elmúlt évek során a közfinanszírozású kutatás mintha elfordult volna olyan, az európai polgárok jóléte szempontjából stratégiai fontosságú ágazatoktól, melyeknek – különösen a közös európai együttműködés terén – az EKT számára innovatív kutatási területeket kellene képezniük.

3.7 Az EGSZB emellett arra is emlékeztet, hogy a nemzeti kutatási rendszerek gazdasági támogatásának optimalizálása és/vagy újradefiniálása érdekében kerülni kell az alkalmazott tudomány és az alap kutatások hamis szétválasztását, mely vonzó lehetőségnek tűnik a költségvetési kiadások csökkentésén fáradozó egyes tagállamok számára. Ez a megközelítés ugyanis súlyos akadályt jelent a forrásokhoz és pénzeszközökhöz való hozzáféréshez.

4. Határokon átnyúló együttműködés

4.1 Az EU-ban az összeurópai kutatás terén megvalósuló együttműködés néhány nagyobb kezdeményezésben (11) összpontosul. Ugyanakkor a kutatásra és fejlesztésre szánt közkiadásoknak – beleértve az Európai Bizottság által finanszírozott programokat is – csupán 0,8 %-át használják fel a tagállamok közös programjaira (12), noha bizonyítékok szólnak amellett, hogy a határokon átnyúló együttműködés révén javítani lehet a kutatási és fejlesztési tevékenységek szintjét, új ágazatok lehet bevonni, valamint közületi és magánforrásokhoz lehet hozzájutni közös projektek finanszírozása céljából. **Mindez megerősíti azt, hogy egész Európára kiterjedően szükség van a tudáshálózatok sűrű egybeszövésére.**

(7) Az „Önkéntesen alkalmazható iránymutatás a közös kutatásprogramozás keretfeltételeiről” ERAC – GPC, 2010 című dokumentumban lefektetett alapelvek.

(8) Az EU „Innovációs Eredménytábla 2011” elnevezésű dokumentuma kimutatja, hogy az Egyesült Államok, Japán és Dél-Korea magasabb teljesítménnyel bír, mint a 27-ek Európája. A feltörekvő országok, így Brazília, Kína és India részesedése nő a világgazdaságban, a kutatás-fejlesztésben betöltött szerepük pedig szintén egyre nagyobb.

(9) 2008-ban ezek a beruházások az európai GDP 1,92 %-át tették ki, míg az Egyesült Államokban 2,79 %-ra rúgtak (Eurostat, 2008).

(10) Patrizio Fiorelli, az Európai Bizottság költségvetési bizottságának szóvivője 2012 októberében bejelentette, hogy le fogják faragni az Erasmus-ösztöndíjakra szánt közösségi és tagállami kifizetéseket.

(11) Például a Keretprogramok, az Európai Űrügynökség, a Molekuláris Biológia Európai Laboratóriuma és az Európai Nukleáris Kutatási Szervezet.

(12) A GBAORD a tagállamok által a kutatás-fejlesztésre fordított költségvetési kifizetések, közberuházások és támogató intézkedések mérésére szolgáló kritérium.

4.2 Az új kutatásfinanszírozási programok bevezetése – így az EKT 2012-ben bevezetett „**Szinergia**” kutatási támogatása, mely a határokon átnyúló kis (és általában interdiszciplináris) kutatócsoportokat támogat – hozzájárulhat ahhoz, hogy bizonyosodjon a közös munka hozzáadott értéke és komplementaritása, legalábbis amennyiben ezek a csoportok kreatív módon kezelik a forrásokat, és újszerűen osztják meg egymást kiegészítő ismereteiket, kapacitásaikat és forrásait.

4.3 Emellett továbbra is léteznek akadályok és korlátok a külföldiek számára az európai érdekű nemzeti kutatóközpontokhoz való hozzáférés tekintetében, valamint a nem részt vevő tagállamokban dolgozó tudósok számára az összeurópai kutatási infrastruktúrákhoz való hozzáférés tekintetében. Mindkét esetben a hozzáférést nemzeti preferenciák alapján engedélyezik. Az EGSZB úgy véli, hogy ezek a korlátok akadályozzák az EKT teljes megvalósulását.

4.4 Az EGSZB szerint a már bejelentett tevékenységi térképnek – mely kimutatná a határokon átnyúló tudományos együttműködés erős és gyenge pontjait, valamint hiányosságait – nemcsak a tagállamok által szolgáltatott adatokon kellene alapulnia, hanem biztosítania kellene az EKT-hoz kötődő vagy abban érdekelt civil szervezetek valódi és tényleges részvételét is.

5. A munkaerőpiac megnyitása a kutatók számára

5.1 Kiválasztás

Az eddigi számos erőfeszítés ellenére továbbra is korlátok állnak a nyílt, átlátható és érdemen alapuló kiválasztás előtt. A kiválasztási szempontokat nem jelentik be mindig megfelelő módon, és nem ismeretesek az értékelő panel alkotóelemeinek összeállítását irányító szabályok sem, melyek gyakran nem összehasonlíthatóak az egyes tagállamok között (ilyen például az Euraxess portál). Az Európai Bizottság jelzi, hogy bizonyos számú kutatói megbízást nem az érdemek alapján osztottak ki, bár ezek pontos száma nem ismeretes⁽¹³⁾. Az európai kutatók chartájára vonatkozó ajánlás, a kutatók felvételét szabályozó magatartási kódex és a európai kutatói partnerség⁽¹⁴⁾ pozitív hatással járt nemzeti és intézményi szinten. Ugyanakkor a charta és a kódex elveinek életbe léptetése továbbra is túlságosan lassan történik. Az EGSZB attól tart, hogy a még több garanciát nyújtó és integrált kutatói munkaerőpiac hiánya nehezen leküzdhető akadályt képezhet az EKT 2014-ig történő megvalósítása előtt.

⁽¹³⁾ Évente mintegy 40 000 betöltendő kutatói állás van, melyek közül 9 600 egyetemi oktatói kinevezés (Technopolis, 2010).

⁽¹⁴⁾ A charta és a kódex konkrét megvalósítása érdekében az Európai Bizottság 2008-ban elindította a „Humán erőforrás-stratégia a kutatók chartájának és kódexének integrálásáért” című programot, és 2009-ben felállította a „Humán erőforrások intézményi stratégiájának csoportját”, hogy az érdekelt felek számára egész Európában a bevált gyakorlatok cseréjét szolgáló platformot hozzon létre.

5.2 Munkakörülmények

A kutatók munkakörülményei tagországonként jelentősen eltérőek, és egyes esetekben nem bizonyulnak elég vonzóknak a fiatalok odacsábításához, a tapasztalt szakemberek megtartásához és a külföldi kutatók meghívásához. Az előléptetési kritériumok, a karrierlehetőségek és a javadalmazási rendszerek túlságosan különböznek az egyes országok között. Az intézmények nem mindig ismerik el a mobilitást az akadémiai teljesítmény mutatójaként. A válságtól leginkább sújtott országokban már megfigyelhető, hogy egyre több fiatal és/vagy tapasztalt kutató keres alternatív megoldásokat, akár Európán kívül is. Az Európai Bizottságnak nem szabad figyelmen kívül hagynia ezt a humán erőforrás-veszteséget a tudományos és kutatási ágazatban. Az EGSZB ezért arra ösztönzi, hogy a tagállamokkal együttműködésben sürgősen foganatosítson konkrét intézkedéseket az előbbi jelenség megfékezése érdekében.

5.3 Mobilitás

A támogatások és finanszírozások átvihetőségének és hozzáférhetőségének feltételei is akadályozzák a kutatók mobilitását, akik 13 tagállam esetében nem tarthatják meg saját nemzeti támogatásaikat. A kutatócsoportok sem minden esetben vonhatnak be nemzeti kutatási terveikbe külföldi partnereket, mivel több országban (11 tagállamban) a támogatásokat csak nemzeti kutatóintézetek kaphatják. Négy tagállamban a tanulmányi ösztöndíjak nem hozzáférhetőek külföldi állampolgárok számára.

5.4 Társadalombiztosítás

Ahogy az már Horizont 2020 című véleményében⁽¹⁵⁾ is megtette, az EGSZB emlékeztet arra, hogy sürgősen javítani kell a transznacionális projektekben részt vevő kutatók nyugdíjaival és nyugdíjalapaival kapcsolatos helyzeten, és olyan európai kiegészítő nyugdíjalapot kell létrehozni, mely lefedné/kompenzálná az egyik országból a másikba és egyik egészség-biztosítási rendszerből a másikba való átjárásból adódó veszteségeket. A társadalombiztosítási rendszerek, melyek gyakran magától értetődőnek gondolják azt, hogy a kutatók ugyanannak a szervezetnek dolgoznak egész pályafutásuk során, kevéssé veszik figyelembe azokat az éveket – vagy egyszerűen tudomást sem vesznek róluk – melyek során egy kutató egy másik országban folytatta tevékenységét. Az eddigi erőfeszítések nyilvánvalóan elégtelenek, hiszen nem sikerült ezt a fiatal kutatók számára különösen káros akadályt kiküszöbölniük.

6. A nők és férfiak közötti egyenlőség teljes megvalósítása. A nemek szempontjának bevonása a kutatói projektekbe

6.1 Az utóbbi években gyakorlatilag minden ágazatban erőteljesen nőtt a női kutatók száma, de továbbra is túlságosan alacsony a tudományos intézetekben és az egyetemeken vezet

⁽¹⁵⁾ HL C 181., 2012.6.21., 111. o.

akadémiai állásban vagy kutatásvezetői pozícióban levő⁽¹⁶⁾ kutatók száma. Mindez annak ellenére van így, hogy kétféle bizonyosodott már, hogy a vegyes kutatócsoportok hatékonyabban működnek, valamint szélesebb tapasztalati bázissal, megosztott tudással, eltérő szempontokkal és a társadalmi intelligencia magasabb szintjével vannak felvértezve. A nők egyetemi pályafutását továbbra is erőteljes függőleges szegregáció jellemzi, az üvegplafon a munkahelyi szegregációhoz hasonlóan megmaradt⁽¹⁷⁾.

6.2 A nemek közötti bérkülönbség továbbra is fennáll az egyetemeken és a kutatóintézetekben, csakúgy, mint az egyéb ágazatokban. Ehhez a jelenséghez egyéb tényezők mellett hozzájárulnak az olyan, elvben „semleges” munkaköri leírások, melyek azonban nem vesznek tudomást a nemek közötti eltérésekről, a családi munkamegosztás hiányáról és a még mindig meglévő közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetésről⁽¹⁸⁾. Mindez azt jelenti, hogy a női tudományos potenciál alulértékelt és nem kellően kihasznált, a nők alulreprezentáltak, és a kutatási és innovációs döntéshozatal során hiányzik a nemek közötti egyensúly.

6.3 Nem rendelkezik minden tagállam olyan nemzeti szakpolitikákkal, melyek a **nemek közötti egyenlőség kérdésének a kutatás terén való érvényesítését** segítenék elő, ez pedig alapjaiban kérdőjelezi meg e folyamat minőségét és helytállóságát. A nők egyenlőbb arányban való részvétele erősítené a tehetségek, a munkaerő és a döntéshozatali folyamat sokszínűségét, valamint emelné a kutatás színvonalát is. Mindez elkerülhetővé tenné a nemek közötti egyenlőség kérdésének a kutatásban való elhanyagolásából fakadó jelentős gazdasági költségeket, sőt hibákat is. Ha nem javul a nemek közötti egyenlőség kérdésének a kutatás terén való érvényesítése, annak negatív következményei lesznek az EKT-ban a kiválósági szintek elérésére vonatkozó célkitűzések terén. A nők erőteljesebb bevonása hozzá fog járulni az európai szociális-gazdasági növekedéshez és a kiválóság, a tudományos teljesítmények és a kutatási eredmények fokozásához.

6.4 Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy kettőzzék meg erőfeszítéseiket és fogadjanak el még hatékonyabb intézkedéseket az egyetemi, kutatói és

tudományos téren meglévő nemi egyenlőtlenségek tényleges kiküszöbölése érdekében. Különösen fontos megvalósítani a legalább 40 %-os női részvétel biztosítására vonatkozó ígéretet mindazon bizottságokban, melyek a szerződések odaítéléséről döntenek, valamint a projekt-értékelési kritériumok kidolgozásában és/vagy felülvizsgálatában vesznek részt, vagy amelyek az egyetemi, tudományos és kutatási központokra vonatkozó munkaügyi szakpolitikákat határozzák meg. A egyetemeken és kutatóintézetekben a nemek között megvalósítandó egyenlőséget célzó akciótervek kidolgozását, végrehajtását és értékelését az EGSZB szintén pozitív intézkedésnek tartja, feltételezve, hogy a nők tevékenyen és teljes mértékben részt vesznek a teljes folyamatban.

6.5 AZ EGSZB emellett felkéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa a szervezett civil társadalom részvételét annak a javaslatnak a kidolgozásában, mely a nők tényleges egyetemi és kutatóintézeti egyenlőségét előmozdítani hivatott intézményi változtatásokra vonatkozó iránymutatásokat fogja tartalmazni.

7. A tudományos ismeretek terjesztésének, hozzáférhetőségének és átadásának digitális eszközök révén is történő optimalizálása

7.1 2008 áprilisában az Európai Bizottság ajánlást⁽¹⁹⁾ adott ki a szellemi tulajdon kezeléséről a tudásátadás összefüggésében. Az ajánlás tartalmazta az egyetemeken és egyéb közületi kutatóintézetek számára összeállított bevált gyakorlatok kódexét⁽²⁰⁾. Ugyanakkor ez a kódex nem elegendő az ajánlás célkitűzéseinek a megvalósításához.

7.2 A tudományos információkhoz való hozzáférés lényeges feltétele az eredményes kutatásnak és az innováció sikeres ösztönzésének, így tehát Európa versenyképességének is. Ehhez hozzátartozik a kutatók, a kutatási partnerségek – különösen a kutatás és a vállalkozások –, valamint a kutatók és a polgárok közötti tudástranszfer, aminek része a publikációkhoz való nyilvános hozzáférés. Az EGSZB üdvözlöi az ezzel a kérdéssel foglalkozó európai bizottsági közleményt,⁽²¹⁾ és utal az ennek tárgyában kidolgozott véleményére.⁽²²⁾

7.3 Az EGSZB emellett helyesel egy olyan menetrend kidolgozására irányuló szándékot, mely az e-tudományt a kutatási eszközökhöz és forrásokhoz való hozzáférés révén támogató e-infrastruktúrák fejlesztésére vonatkozik.

⁽¹⁶⁾ A doktori fokozatot szerzők 45 %-a nő, de az aktív kutatóknak csak 30 %-át teszik ki, ez az arány pedig 10 %-ra süllyed az akadémiai világ vezetői állásait illetően. Átlagban a magas szintű tudományos intézményeknek vagy kutatóintézeteknek csak 13 %-át vezetik nők, az egyetemeknek pedig csak 9 %-át. Az Európai Bizottság Nők és a Tudomány nevű Helsinkii csoportjának a tanulmánya: „She Figures Preliminary data 2012”, "Gender in Research and Innovation: statistics and indicators", <http://ec.europa.eu>

⁽¹⁷⁾ Az egyetemi hallgatók és diplomát szerzők körében a nők aránya (55 és 59 %) magasabb a férfiakénál, de az utóbbiak a felsőbb szinteken nagyobb számban találhatók meg. Az alacsonyabb szintű egyetemi állások esetében a nők aránya csak 44 %, az egyetemi docensek esetében 36 %, míg az egyetemi tanárok esetében 18 %.

⁽¹⁸⁾ Az Európai Parlament 2012. márciusi állásfoglalása aláhúzza azt, hogy továbbra is jelentős különbség van a nők és a férfiak bérszintje között. Az EU-ban a nők átlagosan 17,5 %-kal kevesebbet keresnek a férfiaknál, miközben az új diplomások között 60 %-os az arányuk.

⁽¹⁹⁾ C(2008) 1329.

⁽²⁰⁾ A fenti dokumentum célja az volt, hogy a tagállamok és az érdekelt felek számára összeállítsa a gyakorlatok és politikák listáját a még mindig elégtelennek bizonyuló tudásátadás élnékitése céljából. Másrészt pedig az ipari ágazatban is tapasztalatokkal rendelkező dolgozók száma (például a tudásátadásra és ismeretterjesztésre szakosodott egyetemi tanszékeken) lényegesen alacsonyabb Európában, mint a világ más részein. Az EU-ban tevékenykedő kutatóknak csak 5–6 %-a ment át a közszférából a magánszférába vagy fordítva.

⁽²¹⁾ COM(2012) 401 final.

⁽²²⁾ Az EGSZB véleménye: A tudományos információkhoz való hozzáférés – közfinanszírozás.

7.4 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy kérje, és teljes mértékben használja is ki a kutatók és a tudósok európai civil társadalmának a részvételét a tagállamok fórumának keretében bejelentésre kerülő rendszeres eszmecsereken. Ez a fórum a tudományos programok és projektek eredményeinek terjesztése és átadása számára referenciapontként fog szolgálni.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Biztonsági iparpolitika – Cselekvési terv az innovatív és versenyképes biztonsági iparágért

(COM(2012) 417 final)

(2013/C 76/07)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

2012. július 26-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és a Gazdasági és Szociális Bizottságnak: Biztonsági iparpolitika – Cselekvési Terv az innovatív és versenyképes biztonsági iparágért

COM(2012) 417 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. január 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a január 16-i ülésnapon) 128 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) elengedhetetlennek tartja, hogy olyan integrált európai politikával rendelkezünk a biztonsági ipar területén, mely az ágazati kihívások összehangolt megközelítésén, közös stratégián és az ipar versenyképes fejlődésének közös jövőképén alapul az egységes európai piacon.

1.2 A biztonsági ipar (mint hagyományos biztonsági ágazat, biztonság-orientált védelmi ipar, valamint új belépők, azaz főként a meglévő polgári technológiákat biztonsági alkalmazásokra és biztonsági szolgáltatókra kiterjesztő vállalkozások) versenyképességének hatalmas és ígéretes munkaerő-piaci és felhasználói területekkel járó fellendítéséhez szükséges feltételek biztosítása érdekében az EGSZB elengedhetetlennek tartja az alábbiak kialakítását:

— **az egységes piac teljes körű interoperabilitásának belső dimenziója:** jogi, műszaki-szabályozási és eljárási kerettel támogatva az e célra rendelt erőforrások megfelelő szintjét, az egységes fejlesztési stratégiát és a kutatásba és az innovációba történő jelentős beruházásokat;

— **kiemelt intézkedések termék- és szolgáltatástípusok szerint** a harmonizált szabályoknak és eljárásoknak való megfelelés képessége alapján;

— **a nemzetközi piacokhoz való megbízható hozzáférés dimenziója,** az ipari tulajdonjogok fokozott nemzetközi védelmével, a kereskedelmi és a közbeszerzési piacok liberalizációjával, integrált iparpolitikai stratégiával;

— **minden európai gyártó számára egyenlő hozzáférés a tengeri útvonalakhoz,** hogy a nemzetközi piacokra exportálhassák termékeiket;

— **integrált és közös fellépések a különféle biztonsági és polgári védelmi ágazatokban;**

— **a biztonsággal kapcsolatos technológiai alkalmazások társadalmi és etikai dimenziója,** a tervezési szakasztól kezdve, hogy biztosítható legyen azok **társadalmi elfogadottsága,** a polgárok magánéletével kapcsolatos adatok maradéktalan védelme mellett;

— **az emberi erőforrások képzési és szakmai dimenziója** a biztonsági technológiai alkalmazások tervezése, telepítése, karbantartása és üzemeltetése terén, amelyeknek az emberi méltóság és szabadság tiszteletben tartását, valamint az emberi méltóság megőrzéséhez fűződő jogot kell közép-pontba állítaniuk;

1.3 Az EGSZB támogatja ugyan a cselekvési terv kezdeményezéseit, azonban szorosabb együttműködést és koordinációt szorgalmaz, megfelelő, részletes statisztikákra támaszkodva a terméktípusok, illetve az ágazat vállalkozásainak termelési, foglalkoztatási és méretbeli szempontjai alapján egyaránt.

1.4 Az EGSZB az információs rendszerek összehangolását, a konvergencia megteremtését és az interoperabilitás garantálását javasolja.

1.5 Az EGSZB határozottan támogatja, hogy minél több lehetőség nyíljon az új versenyképes forgatókönyvekre és az intézményi pénzügyi forrásokhoz történő hozzáférés kilátásaira való felkészülésre és azok irányítására, többek között a részvételen alapuló *foresight* eljárásai révén.

1.6 A **társadalmi és etikai dimenzió** összekapcsolásának átláthatónak és minden szakaszban biztosítottak kell lennie, a tervezéstől a szabványosításon át a helyszínen történő technológiai alkalmazásig. Az új technológiáknak és szabályoknak a kezdetektől fogva integrálniuk kell a polgárok alapvető jogainak védelmét, különösen a magánélet és a személyes adatok védelme tekintetében.

1.7 Uniós szintű erőfeszítésekre, valamint a nemzeti intézkedések összehangolására van szükség az emberi erőforrások képzésének és támogatásának biztosítása érdekében, hogy olyan minőségi szakmai szolgáltatásokat lehessen nyújtani, amelyek tiszteletben tartják az egyént és ezzel egyidejűleg korszerű technológiákat alkalmaznak egy teljesen interoperábilis rendszerben.

2. Bevezetés

2.1 A biztonsági ipar stratégiai ágazat, egymáshoz közel álló és egymáshoz kapcsolódó civil és katonai alkalmazásokkal, illetve a tudományos kutatás, a technológiai innováció és a fejlett alkalmazások ideális találkozási pontja.

2.2 Az iparág természeténél fogva technológia által vezérelt, állandóan újabb technológiákat fogadva magába. Termékei és szolgáltatásai sokszínűek, gyorsan elavulnak, és magas műszaki és tudományos teljesítményt követelnek meg.

2.3 Az EU-ban a biztonsági ipar becsült piaci értéke mintegy 36,5 milliárd euróra tehető, közel 180 000 munkahellyel, míg globális viszonylatban az ágazat az elmúlt évtizedben 10 milliárd euróról 100 milliárd euróra nőtt 2011-re. Ide tartozik a légi és tengeri biztonság, illetve a közlekedés biztonsága általában; a határbiztonság, a létfontosságú infrastruktúrák védelme, a terrorizmus elleni hírszerzés (beleértve az információs és kommunikációs, illetve kiberbiztonságot), a fizikai biztonság, a válságkezelés, valamint a védőruházatok.

2.4 Ezekhez adódik még az úrkutatással kapcsolatos biztonsági ágazat, a maga számos alkalmazásával.

2.5 Európában az úrbe telepített biztonsági termékek piaca nagy multinacionális csoportokon alapul, amelyek európai és tagállami szinten működnek, polgári és kereskedelmi viszonylatban, a kereslet 40 %-os kereskedelmi és 60 %-os intézményi megoszlásával.

2.6 Annak ellenére, hogy a piaci trendek folyamatos növekedést mutatnak, és hogy a nemzetközi válság miatti gazdasági lelassulás nem érintette azokat, az EU biztonsági ipara egy nagyon széttagolt belső piaccal, illetve egy jelentősen eltérő jogi keretek és nemzeti műszaki-szabályozási szabványok

miatt meggyengült ipari alappal találja magát szemben, miközben a kutatási erőfeszítések és a közbeszerzések – az ezen a területen megvalósuló uniós fellépések, mint például a 7. K+F ellenére – még mindig nagyrészt az egyes tagállamok feladatkörébe tartoznak.

2.7 Az EU köteles biztosítani polgárai, vállalkozásai és a társadalom egészének biztonságát számos területen, a természeti katasztrófákkal szembeni polgári védelemtől az élelmiszerlánc védelméig, a terrorizmus megelőzésétől és leküzdésétől a vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris és robbanóanyagokkal kapcsolatos kockázatok elleni védekezésig.

2.8 A biztonsági ipar döntő fontosságú a jövőre nézve, és különösen jól képezi le az Európa előtt álló kihívásokat és lehetőségeket: számos európai vállalkozás technológiai szintjének köszönhetően a világszerte között van az ágazat különböző szegmenseiben, mégis fennáll a veszélye annak, hogy veszítenek piaci részesedésükből a főbb kereskedelmi partnerekkel szemben.

2.8.1 Megfelelő, részletes és megbízható statisztikákra van szükség az ágazat vállalkozásainak termelési, foglalkoztatási és méretbeli szempontjai alapján is.

2.9 A biztonsági ágazat vállalkozásainak irányítását egy sor változó által meghatározott, magas fokú összetettség jellemzi.

- A piacok homogenitása, átláthatósága és elérhetősége,
- stratégiák és jövőképek, a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés,
- az ipari szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos jogszabályi keretek, műszaki szabványok, összehangolt eljárások és védelem,
- technológiai és operatív teljesítmény,
- új, versenyképes forgatókönyvekre való felkészülés és azok irányítása.

2.10 Azon feltételek biztosításához, amelyek az ágazat európai ipara versenyképességének újraindításához szükségesek, az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy az európai belső piac biztosítsa az alábbiakat:

- az egységes piac maradéktalan interoperabilitásának belső dimenziója, amely mérsékli mind a kutatási-innovációs beruházásokat, mind pedig a nemzeti piacok töredezettségét;

— a nemzetközi piacokra való kijutás külső dimenziója, amely orvosolja a szellemi tulajdonjogok nemzetközi védelmének elégtelenségét, valamint a magánkereskedelmi és közbeszerzési piacokra való kijutás korlátozásait, ebben az ágazatban is agresszívabb „integrált iparpolitikai stratégiát” valósítva meg a külső dimenzióban, amely vezető szerepet biztosít az Uniónak a kereskedelmi rendszerben, továbbá az iránymutatások egységességét a két- és többoldalú kereskedelmi megállapodásokban”⁽¹⁾;

— egyenlő jogok az európai gyártók számára a katonai felszerelések harmadik országokba való exportja kapcsán. Az egységes piacon nem szabad, hogy a közvetlen tengeri hozzáféréssel nem rendelkező tagállambeli gyártókat diszkrimináció érje olyan formában, hogy „tranzitengedélyt” kelljen kérniük ahhoz, hogy termékeiket más tagállambeli kikötőkbe szállítsák;

— a biztonságtechnológiai alkalmazások társadalmi és etikai dimenziója azok kifejlesztésekor a **társadalmi elfogadásuk** biztosítása érdekében a polgárok magánélete és alapjogai teljeskörű védelmén és a bizalmas adatok védelmén keresztül,

— a magánéletet tiszteletben tartó termelési és szolgáltatási dimenzió, amely sikeres projekteket tesz lehetővé az emberi erőforrások fejlesztése és a nemzetközi előrejelzések terén, ösztönözve a nagy, az induló, valamint a kis- és közepes vállalkozásokat, hálózatba foglalt konzorciumokon és a körzetek érvényesítésén keresztül, a versenyképességhez szükséges megfelelő kritikus tömeg elérése céljából.

2.11 Globális szinten messze a legjelentősebb versenytársat az **Egyesült Államok** jelenti, amely összehangolt jogi kerettel, közös normákkal és számottevő szövetségi szintű állami kereslettel rendelkezik⁽²⁾. Konzolidált belső piac jellemzi ezenkívül, amely a világszintű forgalom több mint 42 %-át teszi ki, és a biztonságtechnikai felszerelések terén élenjáró vállalkozásokat mondhat a magáénak. **Japán és Izrael** vezető vállalatokkal bír egyes konkrét fejlett berendezések gyártásában, különösen az informatikai és kommunikációs szektorban, míg **Oroszország és Kína** magas fejlettséget mutat a fizikai biztonságvédelem hagyományos szektoraiban.

2.12 Ebben a nemzetközi környezetben az EGSZB aláhúzza egy olyan proaktív európai biztonsági iparpolitika szükségességét, amely jobban tükrözi az egysúlyt az ágazat kapacitása, a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó műszaki jogszabályi keret és főként azon termék-, szolgáltatás és rendszertípusok között, amelyek megfelelhetnek az olyan közös normáknak, továbbá harmonizált szabályozásoknak és eljárásoknak, mint például:

— belépésellenőrző-rendszerek,

— átvilágítási hardverek és szoftverek,

— védelmi rendszerek és eszközök,

— valóságazonosítási és -értelmezési eszközök és rendszerek,

— felügyeleti és nyomkövető rendszerek és eszközök,

— riasztórendszerek,

míg az „érzékeny” termékek esetében a szabályozási és hozzáférési feltételek eseti jellegű értékelések és jóváhagyások függvényei, a minőségi és biztonsági szint megőrzése érdekében.

2.13 Az EGSZB többször is hangsúlyozta, hogy a hálózatok és az információ biztonsága terén – az európai digitális menetrend alapvető jelentőségű elemeiről lévén szó – szakpolitikák kialakítására van szükség.

2.14 Az EGSZB már véleményt fogalmazott meg az alábbi területek legfontosabb kérdéseiről: légi biztonság⁽³⁾, tengeri biztonság⁽⁴⁾, közúti biztonság⁽⁵⁾. Ezenkívül a külső határokkal kapcsolatos operatív együttműködéssel⁽⁶⁾ is foglalkozott, aláhúzva a Frontex ügynökség szerepét és hangsúlyozva, hogy globális megközelítésre van szükség a határok **biztonsága**, valamint az „**illegális bevándorlással**” szembeni küzdelem terén.

2.15 A környezet és a biztonság világűrből való megfigyelésének kérdésében az EGSZB kiemelte a Sentinel és a GMES műholdak, valamint a Galileo műholdas navigációs rendszer jelentőségét⁽⁷⁾.

2.16 Több kutatás is felhívta a figyelmet a vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris és robbanóanyagokkal összefüggő veszélyek (CBRNE) terén folytatott demonstratív biztonságtechnológiai projektek jelentőségére.

⁽¹⁾ Lásd: HL C 218., 2011.7.23., 25. o.

⁽²⁾ Lásd: Homeland Security Act (2002) és US Safety Act (2002).

⁽³⁾ Lásd: HL C 100., 2009.4.30., 39. o., HL C 128., 2010.5.18., 142. o.

⁽⁴⁾ Lásd: HL C 44., 2011.2.11., 173. o.

⁽⁵⁾ Lásd: HL C 65., 2006.3.17., 30. o.

⁽⁶⁾ Lásd: HL C 44., 2011.2.11., 162. o., valamint HL C 191., 2012.6.29., 134. o.

⁽⁷⁾ Lásd: HL C 256., 2007.10.27., 47. o., HL C 256., 2007.10.27., 73. o., valamint HL C 181., 2012.6.12., 175. o.

2.17 A hetedik keretprogram volt az első, amely kifejezetten biztonsággal kapcsolatos kutatási programot tartalmazott. Ez az 1,4 milliárd eurós költségvetésű program kizárólag polgári célú, illetve az EU polgárainak védelmét szolgáló technológiák és ismeretek kifejlesztésére irányuló projektekre koncentrált⁽⁸⁾, tiszteletben tartva az uniós polgárok magánszféráját és alapvető jogait.

2.18 Az EGSZB úgy véli, hogy a polgári/katonai hibrid technológiák alkalmazását meg kellene könnyíteni, megfelelő előírásokat dolgozva ki az Európai Védelmi Ügynökséggel való együttműködésben, valamint határozottabban és több erőforrással kellene támogatni a „Biztonság” tematikáját az új kutatási és innovációs keretprogram kulcsfontosságú alatechnológiái⁽⁹⁾ között, ösztönözve ezáltal a demonstrációs projekteket és a kísérleti prototípus-alkotást.

2.19 Az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégia „Integrált iparpolitika a globalizáció korában” elnevezésű kiemelt kezdeményezésének legfontosabb elemei közé emelte a biztonsági ipart, mely kezdeményezésről az EGSZB-nek már alkalmas nyílt véleményt nyilvánítani⁽¹⁰⁾.

2.20 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja egy a **biztonsági iparágat integráltan megközelítő egységes európai stratégia** beindítását, mivel a biztonság az egyike a mai társadalmat leginkább foglalkoztató kérdéseknek, alapköve a növekedésnek és a foglalkoztatásnak, és a versenyképesség megerősítéséhez valamennyi tagállam részéről közös erőfeszítéseket és közös jövőképet kíván.

3. Az európai bizottsági dokumentum lényegi tartalma

3.1 A közlemény felvázolja a biztonsági ipar stratégiai jelentőségét, és meghatározza az európai biztonsági ipar innovatív és versenyképessé tételéhez szükséges fontosabb intézkedéseket, amelyek révén az Európai Bizottság támogatni kívánja ezt a folyamatot.

3.2 A javasolt cselekvési terv a következő irányvonalakat határozza meg:

- az uniós belső piac széttagozottságának leküzdése a biztonsági technológiák harmonizált tanúsítási eljárásai és műszaki előírásai, illetve a tanúsítási rendszerek kölcsönös elismerése révén;
- hatékonyabb és a vállalkozásokhoz közelebb hozott kutatás és innováció, a biztonsági és a védelmi vonatkozású K+F-re egyaránt alkalmazandó „hibrid szabványok”-kal kapcsolatban az EDA-val összehangolt *technikai és szabályozási mandátumok*

⁽⁸⁾ A hetedik kutatási keretprogram megvalósításának felénél tart, és már több mint 130 biztonsággal összefüggő kutatási projektet finanszírozott. Az Európai Bizottság kiadványt készített a hetedik keretprogramból finanszírozott sikeres projektekről.

⁽⁹⁾ Lásd: INT/651 Kulcsfontosságú alatechnológiák.

⁽¹⁰⁾ HL C 218., 2011.7.23., 38. o.

révén, illetve a szellemi tulajdonjogok és a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzésekre vonatkozó, a *Horizont 2020*-ban előírt új szabályok alkalmazása, valamint a biztonsági technológiák gyors tesztelésének finanszírozása a majdani *Belső Biztonsági Alap* keretében;

- a társadalmi dimenzió és a magánélet vonatkozásainak integrálása;
- piaca jutás: exportszabályok a harmadik országbeli közbeszerzési piac megnyitásához, illetve a technikai akadályok leküzdése, valamint egy „EU biztonsági címke” megfontolása a termékekre; a polgári jogi felelősségvállalás korlátozásának tanulmányozása, az Egyesült Államok biztonsági törvényében előírtakhoz hasonlóan (végrehajtás: 2012/2013).

3.3 Az Európai Bizottság monitoringcsoportot kíván létrehozni a javasolt intézkedések meghatározott időkereteken belüli nyomon követésére.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós polgárok, vállalkozások és munkavállalók, valamint az egész európai társadalom számára, egy versenyképes és fenntartható gazdaság kialakítása érdekében uniós szinten feltétlenül átfogó, összehangolt megközelítést kell kialakítani a biztonsággal és az európai biztonsági ágazat fejlődésével kapcsolatos kihívások kezelése céljából. Ennek érdekében ki kellene dolgozni egy, a biztonsági rendszerekkel kapcsolatos általános uniós stratégiát, amely az embert és az emberi méltóságot állítja középpontba, és arra törekszik, hogy kielégítse a szabadsággal és a biztonsággal kapcsolatos alapvető szükségleteket.

4.2 Az EGSZB szerint jobban figyelembe kell venni, milyen jelentős hozzáadott értéket jelentenek a már létező ügynökségek – például az EAD (Védelem), a Frontex (külső határok), az EUROPOL (közbiztonság), az ENISA (informatikai biztonság), az EASA (repülésbiztonság), az EMSA (tengerbiztonság) és az EFSA (élelmiszerbiztonság) –, valamint az olyan riasztórendszerek, mint a RAPEX (termékbiztonságra vonatkozó európai gyorsriasztási rendszer) és a helsinki székhelyű ECHA (vegyszeranyagokra vonatkozó rendszer/REACH).

4.3 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az ágazatban működő számos európai vállalkozás vezető pozícióját teljes mértékben ki kell használni egy olyan valóban egyesített és működőképes piac **proaktív** biztosításával, melyet nem akadályoznak szétszabdaltságból eredő problémák, és egy olyan ágazat előmozdításával, amely a foglalkoztatás szempontjából óriási, ígéretes termék- és szolgáltatási potenciált képvisel.

4.4 Az EGSZB véleménye szerint azonban egy európai cselekvési terv kidolgozása során tovább kellene lépni és a biztonsági iparággal kapcsolatban valódi európai közös stratégiát kellene életre hívni, amely közös vízióra, egy a különféle biztonsági aspektusokat összefogó európai platformra és egy hatékony, összehangolt cselekvés biztosítására képes kormányzási rendszerre támaszkodik.

4.5 Ez az integrált megközelítésű stratégia egy virtuális platform formájában ölthetne testet, amely magában foglalja az etikai és kormányzási témákat, az ágazatközi aspektusokat és az interoperabilitást.

4.6 Az EGSZB szerint orvosolni kell azt a helyzetet, hogy a politikai döntéshozók és az ipar nem értik meg egymást, többek között olyan kezdeményezések támogatásával, amilyen az *Európai Biztonsági Kongresszus* és egy olyan állandó párbeszéd-fórum révén, mint a *Biztonságpolitikai Fórum*.

4.7 Az uniós belső piac szétszabdaltságának megszüntetéséhez a következőkre van szükség:

- horizontális együttműködés és koordináció a biztonság területén az uniós intézményeken és ügynökségeken belül, illetve közöttük a termékek és eljárások teljes interoperabilitásának biztosítása érdekében, kiegészítve az egyes cselekvési szintek közötti vertikális koordinációval;
- részvételen alapuló előrejelzés egy közös vízió meghatározása végett;
- egy, a köz- és magánszektor magában foglaló kormányzási rendszer.

4.8 Az EGSZB szerint azon kívül, hogy a társadalmi dimenziót már a termékek, szolgáltatások és rendszerek tervezési szakaszában figyelembe veszik, olyan mechanizmusokat is ki kell alakítani, amelyek bevonják a szociális partnereket és a szervezett civil társadalmat annak ellenőrzésébe, hogy a biztonsági iparnak és annak technológiai-termelési alkalmazásainak fejlesztése során tekintetbe veszik-e a társadalmi és etikai dimenziót.

4.8.1 A műszaki és szabályozási mandátumokat – az EDával összhangban – az új szabványosítási politika elveinek megfelelően kellene odaítélni, aminek során biztosítani kellene egy nyitott és átlátható éves munkaprogramot, a szociális partnereknek és a szervezett civil társadalom képviselőinek teljes körű részvételét, valamint olyan közbeszerzési specifikációk kialakítását, amelyek tiszteltben tartják a nyitottság, a konszenzus, az átláthatóság, a relevancia, a semlegesség és a minőség elveit⁽¹⁾.

4.8.2 Az EGSZB egyetért a tanúsítási rendszerek kölcsönös elismerésével kapcsolatban javasolt megközelítéssel, amennyiben az akkreditált tanúsítási szervek számára közös hatásköri szinteket, a megfelelőségértékeléshez pedig szigorúbb kiválasztási kritériumokat és harmonizált kiválasztási eljárásokat sikerül elérni⁽¹²⁾.

4.9 Az EGSZB fontosnak tartja a **kettős felhasználású technológiák** szabályozási elismerését a civil-katonai hibridtechnológiák ösztönzése érdekében, ugyanakkor még jobban sürgeti mind a pénzügyi, mind a tartalmi szempontú fejlesztést a **kulcsfontosságú alaptermotechnológiák** prioritásának keretében, a Horizont 2020-nak megfelelően, együtt a majdani *Belső Biztonsági Alap* keretében végzendő intézkedésekkel.

4.9.1 Az ipari és a szellemi tulajdonnal kapcsolatban bár a Horizont 2020 program innovatív megközelítései kétségtelenül fontosak, a szellemi tulajdonhoz fűződő jog védelmét meg kell erősíteni a WTO-n belül, valamint a két-és többoldalú európai társulási megállapodások keretében, különös tekintettel a felelősség korlátozására és a külföldi piacokhoz való hozzáférésre vonatkozó záradékokra.

4.9.2 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy teljes mértékben ki kell használni a Horizont 2020 programban szereplő *kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés* eszköz által kínált új lehetőségeket.

4.10 Az EGSZB teljes mértékben támogatja a társadalmi és etikai vetület fejlesztését a biztonsági iparágra vonatkozó szabályokban.

5. Részletes megjegyzések

5.1 **A piac terméktípus szerinti szétszabdaltságának megszüntetése** Az EGSZB azt javasolja, hogy az intézkedési prioritásokat ne ágazatonként, hanem azoknak a termékeknek a kategóriái szerint állapítsák meg, amelyek a legalkalmasabbak az egységes piac követelményeinek teljesítésére. Ebből a célból harmonizálni kell a szabályokat és eljárásokat, mivel nagy piaci potenciállal rendelkeznek, és számos polgárra és munkavállalóra hatnak, és különös figyelmet kell fordítani a kv-k fejlődésére mind a pénzügyi eszközök és a kutatási források, mind a szervezés szempontjából.

5.2 **Kutatás és innováció, szellemi tulajdonhoz fűződő jogok és közbeszerzések.** Az EGSZB a következőket kéri: a Horizont 2020 keretében a biztonsági technológiákra előirányzott uniós finanszírozás fokozása, ugyanakkor erős jelenlét a „kulcsfontosságú alaptermotechnológiák” területén; az ISA program⁽¹³⁾ keretében az interoperabilitásra vonatkozó közös projektek a biztonság területén; a mentességek alkalmazása a szektorra az innovációs célú állami támogatási rendszer keretében; a 2004/18/EK és a 2009/81/EK irányelv, valamint a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzési eszközök biztonsági iparban történő tényleges alkalmazásának ellenőrzése;

⁽¹²⁾ Lásd: HL C 120., 2008.5.16., 1. o.

⁽¹³⁾ ISA – az európai közigazgatások közötti átjárhatósági megoldásokról szóló program.

⁽¹⁾ Lásd: HL C 68., 2012.3.6., 35. o.

intenzívebb együttműködés a köz- és a magánszféra, illetve a polgári és a katonai szféra között, továbbá a vállalatok határon átnyúló fúzióira és összefonódására vonatkozó stratégiák megkönnyítése; a „Third party limited liability protection-TPLL” (harmadik felekre vonatkozó korlátozott felelősségvédelem) szabályainak harmonizálása; és jobb belső szabályok a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok tekintetében.

5.3 Hozzáférés a külső piacokhoz Az EGSZB úgy véli, hogy erősíteni kell az integrált és közös külpolitikai intézkedéseket a biztonsági iparág területén, megszilárdítva a szellemi jogokhoz fűződő jogok védelmét a WTO, valamint a két- és többoldalú európai társulási megállapodás keretében, a kölcsönösség alapján egyenlő hozzáférést biztosítva a nemzetközi piacokhoz és közbeszerzésekhez, növelve az EU súlyát a nemzetközi szabványosítás során és egy minőségi címke (Euro Security Label) kialakításával.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

5.4 Társadalmi és etikai vetület Az összes biztonsági rendszernek, terméknek és szolgáltatásnak tiszteletben kell tartania a polgárok alapvető jogait, különösen a magánélethez való jogot, és elő kell segítenie a gazdasági és társadalmi haladást, a kereskedelem biztonságossá tételét, valamint az emberek jólétét és biztonságát. A technológiai fejlesztéseknek lehetővé kell tenniük a személyes adatok és a magánélet védelmének növelését már a kezdeti szakaszoktól fogva, a köz- és a magánszféra közti párbeszéd támogatásával biztosítva az eszközöket a törvények átlátható és felelősségteljes alkalmazásához, amelynek középpontjában az ember védelmének kell állnia.

5.5 A szakképzett munkaerő képzésének és a munkae-rőpiacra való elhelyezésének dimenziója, amely figyelembe veszi a fejlett biztonsági technológiák biztonsági és alkalmazási követelményeit, biztosítva az embert és az emberi méltóság védelmét tiszteletben tartó, kiváló minőségű szakmai szolgáltatások nyújtását a teljes interoperabilitás rendszerén belül.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés megerősítése és összpontosítása: stratégiai megközelítés

(COM(2012) 497 final)

(2013/C 76/08)

Előadó: **Gerd WOLF**

2012. szeptember 14-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés megerősítése és összpontosítása: Stratégiai megközelítés

COM(2012) 497 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. január 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a 2013. január 16-i ülésnapon) 133 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 A kutatás és innováció sikere döntő tényezője Európa globális mezőnyben nyújtott versenyképességének, tehát a munkahelyek, a szociális szolgáltatások és a jólét alapjának. A Horizont 2020 program tartalmazza azokat a sürgősen szükséges támogatási intézkedéseket, amelyeket az EU ennek érdekében tervez. Ennek egyik aspektusa az EU-n kívüli államokban élő partnerekkel folytatott nemzetközi együttműködés.

1.2 Ezek a nemzetközi együttműködések számos kedvező hatással járnak a bennük részt vevő partnerek e területen való fejlődésére és a népek közötti kölcsönös megértésre nézve.

1.3 Az Európa számára jelentett hasznuk ugyanakkor főként az európai kutatási térség vonzerejétől függ, valamint az európai egyetemek, kutatóintézetek és vállalkozások – beleértve a kkv-eket – presztízsétől és teljesítőkéességétől. Az Európa 2020 stratégia egyik lényeges célkitűzése, hogy megteremtse Európában az ehhez szükséges előfeltételeket.

1.4 Ebből kifolyólag a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságot tekintve annál sürgetőbb az európai anticiklikus támogatói politika megvalósítása, valamint a pénzügyi és strukturális intézkedések segítségével az európai kutatási térségnek, annak alapjainak és nemzetközi dimenziójának a megerősítése és vonzóvá tétele, valamint a forrásmegvonásoktól való megkímélése. A Horizont 2020 program költségvetése nem szabad, hogy más jellegű érdekellentététől függjön, és hogy visszaéljen vele.

1.5 A partnerállamokkal kötött keretmegállapodások fő céljaként a kölcsönös jogok és kötelezettségek melletti egyenlő versenyfeltételek (*level playing field*) megteremtésére kell törekedni. Ezen kívül az együttműködő partnereket csak az európai érdekek védelméhez feltétlenül szükséges mértékben kellene az európai szabályozásoknak korlátozniuk. A kreativitáshoz mozgásterre van szükség!

1.6 A szubszidiaritási elvnek megfelelően a projekthez kapcsolódó együttműködési megállapodásokat mindig olyan szereplőknek kell megkötniük, akik maguk is rész vesznek az adott együttműködési projektben, illetve szervezetként felelősek érte.

1.7 Nagy kutatási infrastruktúrák és demonstrációs projektek meghaladhatják egy-egy tagállam – sőt akár talán még a teljes EU – teljesítőkéességét és hasznosítási lehetőségeit is, emiatt adott esetben szükséges lehet az Európai Bizottság közvetlen részvétele.

1.8 Sikeres nemzetközi együttműködési projektekhez megbízhatóságra, folyamatosságra és tartalékképzésre van szükség a projekt teljes futamideje alatt. Ez különleges előkészületeket kíván meg. Ezen felül biztosítandó és elősegítendő a résztvevő szakemberek megfelelő mértékű mobilitása.

1.9 A nemzetközi együttműködés nem öncélú, hanem munkavállalókat hoz össze, és minden egyes esetben az elérendő hozzáadott értéken kell alapulnia. Ügyelni kellene arra, hogy ne váljon az Európai Bizottság külpolitikájának politikai eszközevé.

1.10 Vezérelvnek az EU saját érdekét, valamint az európai kutatási térség és az európai innovációs képesség megerősítését kell tekinteni. Ezért az európai eszközökkel támogatott olyan együttműködések, amelyeket még fejlődés alatt álló államokban élő partnerekkel folytatnak, elsősorban a fejlesztési segélyre szánt költségvetésből kellene támogatni.

1.11 Az európai együttműködési partnerek számára egyértelmű gazdasági hátrány, hogy még mindig nem létezik egy, a szellemi tulajdon védelmére szolgáló uniós szabadalom. Az EGSZB kéri az Európai Parlamentet, az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy támogassák az *egységes joghatással bíró szabadalom* létrehozása érdekében tervezett lépéseket, és oldják fel végre a patthelyzetet. Ehhez kapcsolódóan Európában is be kellene vezetni egy, a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető *türelemi időt*.

1.12 Új eszközök létrehozása nélkül kellene információkat szerezni a stratégiai megközelítés megvalósításáról – például az *európai szemeszter* keretében gyűjtött adatokból.

2. Az európai bizottsági közlemény tartalmának rövid összefoglalása

2.1 A közlemény ismerteti a kutatási, fejlesztési és innovációs célú nemzetközi együttműködés okait, stratégiai célkitűzéseit és néhány eljárási mechanizmusát. A nemzetközi együttműködés alatt az EU-n kívüli partnerekkel folytatott együttműködést érti.

2.2 Az említett célkitűzések:

- a) **az Európai Unió kutatási és innovációs kiválóságának és vonzerejének, valamint gazdasága és ipara versenyképességének fokozása** a tudás külső forrásaihoz való hozzáféréssel, a tehetségek és a források Unióba vonzásával, az új és a kialakulófélben lévő piacokra való belépés megkönnyítésével, valamint a kutatás végzésére és az eredmények hasznosítására vonatkozó közös módszerek meghatározásával;
- b) **a világszintű társadalmi kihívások kezelése** – hatékony megoldások gyorsabb kifejlesztésével és alkalmazásával és a kutatási infrastruktúrák optimális kihasználásával;
- c) **az EU külpolitikájának támogatása** – a bővítés-, a szomszédság-, a kereskedelem-, a közös kül- és biztonságpolitikával (KKBP), valamint a humanitárius segítségnyújtási és a fejlesztéspolitikával való szoros koordináció mellett úgy, hogy a kutatás és az innováció szervesen beépüljön az EU külkapcsolatainak átfogó rendszerébe.

2.3 A kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés új stratégiai megközelítését a következőknek kell jellemeznie:

- a „Horizont 2020” keretprogram teljes mértékben nyitott lesz a harmadik országok részvétele előtt, ezzel lehetővé teszi, hogy az európai kutatók a világ legkiválóbb elméivel működhessenek együtt,
- célzott nemzetközi együttműködési tevékenységek a hatás maximalizálásához szükséges léptékben és hatókörrel,
- többéves útitervek kidolgozása a legfontosabb partnerországokkal és -régiókkal való együttműködésre vonatkozóan,
- az Európai Bizottság, a tagállamok és az érdekelttek közötti partnerség megerősítése,
- közös elvek érvényesítése a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködésben,
- az EU szerepének fokozása a nemzetközi szervezetekben és a többoldalú fórumokon,
- a végrehajtás, az irányítás, az ellenőrzés és az értékelés megerősítése.

3. Az EGSZB általános megjegyzései

3.1 A kutatás és innováció sikere döntő tényezője Európa globális mezőnyben nyújtott versenyképességének, tehát a munkahelyek, szociális szolgáltatások és a jólét alapjának. A Horizont 2020 program tartalmazza azokat a sürgősen szükséges támogatási intézkedéseket, amelyeket az Európai Bizottság ennek érdekében tervez. A nemzetközi együttműködés a Horizont 2020 program egyik aspektusa.

3.2 A kutatás és innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés számos kedvező hatással jár a benne részt vevő partnerek e területen való fejlődésére és a népek közötti kölcsönös megértésre nézve. Ez nemcsak az európai kutatási térségen belül érvényes, hanem azon kívül, globálisan is, ezáltal pedig a jelen véleményben megvitatandó tematikát tekintve is. Az EGSZB megerősíti az e témában megfogalmazott korábbi ajánlásait ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Lásd: HL C 306., 2009.12.16., 13. o.;

3.3 Ennélfogva üdvözli az Európai Bizottság új közleményét, és lényegében támogatja annak célkitűzéseit és érveit.

3.4 Kezdődő partnerségeknél az európai tárgyalási pozíció, valamint a nemzetközi együttműködés uniós haszna döntő mértékben függ az európai kutatási térség vonzerejétől, valamint az egyes európai egyetemek és kutatóintézetek presztízsétől és teljesítőképességétől, továbbá a vállalkozások innovációs képességétől – beleértve a kvv-ket is.

3.5 Az Európa 2020 stratégia egyik lényeges célkitűzése, hogy az ehhez szükséges előfeltételeket megteremtse Európában. Ebből kifolyólag a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságot tekintve még sürgetőbb az európai anticiklikus támogatói politika megvalósítása, vagyis hogy ettől a területtől ne vonjanak el forrásokat, hanem inkább a pénzügyi és strukturális intézkedések segítségével erősítsék meg és tegyék vonzóvá az európai kutatási térséget, annak alapjait és nemzetközi dimenzióját. Azonban éppen emiatt kell, hogy a Horizont 2020 program legalább az Európai Bizottság által javasolt mértékű költségvetéssel rendelkezzen. Az EGSZB ezért újra kéri az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy ne engedélyezze e költségvetés csökkentését és azt, hogy az érdekkellenték hálójában visszaéljenek vele.

3.6 Nem minden tagállamban hoznak ugyanolyan sikereket a kutatások és az innovációk. Az EGSZB megismétli azt a már többször kifejezett kérését, hogy az európai kutatási térségbe tartozó azon tagállamokban, amelyek jelenleg még nem rendelkeznek elegendő kiváló kutatóintézettel és innovációs műhellyel, – a strukturális és kohéziós alapok segítségével – mielőbb küzdjék le ezt a hátrányt, valamint sikeres támogatói és gazdaságpolitikai intézkedések révén teremtsék meg az alapokat megfelelő számú kiváló kutató kineveléséhez és egy innovatív vállalkozói szféra kialakulásához. Csupán így valósítható meg a kiváló kutatók egybegyűjtésének (*teaming of excellence*) hasznos koncepciója⁽²⁾. Az EGSZB ezért arra kéri valamennyi tagállamot (és amennyire érintettek, a magángazdaság szereplőit is), hogy teljesítsék végre ők is a lisszaboni stratégia céljait – amelyeket most már az Európa 2020 stratégia is átvett –, és GDP-jük 3 %-át fordítsák a kutatás és fejlesztés finanszírozására.

3.7 Az Európai Bizottság kifejezett célkitűzése, hogy „a »Horizont 2020« keretprogram teljes mértékben nyitott lesz a harmadik országok részvétele előtt, ezzel lehetővé teszi, hogy az európai kutatók a világ legkiválóbb elméivel működhessenek együtt.” Ez a

lehetőség természetesen már évtizedek óta adott⁽³⁾, és nagymértékben élnek is vele. Az Európai Bizottságnak ezért egyértelművé kellene tennie a kiinduló helyzetet. Le kellene szögeznie, hogy mely eszközökkel mely további szabadságokat kíván biztosítani, és melyek azok a területek, amelyek további eszközöket kívánnak meg, valamint amelyeket újból támogatni kell.

3.8 Az Európai Bizottság a sikeres nemzetközi együttműködéshez fontos támogató intézkedésként keretmegállapodások megkötését javasolja potenciális partnerállamokkal. Az EGSZB szerint elsőként a különösen innovatív, sikeres és teljesítőképes ipari országokat kellene megcélozni. A velük kötött keretmegállapodásoknak – a szabadkereskedelmi megállapodások mintájára – elsősorban a kölcsönös jogok és kötelezettségek melletti egyenlő versenyfeltételeket (*level playing field*) kellene biztosítaniuk. Az európai szabályozásoknak egyébként nem kellene jobban korlátozni a potenciális partnereket, mint ami az európai érdekek védelméhez feltétlenül szükséges.

3.9 A keretmegállapodásokból ki kell szűrni mindenféle, a tárgytól idegen szempontot és hatást, továbbá elegendő rugalmasságot és teret kell hagyni olyan szerződés megkötésére, amelyek optimálisan igazodnak az egyes esetekre és kiinduló helyzetekre. A kreativitáshoz mozgástérre van szükség!

3.10 Az együttműködési projektek teljes működési ideje alatt különösen fontos a megbízhatóság, a folyamatosság és a tartáléképesség megfelelő mértéke. Ez egy munkaigényes feladat és különleges megelőző intézkedéseket tesz szükségessé.

3.11 A szubszidiaritási elvnek megfelelően az együttműködési megállapodásokat mindig olyan szereplőknek kell megkötniük, akik maguk is részt vesznek az adott együttműködési projektben, illetve szervezetként felelősek érte.

3.12 Az Európai Bizottságot csupán olyan esetekben – mint például a nagy tudományos-technikai projektek esetében – kellene közvetlenül bevonni, amelyekhez elégtelenek egy-egy tagállam, vállalat vagy kutatószervezet lehetőségei. Ezekben az esetekben azonban az Európai Bizottságnak kellene viselnie a felelősséget a projektért. Az EGSZB emlékeztet arra⁽⁴⁾, hogy főként a nagy kutatási infrastruktúrák és demonstrációs projektek azok, amelyek meghaladhatják egy-egy tagállam – sőt akár még az teljes EU – teljesítőképességét és hasznosítási lehetőségeit is, emiatt tehát adott esetben az Európai Bizottság nagyobb mértékű részvételét teszik szükségessé.

⁽²⁾ Lásd: például Peter Gruss in: MaxPlanckForschung, 2012/3. szám, 6. o., ISSN 1616-4172.

⁽³⁾ Lásd: HL C 306., 2009.12.16., 13. o., 3.2. pont.

⁽⁴⁾ Lásd: különösen HL C 181., 2012.6.21., 111. o., 4.3.1. pont.

3.13 Ezzel szemben a nemzetközi együttműködés legtöbb formája a kutatók, kutatócsoportok, vállalkozások (beleértve a kkv-ket) vagy kutatószervezetek személyes kapcsolatainak keresztül alakul ki, amelyeket jellemző módon nemzetközi szakmai konferenciákon vagy szakmai vásárokon kötnek, és ilyen események keretében folytatnak. Fontos, hogy az önszerveződéseknek e folyamatait felismerjük, elismerjük, kihasználjuk és nagyobb mértékben támogassuk. Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy az erre vonatkozó, többször megismételt ajánlása eddig nem talált megfelelő visszhangra az Európai Bizottságon belül.

3.14 A siker előfeltétele, hogy az együttműködési projekteken résztvevő szakemberek elegendő mobilitási lehetőséggel rendelkezzenek. Az Európai Bizottságnak ezt az aspektust is ki kellene építenie, adott esetben az európai mobilitásra vonatkozó szabályozás és támogatási modellek mentén.

3.15 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt (az Európai Bizottság közleményének 5. pontja), hogy a nemzetközi együttműködés az Európai Bizottság számára önálló politikai célkitűzéssé, vagy külpolitikájának eszközévé válhat. Az együttműködés azonban nem öncélú, hanem további intézkedéseket tesz szükségessé, amelyek kizárólag a tudásanyag és képességek növelésével és kiegészítésével, valamint az innovációs eredményekkel igazolható. Ezért az együttműködési projekteknél csak annyi résztvevőt kellene egybegyűjteniük, amennyire szükség van a többletérték megteremtéséhez.

3.16 Ezzel kapcsolatban nem csupán az eszközök elosztása során alkalmazott prioritásra kell ügyelni, hanem az adminisztratív költségekre is. Bár a bejelentett egyszerűsítési intézkedések⁽⁵⁾ révén remélhetőleg csökkenteni lehet a Horizont 2020 keretprogram által megkívánt európai erőfeszítéseket, a tudósok és a kutatók oldaláról továbbra is nagyarányú erőbefektetést igényel. Amennyiben ezt most kiegészítjük egy formális eljárásoknak alávetett globális szintű együttműködéssel, azzal az adminisztratív terhek további növelését kockáztatjuk.

3.17 El kell továbbá gondolkodni a Horizont 2020 keretprogram sajnós továbbra is kevés pénzügyi forrásainak a felhasználásáról. Amennyiben ezek a pénzeszközök az EU-n kívüli harmadik országokba folynak, automatikusan az európai kutatási térségben történő felhasználástól vonják el őket. Erre vonatkozóan minden esetben alaposan mérlegelni kell a prioritásokat, tekintettel arra is, hogy néhány uniós tagállam jelentős lemaradással küzd e téren. Ezért az olyan együttműködéseket, amelyek elsődlegesen fejlesztési segély jellegűek, elsősorban a fejlesztési segélyezés költségvetéséből kellene támogatni.

3.18 Az Európai Bizottság közleménye a szellemi tulajdon kérdését is megemlíti, és egy „európai” megközelítés alapjának

tekinti. Az alap kutatás során elsősorban az a cél, hogy elismerjük egy új felfedezés vagy felismerés időbeli elsőbbségét. Ugyanakkor természetesen már az alkalmazásáig tartó átmeneti időszakban felmerül egy lehetséges találmány szabadalmazthatóságának a kérdése is.

3.19 E területen azonban évtizedek óta nem született megoldás: még nem létezik uniós közösségi szabadalom. Ez az EU-ban valamennyi vállalkozás, különösen pedig a kkv-k számára vagy többszörös költségeket okoz – az Európán kívüli együttműködési partnereikhez (például az USA-hoz) képest –, vagy pedig még a szabadalomról való lemondásig is vezethet, ami a szabadalmi oltalom elvesztését jelenti. Az EGSZB kéri az Európai Parlamentet, az Európai Bizottságot és a Tanácsot⁽⁶⁾, hogy teljes mértékben támogassák az *egységes joghatással bíró szabadalom* létrehozása érdekében tervezett lépéseket, és oldják fel végre a patthelyzetet. Üdvözlö az idevonatkozó európai parlamenti állásfoglalásokat⁽⁷⁾. Ehhez kapcsolódóan Európában is be kellene vezetni egy, a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető *türelmi időt*⁽⁸⁾.

3.19.1 Ezen túlmenően újból meg kellene vitatni és ellenőrizni kellene a szellemi tulajdonra alkalmazandó szabályozást a nemzetközi szinten szerveződő közös technológiai kezdeményezések (Joint Technology Initiatives) esetében.

4. Az EGSZB részletes megjegyzései

4.1 Az Európai Bizottság javaslata alapján az automatikus finanszírozásra jogosult országok listája szűkülni fog azáltal, hogy a jelenleg a kiválasztás alapjául kizárólagosan szolgáló egy főre jutó bruttó nemzeti jövedelem (GNI) mellett a teljes GDP is jogosultsági kritérium lesz, és az adott maximális értéket meghaladó országok lekerülnek a listáról.

4.1.1 Az EGSZB szerint ezt differenciáltabban kellene kezelni. Az EU által támogatott és az EU-n kívüli államok kiválasztott polgáraival folytatott együttműködések esetében az elsődleges és kizárólagos kritériumnak az európai szervezetek, vállalkozások és kkv-k, tudósok és kutatók az iránti speciális érdeklődésének, illetve szükségletének kellene lennie, hogy az együttműködés során milyen új ismereteket szerezhetnek. Az európai kutatási térség támogatását kell előtérbe állítani. Így, még ha egy projekthez egy magasabb GDP-vel rendelkező országból származó kiváló kutatóra van is szükség, meg kellene oldani, hogy a kutató támogatható legyen azokban az esetekben, amikor képességeit és szaktudását másként nem tudná Európa javára kamatoztatni. Döntő vezérmotívumnak az EU egyéni érdekét kell tekinteni.

⁽⁶⁾ Az Európai Unió Tanácsa, 2011. június 23. – 11328/11., 1.2. pont.

⁽⁷⁾ <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/pressroom/content/20121210IPRO4506/html/Elfogadta-az-EP-az-egys%C3%A9ges-uni%C3%B3-szabadalmi-szab%C3%A1lyokat>

⁽⁸⁾ Lásd ennek kapcsán az EGSZB „A tudományos információkhoz való hozzáférés – közfinanszírozás” című véleményének 3.4. pontját. (Lásd e Hivatalos Lap 48. oldalát).

⁽⁵⁾ Lásd: HL C 48., 2011.2.15., 129. o.

4.2 Az Európai Bizottság szerint objektív információkra van szükség a stratégiai megközelítés végrehajtásához. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság képviselőjének szóbeli kijelentését, amely szerint nem terveznek további intézkedéseket a közleményben javasolt statisztikai felméréseken és adatgyűjtéseken felül, ugyanis a tervek alapján az Európai Bizottság már meglévő forrásokat fog újra felhasználni. Az EGSZB javasolja, hogy a vállalkozások és kutatók további terhelésének elkerülése érdekében használják fel például az európai szemeszter felméréseit ⁽⁹⁾.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/index_hu.htm

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Úton a tudományos információkhoz való jobb hozzáférés felé – A közfinanszírozású kutatások előnyeinek megsokszorozása

(COM(401) 2012 final)

(2013/C 76/09)

Előadó: **Gerd WOLF**

2012. július 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Úton a tudományos információkhoz való jobb hozzáférés felé – A közfinanszírozású kutatások előnyeinek megsokszorozása

COM(2012) 401 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. január 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-án tartott, 486. plenáris ülésén (a január 16-i ülésnapon) 151 szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A tudományos információkhoz való hozzáférés lényeges előfeltétele a sikeres kutatásnak és az innováció ösztönzésének, valamint Európa versenyképességének is. Ehhez hozzátartozik a kutatók, a kutatási partnerségek – különösen a kutatás és a vállalkozások –, valamint a kutatók és a polgárok közötti tudás-transzfer.

1.2 Az alábbi észrevételek figyelembevételével az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által megfogalmazott célokat és javaslatokat, mivel ezekben a tudományos tevékenységek – technikailag és az internet révén lehetővé vált – könnyítését és hatékonyságuk potenciális javítását látja.

1.3 E célok elérése érdekében fontos, hogy továbbra is biztossuk a kutatók, illetve intézményeik szerzői jogait és szellemi tulajdonát, tartsuk tiszteletben a tudomány és a kutatás szabadságát, valamint a kutatókat kíméljük a hatékonyságot csökkentő többletmunkától és adminisztratív terhektől.

1.4 A tudományos publikációkhoz való szabad (interneten keresztül) hozzáférés a könyvtárak által nyújtott szolgáltatások mai technikai lehetőségeihez igazított egyik bővítése, illetve kiegészítése. Igen hasznos és sokhelyütt alkalmazott gyakorlat, amelyet továbbra is követni és fejleszteni kellene. Globális szimmetria megteremtésére kell törekedni Európa és az Európán kívüli államok között.

1.5 A tudományos információk későbbi felhasználás céljából történő megőrzése (a kutatási adatok tárolása) szükséges tevékenység, amely manapság a bevált tudományos gyakorlat részét képezi. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló

szándékát, hogy az ehhez szükséges infrastruktúrákat a jövőben is támogassa. Amennyiben az adattárolással a projektmegállapodások keretében részletesebben is foglalkoznak, az érintett kutatókkal közösen, szakterületenként kell dönteni ennek terjedelméről, módjáról és (metaadatok segítségével történő) leírásáról.

1.6 Ehhez kapcsolódik a tárolt kutatási adatokhoz való szabad (azaz általános, globális, ingyenes, nem ellenőrzött és feltételek nélküli) internetes hozzáférés kérdése. Ennek a kérdésnek számos aspektusa van, az eddigi tudományos kultúrát is érinti, és igen differenciáltan és óvatosan kezelendő. Bár elképzelhetők olyan kutatási területek, ahol a szabad külső hozzáférés hasznos és nem okoz gondokat, számos más területen azonban döntő szempontok szólnak ellene. A kérdést ezért nem szabad általánosítani.

1.7 Meghatározott esetekben ezért a lehetséges megoldásokat fokozatosan és próbaképpen az önszervezésű adatcsere már bevált, önkéntes eljárásaira kellene alapozni (például: CERN, világháló!), és a kutatási folyamatban aktív kutatókkal egyetértésben mindig egy adott kísérleti projekt keretében empirikusan tesztelni. Ugyanakkor az ezzel kapcsolatos adminisztratív eljárások során vigyázni kell arra, hogy éppen újukra indított egyszerűsítési törekvéseket ne ássák alá új előírások vagy további eljárások.

1.8 Ettől függetlenül – elsősorban Európa és az Európán kívüli államok globális szimmetriája esetén – hasznos lehetne az olyan ésszerűen kiválasztott adatokhoz való hozzáférés, amelyek a szabadon hozzáférhető publikációk alapját képezik, amennyiben az ehhez kapcsolódó többletmunka elfogadhatónak és indokoltnak bizonyul.

1.9 Az összes ilyen intézkedés részben jelentős többletköltséggel jár a kutatókra és szervezeteikre nézve. Ezeket teljes mértékben figyelembe kell venni a költségvetési források tervezése és elosztása során.

2. Az európai bizottsági közlemény tartalmának rövid összefoglalása

2.1 A közlemény felvázolja, hogy az Európai Bizottság milyen intézkedéseket szándékozik tenni a tudományos információkhoz való hozzáférés javítása és a közpénzből finanszírozott kutatás előnyeinek megsokszorozása érdekében.

2.2 Az intézkedések céljai a következők:

- a tudományos publikációkhoz való hozzáférés,
- a tudományos információk megőrzése,
- a kutatási adatokhoz való hozzáférés.

2.3 A tudományos publikációkhoz való hozzáférést illetően a tudományos publikációk kiadóival jelenleg két modelltől tárgyalnak:

- **A nyílt hozzáférés „arany útja”**: a publikációs költségeket az olvasók (előfizetési díjak) helyett a szerzők fedezik. Ezeket a költségeket általában a kutatót foglalkoztató egyetem vagy kutatóintézet, vagy a kutatást támogató finanszírozó szervezet állja.
- **A nyílt hozzáférés „zöld útja”** (saját archiválás): a publikált cikket vagy a lektorált végleges kéziratot a kutató a publikálást megelőzően vagy azzal egyidejűleg elektronikus repozitóriumban archiválja. Az ilyen cikkekhez való hozzáférést a kiadó kérésére gyakran késleltetik („embargóidőszak”), hogy az előfizetőknek megmaradjon a korábbi hozzáférés előnye.

2.4 Továbbá egy ütemtervet is ismertetnek arra vonatkozóan, hogy miként lehetne ezeket a célokat a HORIZON 2020 keretében fokozatosan megvalósítani.

3. Az EGSZB megjegyzései

Az itt tárgyalt témakör az olyan jövőbeli publikációkhoz és az ezek alapját képező kutatási adatokhoz való szabad, azaz általános, ingyenes, globális és korlátlan internetes hozzáférésre vonatkozik, amelyek időközben már általában digitalizált formában is megtalálhatók.

3.1 Korábbi észrevételek

Az EGSZB már „Együttműködés és tudásátadás a kutatási szervezetek, az ipar és a kkv-k között – az innováció fontos feltétele” című véleményében⁽¹⁾ is foglalkozott az itt megvitattott

témával, és ehhez még jelenleg is érvényes, alapvető megjegyzéseket fűzött. E megjegyzések azt a célt szolgálták, hogy elősegítsék a kutatási partnerségek (különösen a kutatás és a vállalatok) közötti tudástranszfert, mivel ebben az innováció ösztönzésének és így Európa versenyképességének lényeges tényezőjét látták. Az észrevételek a kutatási és innovációs folyamatok során keletkező szellemi tulajdon kezelésének, valamint a művészet és tudomány szabadságának kérdésével is foglalkoztak⁽²⁾ ⁽³⁾.

3.2 Szerzői jogok és szellemi tulajdon

A kutatók és szervezeteik szerzői jogai és szellemi tulajdona esetében egyrészt annak az általában szerzői jog révén publikációban dokumentált ténynek az elismeréséről van szó, hogy valaki elsőként tett egy tudományos felfedezést vagy nyert új ismereteket, másrészt pedig a kreatív folyamat elismeréséről, valamint adott esetben (részleges) értékesítési jogairól. E folyamat során az új ismeretekből innovációk és találmányok is létrejöhetnek, amelyekre aztán gyakran szabadalmi igényt is bejelentenek. Ezért az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság megállapítását (4.1. fejezet), hogy „a nyílt hozzáférés tekintetében alkalmazott politika nem érinti a szerző arra vonatkozó szabadságát, hogy publikálja-e a kutatási eredményét vagy sem. A kérdés nem ütközik továbbá a szabadalmaztatással, vagy az üzleti célú hasznosítás egyéb formáival sem...”

3.3 A szabadalom újdonságát nem veszélyeztető türelmi idő

Nehéz és adott esetben veszteségekkel járó dilemma annak eldöntése, hogy a tudományos eredményeket időben publikáljuk-e, ugyanakkor esetleg elveszítsük azt a jogot, hogy az ebből adódó lehetséges találmányokat újdonságként ítéljék meg, vagy pedig – ezt elkerülendő – inkább tartsuk-e vissza a publikációt, és így esetleg elveszítsük a pl. egy találmányra vonatkozó elsőbbségi jogot. Az EGSZB megismétli azt az ajánlását, hogy e dilemma feloldása érdekében a szorgalmazott közösségi szabadalom⁽⁴⁾ bevezetésekor irányozzanak elő egy ún. a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető türelmi időt.

3.4 A szabadalmi jog példája

Évtizedes nemzetközi fejlesztés eredményeképpen a szabadalmi jog terén kiegyensúlyozott viszonyt dolgoztak ki és valósítottak meg a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó kezdeti bizalmassági igények és a szellemi tulajdon termékeihez való szabad hozzáférés között. Így jelenleg a szabadalmi bejelentéseket 18 hónap után nyilvánosságra hozzák, és az interneten mindenki számára elérhetővé teszik.

3.5 Kutatási adatok

Az eddigi eljárási mechanizmusoknak – az adott szakterülettel függően kisebb vagy nagyobb mértékben – közös jellemzője,

⁽²⁾ Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 13. cikke (2010. március): „Az akadémiai szabadságot tiszteletben tartjuk”.

⁽³⁾ Vö. pl. Torsten Wilholt, FORSCHUNG & LEHRE, 19. évfolyam 12/12, 984. o.; www.forschung-und-lehre.de

⁽⁴⁾ HL C 132., 2011.5.3., 39. o., lásd a 3.9. pontot.

⁽¹⁾ HL C 218., 2009.9.11., 8. o., lásd a 3. fejezetet.

- i. hogy a kutatási folyamatból nyert, ún. nyers adatokra épülő adatokat érvényesített és megbízható adatbázisba való foglалásuk és közzétételük előtt először kalibrálni kell, illetve téves mérések szempontjából ellenőrizni, továbbá szükség van arra, hogy egy belső döntési folyamatban konzisztenciájuk szempontjából megvizsgálják, jelentőségüket tekintve kiértékeljék, és – amennyiben szükséges – egyéb mérési adatokkal összehasonlítsák vagy összekapcsolják őket, valamint
- ii. hogy az ezzel megbízott kutatók elsőként számoljanak be az adatokról a publikációkban, illetve értékeljék az eredményeket, és vonják le a következtetéseket.

3.6 Elvi támogatás

A fent említett észrevételek figyelembevételével az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által megfogalmazott célokat, mivel ezekben a tudományos tevékenységek – technikailag és az internet révén lehetővé vált – könnyítését és hatékonyságuk potenciális javítását látja. Az EGSZB ajánlja, hogy az e téren megkezdett folyamatokat és elgondolásokat a kutatási folyamatban aktívan tevékenykedő tudósokkal folyamatosan együttműködve fejlesszék fokozatosan tovább. Ennek során figyelembe kell venni a különféle szakterületek sajátosságait, és a kutatókat meg kell kímélni a hatékonyságot csökkentő többletmunkától és az adminisztratív terhektől. A következő pontban ehhez további szempontokat és megkövetéseket ismertetünk.

4. Az EGSZB részletes megjegyzései

4.1 Szabad hozzáférés a tudományos publikációkhoz

A tudományos publikációkhoz való szabad (interneten keresztül) hozzáférés a könyvtárak által nyújtott szolgáltatások körének mai technikai lehetőségeihez igazított egyik bővítése. Igen hasznos és sokhelyütt alkalmazott gyakorlat, amelyet továbbra is követni és fejleszteni kellene.

4.1.1 Arany vagy zöld út

Inkább pragmatikus, illetve költségkérdésnek számít, hogy az érintett kiadókkal a hozzáférés arany vagy zöld útról tudnak vagy akarnak megegyezni. Ami lényeges, hogy a tudományos és műszaki publikációkhoz való alapvető és nem túlzottan késleltetett internetes hozzáférés biztosított legyen.

4.1.2 Túl magas költségek

Úgy tűnik, hogy a mértékadó kiadók túl nagy díjakat számítanak fel ezért. Ezen a szerzők, a szerkesztők és a kiadók közötti verseny növelésével lehetne segíteni. A tudományos teljesítmény értékelése során azonban annak a folyóiratnak a presztízse is szerepet játszik, amelyiknél az adott művet megjelentették. Az EGSZB ezért arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy a tudományos szervezetekkel együtt továbbra is mérlegelje, miként lehetne a helyzeten javítani. Ennek során azonban nem szabad korlátozni a szerzők szabadságát az adott folyóirat kiválasztását illetően.

4.1.3 Tervezett publikációk bejelentése

Az EGSZB utal arra az elterjedt szokásra, hogy az új eredményeket, amelyeknek szakfolyóiratokban való publikálása még csak a külső szakértők általi jóváhagyás szakaszában van, a szakma számára beszámoló formájában már előzetesen – interneten keresztül is – hozzáférhetővé teszik. Hasonló vonatkozik a szimpóziumokon és szakmai konferenciákon tartandó előadásokra is, amelyek kötelező funkciója ezért igen fontos.

4.1.4 Nemzetközi megállapodások – szimmetria

Ennek során nem szabad, hogy nemzetközi szinten az EU és a többi állam között egyoldalú viszony alakuljon ki. Ha az egész világ kutatói és polgárai az interneten ingyenesen hozzáférnek az EU-ban keletkezett tudományos publikációkhoz, akkor szükség van arra, hogy az EU kutatói és polgárai is ingyenesen hozzáférhessenek az EU-n kívül keletkezett valamennyi tudományos publikációhoz. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság annak érdekében tett erőfeszítéseit, hogy ezt a szimmetriát nemzetközi megállapodások révén el lehessen érni. Csak a világ-szintű információáramlás fogja ténylegesen megkönnyíteni a tudományos munkát.

4.1.5 Szakmai konferenciák és könyvtárak

Az EGSZB ugyanakkor óva int attól az elképzeléstől, hogy a nyílt hozzáférés révén feleslegessé vagy jelentéktelenné válnak az információ- és eszmecsere egyéb formái. A számítógéppel való munka nem pótolja a beszélgetések és viták vagy a könyvtárakban jelen lévő szellemi környezet és a szakmai konferenciák inspiráló hatását.

4.2 Adattárolás

A legtöbb nagy kutatószervezet már felvette az adattárolást a jó tudományos gyakorlat szabályai közé. A jelenlegi igen nagy adatmennyiséget tekintve ez a feladat is elsősorban a rendelkezésre álló források és infrastruktúrák kérdése, vagyis azé a jelentős eszköz- és személyi ráfordításé, ami az adatmennyiség validálásához, a nyers adatok esetleges rendszerezéséhez, tömörítéséhez, rövidítéséhez vagy törléséhez, illetve metaadatokkal való leírásához szükséges, anélkül, hogy eközben fontos információk vesznének el. Ennek kapcsán figyelembe kell venni az adott költség/haszon arányt.

4.2.1 A Bizottság általi támogatás

Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság eddigi és tervezett jövőbeli intézkedéseit a kutatási adatok tárolásának és az ehhez szükséges infrastruktúráknak a támogatására vonatkozóan.

4.2.2 Szakmai megoldások

Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy ehhez nem általános megoldásokat kell keresni, hanem minden egyes szakterületnek önállóan kell eldöntenie, mennyire messzemenően és milyen eszközökkel kívánják megvalósítani az adattárolást, és milyen mértékben kell szabványosításra törekedni. Ennek során lehetőleg nyílt, nemzetközi szabványokat kell használni az interoperabilitás lehetővé tétele érdekében.

4.3 Szabad külső hozzáférés az adatokhoz

A kutatási adatokhoz való szabad (digitális) hozzáférés elősegítésének szándékát az Európai Bizottság és az egyéb támogatók⁽⁵⁾ részéről különösen az alábbi célkitűzések indokolják:

- a) A tudományos párbeszéd minőségének emelése, mivel a közzétett kutatási eredmények megértése és részletes elemzése általában szükségessé teszi a kiértékelt adatokhoz és az értékeléshez használt eszközökhöz való hozzáférést.
- b) Az adatok utólagos felhasználásával növelni az adatgyűjtéshez felhasznált közpénzek megtérülését.

Ezekkel a célokkal az EGSZB általánosságban teljes mértékben egyet tud érteni.

Kérdés azonban, hogy milyen eszközökkel, mennyire differenciáltan és mennyire messzemenően kerüljön erre sor, milyen további – többek között adminisztratív – ráfordításokkal jár mindez, indokolják-e a várt előnyök ezt a ráfordítást, és milyen szempontok állnak ezzel szemben.

4.3.1 Eddigi eljárások

A tudományos kutatás alapvető jellemzője, hogy az egész megismerési folyamatnak a forrásokkal és a folyamat során nyert adatokkal együtt érthetőnek, illetve reprodukálhatónak kell lennie, és hogy a belőle levont végső következtetéseknek minden vitában meg kell állniuk a helyüket. A tudományos közösség körében erre a folyóiratokban való publikálás előtt, azzal párhuzamosan és azután jól bevált és sikeres eljárások léteznek, mint például a szemináriumok, konferenciák, szakvéleménykérés, szakértői értékelés, információ- és adatsere, cseriprogramok stb. Ehhez már a digitális menetrend korszerű eszközeit is felhasználják. A CERN⁽⁶⁾ éppen az adatsere céljára javasolta az internet használatát, és partnereivel tovább is fejlesztette ezt.

4.3.2 Kiegészítő intézkedések

Az Európai Bizottság javaslatait tekintve tehát csak arról lehet szó, hogy milyen módon lehet ezeket az eddig alkalmazott önszerveződési folyamatokat kiegészíteni, javítani, egyszerűsíteni és hatékonyabbá alakítani. Az ehhez tervezett konkrét kiegészítő intézkedések az Európai Bizottság közleményében nem eléggé világosan láthatók; nyilvánvalóan terveznek többek között kísérleti projekteket.

4.3.3 Problémák – Megoldhatatlan kérdések

Míg a szabad hozzáféréssel kapcsolatos elvárásokat már említettük, utalni kell a megoldandó problémákra, kivételekre és megoldhatatlan tényezőkre is. Az utóbbiak pl. a következőkre vonatkoznak:

- Adatok bizalmas kezelése az innovatív fejlesztések esetében, különösen az iparral együtt (kkv-k); szabadalmi kérdések.

⁽⁵⁾ Pl.: www.royalsociety.org/uploadedFiles/Royal_Society_Content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf, www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/2359-12.pdf

⁽⁶⁾ Európai Nukleáris Kutatási Szervezet.

— A betegek adatainak bizalmas kezelése az orvosi kutatásban.

— Az adatokkal kapcsolatos szerzői jog biztosítása (kutatók és kutatói szervezetek esetében).

— Félreértések az adatok felhasználásának és értelmezésének terén, valamint ennek következményei.

— Adott esetben a technológiatranszfer exportellenőrzésére vonatkozó jogi korlátozások.

— Globális szimmetria biztosítása az EU és a harmadik országok között.

— Személyi és eszközráfordítás annak érdekében, hogy a nyers adatok gyakran áttekinthetetlen halmazából kiszűrjünk a fontos adatokat, és ezeket a kívülállók számára felhasználhatóvá és érthetővé tegyük.

Ezek a problémák nyilvánvalóan szemben állnak a kutatási adatok szabad hozzáféréseinek általános bevezetésével.

4.3.4 Differenciálás

Tehát itt differenciált megközelítésre van szükség. Az EGSZB megerősíti, hogy vannak olyan területek, amelyeken előnyös lehet a kutatási adatokhoz való külső szabad hozzáférés az interneten keresztül, pl. a meteorológiai adatok, génbankok, demográfiai adatok vagy a hasonlóan egyértelműen meghatározható és statisztikailag releváns adatok esetében (bár itt is tisztázandó még, hogyan kell definiálni az „adatok” fogalmát).

Ugyanakkor jóval visszafogottabb eljárást javasol például a következő esetekben:

- i. rendkívül komplex kísérletek, mint gyorsítók vagy fúziós kutatási kísérleti létesítmények esetében, valamint
- ii. az ipari kutatással – ide értve a kkv-eket – való mindennemű együttműködés terén.

4.3.5 Az EGSZB éppen az utóbbi esetben lát ellentmondást a célok között, vagyis, hogy egyrészt az adatokhoz való nyílt hozzáférést propagálják, másrészt pedig az innováció támogatását az állami-magán partnerségekre összpontosítva kívánják erősíteni, ahol az adatok bizalmas kezelése kulcsfontosságú kérdés. Ugyanakkor nem mentes a kockázatoktól a fenti ellentétes célok érdekeinek egyeztetésére irányuló kísérlet, azaz egyrészt (pl. az alapkutatás) „ártalmatlan” adatainak és másrészt (pl. az alkalmazott kutatás) innovációs potenciállal rendelkező adatainak megkülönböztetése sem. Egy ilyen elvi megkülönböztetés ugyanis a jövőbelátás képességét feltételezi. Végezetül

pedig előfordulhat, hogy éppen az ún. alap kutatás új, úttörő ismeretei hordoznak magukban különleges innovációs potenciált, ami a túl korai publikáció esetén a szabadalmi oltalom elvesztéséhez vezethet (lásd a 3.3. pontot is). Ezért itt a „szokásos” publikációk esetében alkalmazott, hasonlóan pragmatikus megoldást kellene találni (lásd a 3.2. pontot, valamint az Európai Bizottság közleményének 4.1. pontját).

4.3.6 Önkéntesség

Ezért az adott kutatási projektben részt vevő kutatókra kellene bízni annak eldöntését, hogy a projekt során nyert adatokat bizonyos feltételekkel szabadon hozzáférhetővé kívánják-e tenni, és ha igen, mikortól és milyen részletességgel. Éppen a CERN példája mutatja, hogy az itt tárgyalt célkitűzéseknek is jobban megfelelnek az alulról felfelé építkező önkéntes folyamatok, mint a kötelező szabályok. Az EGSZB azt ajánlja, hogy tanúsítanak nagyobb bizalmat a tudományos rendszer önszerveződési erői iránt. Kerülni kell minden kényszerítő beavatkozást (lásd ezzel kapcsolatban a 4.3.10. pontot) az eddig igen sikeres, de nagyon érzékeny tudományos kultúrába.

4.3.7 Publikációkból származó adatok

Például azt is lehetne mérlegelni, hogy azoknak az adatoknak egy meghatározott halmazát (lásd a 4.4. pontot), amelyek a szabadon hozzáférhető publikációk alapját képezik, a publikációkkal együtt elektronikus formában feldolgozzák és szabadon hozzáférhetővé tegyék. Azonban még itt is kérdéses és minden esetben külön megvizsgálandó, hogy az adatok harmadik felek által történő online felhasználása révén várt előnyök valóban indokolják-e az eredeti szerzők ezzel járó többletmunkáját, amely visszatartja őket saját kutatómunkájuk elvégzésétől.

4.3.8 Kísérleti tesztelés

Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon erőfeszítéseit, hogy egy nem túl bonyolult és erre alkalmas szakmai területen először kísérleti projektet indítsanak, és ezzel gyűjtsenek tapasztalatot. Az elért hozzáadott értékről jelentést kellene készíteni.

4.3.9 Bürokrácia és elfogadás

Számos kutató igen bizalmatlan a kérelmezési és közbeszerzési eljárások Európai Bizottság általi túlbürokratizálásával szemben, bár ez az utóbbi időben valamelyest enyhült a támogatási eszközök egyszerűsítése és folyamatossága érdekében tett erőfeszítések nyomán⁽⁷⁾. Még kiforratlan új előírások, a kutatói munkába való beavatkozások és új bürokratikus akadályok révén azonban újra előtörhet ez a bizalmatlanság.

4.3.10 A „finanszírozók” érdekei

A fentiekben tárgyalt kérdések vitája során felmerül a kérdés, hogy milyen mértékben és egyáltalán ésszerű lenne-e az, hogy a jelen esetben az Európai Bizottság által képviselt „finanszírozók” vagy „adófizetők” egyszerűen támogatási feltételként előírják az összegyűjtött kutatási adatok szabad internetes hozzáférhetőségét. A 3.1. és 3.2. pontokban kifejtett állásponttól függetlenül

ez a kérdés nem tölt be központi szerepet a jelen vélemény tárgykörében. Az EGSZB számára inkább az a kérdés a fontos, hogy a kutatásfinanszírozás és -irányítás milyen eljárási módszereivel érhető el – éppen a „finanszírozók” érdekében is – optimális tudományos és gazdasági siker.

4.4 A kutatási költségvetések további terhelése

Az Európai Bizottság által javasolt intézkedések mindegyike felszabadítja az információk (publikációk, adatok) felhasználóját a fizetési kötelezettség alól. Ezeket a költségeket ehelyett az adatok és publikációk alkotóinak, azaz a kutatóknak és szervezeteknek kell viselniük. Tehát ezeket a költségeket az adott kutatási költségvetéseknek tartalmazniuk kell, amennyiben uniós finanszírozásról van szó, akkor a Horizont 2020 költségvetésének. Ezeket a költségeket ezért bele kell számítani a mindenkorai támogatás összegébe.

4.4.1 A tudományos publikációkhoz való szabad hozzáférés esetében az adott kutatási költségvetésnek tehát nemcsak az új kutatási eredmények elérésének költségeit kell fedeznie, hanem ezek általánosan hozzáférhetővé tételét is.

4.4.2 Ugyanez vonatkozik a több adat tárolásának és az ezzel járó személyi és infrastrukturális ráfordításoknak a költségeire (többek között a 4.4.3. pont előfeltételeként).

4.4.3 És különösen érvényes ez természetesen arra a pluszráfordításra, amely a valamennyi vagy kiválasztott kutatási adatok esetleges nyilvános hozzáféréseinek biztosításához szükséges.

4.5 Esetleges félreértések

Az EGSZB-nek az a benyomása, hogy a politikai vitában a szabad hozzáférés okai és egyes követelményei részben félreértéseken alapulnak a tudomány és kutatás működését, valamint az átlagember tudomány-specifikus befogadóképességét illetően. A tudományos publikációk ugyanis általában csak az adott szakterületen tevékenykedő szakértők számára érthetőek; ezért szabad hozzáférésük is csak a szakértők számára nyújt információt. Ugyanez érvényes a kutatási adatokhoz való hozzáférésre is.

4.6 A polgárok és a politikai szereplők tájékoztatása

Ezért is fontos az összes olyan erőfeszítés, amelynek célja a lényeges új ismereteknek a laikusok számára is érthető bemutatása. Az EGSZB már több ízben utalt az ilyen közvetítők jelentőségére, és elismeri az Európai Bizottság e téren tett erőfeszítéseit, ideértve a CORDIS-t is⁽⁸⁾. Ki kell emelni azoknak a tudósoknak az elkötelezettségét, akik képesek szakterületeik tudományos eredményeit mindenki számára érthetően elmagyarázni. Végül pedig a politikai szereplők számára is fontos, hogy minél tájékozottabbak legyenek a tudományos felismerések tartalmáról és jelentőségéről, valamint a további kutatási lehetőségekről, hogy megalapozott döntéseket tudjanak hozni.

⁽⁷⁾ HL C 48., 2011.2.15., 129. o.

⁽⁸⁾ http://cordis.europa.eu/home_de.html

4.7 A polgárok és a politikai szereplők tájékoztatása

A vállalatok és szervezetek gyakran panaszkodnak arról, hogy nincs megfelelő hozzáférésük a specifikus szaktudáshoz. Ezért elsősorban a kkv-k számára is fontos, hogy legalább egy befogadóképes belső vagy külső szakértővel rendelkezzenek, illetve hozzáférjenek egy megfelelő tanácsadói szervezethez. Emellett az EGSZB egyrészt (egy korábbi véleményben ⁽⁹⁾) az Európai Bizottságnak tett) ajánlásaira utal, amelyek egy erre a területre kifejlesztett, specifikus keresőmotor létrehozására vonatkoznak, másrészt pedig az Európai Szabadalmi Hivatal által rendelkezésre bocsátott keresőmotorra ⁽¹⁰⁾, melynek segítségével a

világon létező újabb szabadalmi dokumentumok nagy része már most is megtalálható.

4.8 A szaktudáshoz való hozzáférés

Az itt tárgyalt témakörön túl az iránt is érdeklődés mutatkozik többek között a bölcsész tudományok köréből, hogy régebbi, eredeti publikációkat is hozzáférhetővé tegyenek az interneten elektronikus formában. Az ilyen erőfeszítéseket az EGSZB természetesen üdvözli, azonban ezek nem képezik jelen vélemény tárgyát.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ HL C 218., 2009.9.11., 8. o., 3.2. pont.

⁽¹⁰⁾ <http://worldwide.espacenet.com>

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a kábítószer-prekursorokról szóló 273/2004/EK rendelet módosításáról

(COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD))

(2013/C 76/10)

Előadó: **David SEARS**

2012. október 15-án a Tanács, 2012. október 22-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a kábítószer-prekursorokról szóló 273/2004/EK rendelet módosításáról

COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. január 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott 486. plenáris ülésén (a január 16-i ülésnapon) 120 szavazattal 1 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 A javaslat kidolgozásának célja a jelenlegi uniós jogszabályokban megállapított konkrét hiányosságok orvoslása az ecetsavanhidrid uniós vállalkozások közötti kereskedelmének nyomon követése és ellenőrzése terén. Az ecetsavanhidrid egy számos legális és fontos alkalmazási területtel rendelkező vegyipari termék, amely azonban prekursoroként felhasználva a heroin morfinból történő tiltott előállítására is eltéríthető, erre általában Afganisztánban kerül sor. Az EGSZB elismeri, hogy szükség van erre a módosító rendeletre, és határozottan támogatja a javaslatot.

1.2 Az EGSZB támogatja azt a javaslatot is, hogy hozzák létre a jóváhagyott gazdasági szereplők és végfelhasználók európai adatbázisát, illetve hogy valamennyi jegyzékben szereplő és nem szereplő kábítószer-prekursor vonatkozásában javítsák a tiltott szállítmányok lefoglalásáról és megállításáról szóló tagállami jelentések összegyűjtését.

1.3 A „gazdasági szereplőkkel” ellentétben a „felhasználók” számára nyilvántartásba vételt előíró meglévő jogszabály kibővítéséhez szükség van néhány új vagy átdolgozott meghatározásra. Megemlítünk néhány kisebb problémát, és ajánlásokat teszünk. A végfelhasználókat teljes mértékben tájékoztatni kell a nyilvántartásba vétel céljáról és előnyeiről. Az illetékes hatóságoknak ugyanolyan hozzáférési jogokat kell kapniuk a végfelhasználók telephelyéhez, mint amilyenrel jelenleg a gazdasági szereplők tekintetében rendelkeznek.

1.4 Az EGSZB elismeri, hogy az új javaslatok csak akkor lesznek hatékonyak, ha azokat megfelelően kommunikálják, és nem jelentenek szükségtelen pénzügyi többletterhet az érin-

tettek számára. Erőteljesen támogatjuk ezért azt a javaslatot, hogy a mikrovállalkozásokat mentesítsék a nyilvántartásba-vételi díjak alól.

1.5 Végül pedig az EGSZB megjegyzi, hogy az európai érintett felek teljes mértékben magukévá tették a vonatkozó 1988-as ENSZ-egyezményben szereplő követelményeket – különösen a 12. cikket – a tekintetben, hogy együtt kell működni a kívánt célok elérése érdekében. Ez eredményeket hozott a másokkal való uniós és Unión kívüli, a bűnüldözést, a polgárok egészségének védelmét, a törvényes kereskedelem folytatásának lehetővé tételét, valamint az érintett szervezetek és vállalkozások hírnevének védelmét célzó együttműködés terén. A követett eljárások, a kialakult kölcsönös tisztelet és bizalom mértéke, illetve az érintett feleket célzó kommunikáció stílusa és tartalma egyaránt modellnek tekintendő a szabályozási megközelítés és a megfelelés szempontjából, uniós és bármely más szinten. Reméljük, hogy a pszichotróp anyagok és szintetikus „dizájn drogok” ellenőrzésére vonatkozó – erős, célirányos és igazolt tényeken alapuló közegészségügyi szakpolitikák keretében, különösen a megelőzés területén, uniós és tagállami szinten bevezetendő – tervezett javaslatok hasonló sémát követnek majd. Az EGSZB a megfelelő időben szívesen hozzájárul majd ezekhez a javaslatokhoz.

2. Bevezetés

2.1 A kábítószer-prekursorok olyan anyagok, amelyeket világszerte igen sokféle legális és fontos eljáráshoz gyártanak, adnak el és használnak, azonban olyan kábítószerrel tiltott gyártásához is eltéríthetők, mint a kokain, a heroin, az ecstasy vagy a metamfetaminok. Ezen fizikai tulajdonságaik miatt keresett anyagok – például mert oldószerként használhatók növények hatóanyagainak kivonásához, illetve olyan vegyi anyagokként, amelyek segítségével más jellegű és hatású kábítószerrel lehet létrehozni – kereskedelmének ellenőrzését már régóta alapvetően fontosnak tartották.

2.2 A nemzetközi fellépés kereteit az Egyesült Nemzetek kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelme elleni 1988. évi egyezménye adja. A 12. cikk hangsúlyozza, hogy a szabályozó szervek és a vállalkozások közötti együttműködés alapvetően fontos a kívánt eredmények eléréséhez.

2.3 Uniós szinten a kábítószer-prekurzorok eltérítésének visszaszorítása mind az EU kábítószerrel kapcsolatos stratégiájának (2005–2012), mind pedig a kábítószer elleni cselekvési tervnek (2009–2012) fontos célkitűzése. A belső kereskedelem jogi keretét jelenleg a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság által kezelt 273/2004/EK rendelet, a külső kereskedelmét pedig az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság által kezelt 111/2005/EK tanácsi rendelet adja. A 297/2009/EK és 225/2011/EU rendelettel módosított 1277/2005/EK európai bizottsági rendelet tartalmazza az illetékes hatóságoknak és a gazdasági szereplőknek szóló részletes végrehajtási szabályokat.

2.4 E rendeletek alapján a tagállamok összegyűjtik és jelentik bizonyos, jegyzékben szereplő (vagyis külön nyomon követhető és ellenőrzött) vagy nem szereplő (önkéntes alapon nyomon követhető) anyagok (a szállítás megkezdése előtt) megállított, illetve (szállítás közben vagy után) lefoglalt mennyiségeit. Ezeket a mennyiségeket aztán össze lehet vetni a megfelelő anyagok világszerte megállított, illetve lefoglalt mennyiségeivel. A jelentett mennyiségek váratlan növekedései vagy a megállítások és lefoglalások gyakoriságának és eloszlásának változásai lehetnek a jobb nyomon követés eredményei, de azt is jelezhetik, hogy egy adott piacot jobban célba vett az illegális tevékenység, adott esetben a helyi ellenőrzés vélt vagy valós gyengeségei miatt.

2.5 A 2008. évi összesített adatok egy konkrét prekurzor, az (ópiumból előállított) morfin heroinná alakításához használt ecetsavanhidrid esetében a 2007. évre vonatkozóan jelentett mennyiséghez képest hétszeres növekedést mutattak. Az EU-ban lefoglalt 241 tonna a világszerte lefoglalt mennyiség több mint 75 %-ának felelt meg. Ez az ENSZ Nemzetközi Kábítószerellenőrző Szerve (INCB) részéről többször is bírálatot váltott ki. Az Európai Bizottságnak a vonatkozó jogszabályok értékeléséről és működéséről szóló COM(2009) 709 számú jelentése arra a következtetésre jutott, hogy – bár általában véve a teljesítmény kielégítő – valóban van néhány gyenge pont, és ajánlásokat tett, különösen az ecetsavanhidrid Unión belüli értékesítésének nyomon követésére és ellenőrzésére vonatkozóan.

2.6 A folyamat során az Európai Bizottság és a többi érdekelt fél felismerte, hogy az ecetsavanhidrid alkilezőszerként fontos szerepet játszik számos bevonattal rendelkező anyag, filmek, műanyagok, gyógyszeripari termékek (pl. aszpirin) és más fogyasztói termékek szintézisében. A jelenleg évi 1 milliárd

tonna körüli teljes globális termelés nagyobb részét állítólag a termelők használják fel házon belül; a kisebb részét – a teljes mennyiség kevesebb mint egyharmadát – pedig külső végfelhasználóknak adják el. A tiltott felhasználáshoz igénybe vett mennyiséget, amelyet alapvetően Afganisztánban használnak fel, évi 380–570 tonnára becsülik. Ennek segítségével 380 tonna afgán heroin készül, amelyből 70 tonnát európai kábítószer-fogyasztóknak szállítanak. A jelentések szerinti, átlagosan 40 eurós grammonkénti európai utcai árral számolva ez évente mintegy 3 milliárd eurónyi tiltott kereskedelemnek felel meg. A szükséges ecetsavanhidrid piaci értéke ehhez képest elenyésző, és a törvényes eladások értékéhez, valamint az érintett személyek és vállalatok jó hírűvének a tiltott felhasználásra való eltérítésből adódó elvesztése okozta kárhoz viszonyítva is jelentéktelen. A vegyipar világméretű „felelős gondoskodás” programja segít abban, hogy ezeket a szempontokat a piacra először belépő legális gazdasági szereplők megértsék.

2.7 Az is köztudott, hogy még ha Európában az összes eltérítési kísérletet eredményesen megakadályozzák is, a világ más részein lesznek ilyen eltérítések, hiszen, mint láttuk, egyszerűen túl nagy az anyagi ösztönző erő a kábítószer-termelők számára. Az ellenőrzések azonban így is teljes mértékben indokoltak, és követendő modellként szolgálhatnak mások számára. Amennyiben költségkímélőnek látják az ellenőrzéseket, az érintett ipari szektorok teljes mértékben támogatják ezeket annak érdekében, hogy folytathassák az EU-n belüli törvényes kereskedelmüket.

2.8 Tekintve a fenti helyzetet, az Európai Bizottság számos alternatív megközelítést vett fontolóra, ahogyan az a hatásvizsgálatban is szerepel, és kikérte az érintett ágazatok képviselői szerveinek – a termelők („gazdasági szereplők”) és néhány nagy végfelhasználó oldaláról alapvetően a CEFIC-nek, a forgalmazók és a kisebb végfelhasználók oldaláról pedig a FECC-nek – a véleményét, és konzultált a javaslatokat majd végrehajtani köteles tagállamok képviselőivel is. Általános egyetértés volt a tekintetben, hogy a jelenlegi javaslat az előnyben részesítendő opció.

3. Az európai bizottsági javaslat összefoglalása

3.1 Az Európai Bizottság javaslata kibővíti az ecetsavanhidrid termelőire, forgalmazóira és az ezzel az anyaggal kereskedőkre vonatkozó eddigi regisztrációs követelményeket az ecetsavanhidrid ipari végfelhasználóira is – vagyis az EU-n belül saját felhasználási céljaikhoz vagy eljárásaikhoz ecetsavanhidridet vásároló vállalatokra.

3.2 Ezzel tovább kívánja korlátozni az ecetsavanhidrid EU-n belüli eltérítését, illetve az arra tett próbálkozásokat, azzal a szándékkal, hogy csökkentse az EU-n kívüli tiltott felhasználást, és nagyobb jogbiztonságot teremtsen az EU-n belül törvényesen működő vállalkozások számára.

3.3 Az anyagoknak a 273/2004/EK rendeletben szereplő, meglévő 2. kategóriája ezért két részre oszlik: az ecetsavanhidridnek fenntartott 2.A kategóriára, illetve a 2.B kategóriára, amelybe a jelen változás által nem érintett négy másik vegyipari termék tartozik. Nem változnak a meghatározások az 1. kategória tekintetében, melybe olyan, kisebb mennyiségben gyártott speciális vegyi anyagok tartoznak, amelyekre – mint a legérzékenyebb, alapvető kábítószer-prekursorokra – még szorosabb ellenőrzés vonatkozik, valamint a 3. kategória tekintetében sem, amelybe a nagy mennyiségben gyártott, többcélú vegyi anyagok tartoznak.

3.4 A javaslat céljai közé tartozik a kábítószer-prekursorok európai adatbázisának felállítása is annak érdekében, hogy hatékonyabb adatállomány álljon rendelkezésre a lefoglalásokról és a megállított szállítmányokról, illetve egy lista vezetése a kábítószer-prekursorok előállításával, kereskedelmével vagy felhasználásával törvényesen foglalkozó, engedéllyel rendelkező vagy bejegyzett uniós gazdasági szereplőkről és felhasználókról.

3.5 A javaslat emellett tisztáz néhány meglévő definíciót, mentességeket biztosít a mikrovállalkozások számára a nyilvántartásba-vételi díj alól, meglévő komitológiai rendelkezéseket módosít a Lisszaboni Szerződésben szereplő új szabályoknak megfelelően, és megszünteti az iránymutatások készítése keretében előírt hivatalos elfogadási eljárást. A javaslat a tagállamok azon jogát is tisztázza, hogy információk szerzése érdekében további intézkedéseket hozhatnak, illetve hogy a jegyzékben nem szereplő anyagokra vonatkozó gyanús rendelkezések esetén, ha szükséges, beléphetnek a gazdasági szereplők telephelyére.

3.6 A javaslat jogi alapja az EU működéséről szóló szerződés 114. cikke, és az – legalábbis a jelenlegi formájában – megfelel mind a szubszidiaritásra, mind az arányosságra vonatkozó uniós követelményeknek.

3.7 Ez a rendelet az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetését követő huszadik napon lépne hatályba, és teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó lenne valamennyi tagállamban. A rendelet legfeljebb 18 hónapos átmeneti időszakot biztosít az illetékes hatóságok számára a szükséges eljárások kialakításához, illetve bizonyos végfelhasználók számára az első nyilvántartásba vételhez. A nyilvántartásba-vételi eljárásokat valamennyi felhasználó tekintetében megszigorították, és a nyilvántartásba vételt most meg lehet tagadni, ha az illetékes hatóságoknak nyújtott információkat nem találják kielégítőnek.

3.8 A javaslatot indokolás és európai bizottsági munkadokumentum (hatásvizsgálat) kíséri. A hatásvizsgálatról vezetői összefoglaló is rendelkezésre áll. A Vállalkozáspolitikai és Ipari, valamint az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság megfelelő weboldalai összefoglalják a kábítószer-prekursorok Unión belüli, illetve az Unió és harmadik országok közötti nyomon követésére és ellenőrzésére vonatkozó közösségi jogalkotás fejlődését, és linkeket kínálnak valamennyi vonatkozó dokumentumhoz, érdekcsoportokhoz és érintett szervezetekhez.

3.9 A jelenlegi javaslatok elkészítésének indokát a weboldalakon megtekinthető európai bizottsági jelentések adják, amelyeket a kábítószer-prekursorok megállításáról és lefoglalásáról a 2006–2010-es éveket illetően biztosított tagállami adatok alapján állítottak össze. A Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság által a vámunióval foglalkozó tanácsi munkacsoportnak tartott 2012. október 16-i prezentáció ehhez további háttérrel nyújtott. Külön cím alatt jelent meg az a gazdasági szereplőknek szóló útmutató, amelyet a Vállalkozáspolitikai és Ipari, valamint az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság közösen adott ki abból a célból, hogy azt az illetékes nemzeti hatóságok kizárólag a jegyzékben szereplő és nem szereplő anyagok hosszú távú, törvényes tranzakcióival foglalkozó megbízható vállalatoknak kiadják.

3.10 Más jelentések, például az INCB-nek a prekursorokról, illetve a kábítószerek és pszichotróp anyagok tiltott gyártása során gyakran használt vegyi anyagokról szóló 2011-ben kiadott jelentése (*Report on Precursors and Chemicals Frequently Used in the Illicit Manufacture of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*) vagy az Egyesült Államok külügyminisztériuma által készített 2012-es Nemzetközi Kábítószer-ellenőrzési Stratégiai Jelentés (*International Narcotics Control Strategy Report*) külső és globálisabb áttekintést nyújtanak. Ma elfogadott például, hogy Afganisztánban nincs törvényes kereslet az ecetsavanhidrid iránt, így minden import tiltott. A beszámolók szerint a koalíciós erők 2011-ben mintegy 20 tonnányit foglaltak le a sokkal nagyobb volumenű teljes importált mennyiségből. A tiltott import fő forrásai állítólag Kína, Dél-Korea, Európa, a közép-ázsiai államok és India. Ezen a területen nyilvánvalóan még dolgozni kell, és a szoros nemzetközi együttműködés, valamint a nehezen kialakuló kölcsönös bizalom továbbra is alapvetően fontos.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB 2003. február 26-án adta ki a COM(2002) 494 final jelű dokumentumról készített véleményét⁽¹⁾, amelyben teljes támogatásáról biztosította az Európai Bizottságnak a kábítószer-prekursorok ajánlott ellenőrzésére vonatkozó javaslatait. Ezt a 273/2004/EK rendelet formájában 2004 februárjában megjelent végleges változatban⁽²⁾ megfelelően figyelembe vették.

⁽¹⁾ HL C 95., 2003.4.23., 6. o.

⁽²⁾ HL L 47., 2004.2.18., 1. o.

4.2 Az EGSZB erőteljesen támogatja az EU-n belüli és kívüli kábítószer-használat csökkentésére irányuló erőfeszítéseket is, ahogy azt már az Európai Bizottságnak „A kábítószerrel kapcsolatos határozottabb európai fellépés felé”⁽³⁾ című közleményére reagáló 2012. májusi véleményében is világossá tette, amelyben hangsúlyozta, hogy kiegyensúlyozott megközelítést kell fenntartani mind a kínálatot, mind a keresletet illetően. A kínálat korlátozását – amely esetleg csak átmeneti marad – erős, célirányos és hatékony uniós és nemzeti szintű közegészségügyi szakpolitikáknak kell kísérniük, különösen a megelőzés területén (EUMSZ 168. cikk (1) bekezdés). Fontos lesz majd a tagállamok közötti együttműködés és a bevált gyakorlatok cseréje. A szakpolitikáknak kell az adatokra és igazolt tényekre épülniük – nem pedig fordítva.

4.3 Az EGSZB ezért határozottan támogatja az ecetsavanhidrid Unión belüli vállalkozások közötti kereskedelmének nyomon követését és ellenőrzését szigorítani kívánó jelen javaslatot, amely egyúttal további intézkedéseket kíván bevezetni általában véve a kábítószer-prekursorok nyomon követésének és ellenőrzésének elősegítésére, mindenekelőtt egy, az engedéllyel rendelkező, illetve nyilvántartásba vett gazdasági szereplőket és végfelhasználókat, valamint a tagállamok által a tiltott felhasználás céljára – elsősorban kábítószer vagy pszichotróp anyagok rendszerint EU-n kívüli előállítására céljából – eltérített anyagok megállításáról és lefoglalásáról szolgáltatott adatokat tartalmazó európai adatbázis létrehozása révén. Ezen belül különösen aggasztó az ecetsavanhidrid kisebb mennyiségeinek heroin előállítása céljából történő eltérítése.

4.4 Az EGSZB emellett elismerését fejezi ki az Európai Bizottság, valamint a meglévő jogszabályok végrehajtásában, illetve az ezt követő felülvizsgálatokban és konzultációs eljárásban részt vevő szereplők felé a tagállamokkal, szabályozó és bűnüldöző szervekkel, termelőkkel, szállítókkal és végfelhasználókkal való, az 1988. évi ENSZ-egyezmény 12. cikkében is előírt szoros és folyamatos együttműködésért. Ez egy sor célirányos, adatokkal megfelelően alátámasztott, jól dokumentált és költséghatékony javaslatot eredményezett, amelyeket így a közvetlen érintettek egyértelműen támogatnak és minden bizonnyal teljes egészében végrehajtanak majd.

4.5 Ez az együttműködés már most is az EU-n belül megállított vagy lefoglalt kábítószer-prekursorok mennyiségének drasztikus csökkenéséhez vezet, ami remélhetőleg azt jelzi, hogy az EU-t már nem tekintik „könnyű célpontnak”. A jegyzékben nem szereplő anyagok önkéntes nyomon követése a jelentések szerint különösen eredményes. Fontos, hogy az ilyen jellegű, innovatív, folytonos és nagyon nagy hasznot hozó bűnözés kezelése rugalmasan történjen. Mindenkinek ugyanaz a célja, legalábbis ezen a területen. Ezt valamennyi érintett teljes

mértékben elismeri, és talán modellként szolgálhat a költséghatékony uniós jogalkotás számára más területeken, ahol a vállalkozásokra, alkalmazottakra és fogyasztókra gyakorolt hatás szélesebb körű.

4.6 A jogszabály azért is működik, mert az érintett termelők, forgalmazók és végfelhasználók már most is alanyai egy sor hasonló ellenőrzésnek, amely radioaktív anyagokra, biológiai organizmusokra, kettős felhasználású vegyi anyagokra vagy előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyást igénylő exportokra irányul, és tapasztalatot szereztek ezek végrehajtásában. A robbanóanyagok prekursoraira vonatkozó új jogszabály bevezetése előtt áll. Ehhez azonban az szükséges, hogy a vonatkozó követelmények nagy vonalakban állandóak maradjanak, és a nyilvántartásba vételhez vagy engedélyhez kötött anyagok listája a lehető legrövidebb legyen. A jelen javaslat ezért valószínűleg eredményes lesz – legalábbis azon a saját, igen pontosan körülhatárolt célkitűzésén belül, hogy a folyamatban lévő EU-n belüli legális kereskedelmen belül még tovább csökkentse az ecetsavanhidrid tiltott felhasználásra való eltérítését –, míg más, kevésbé célzott vagy több terhet jelentő alternatívák esetében nagyobb esély lenne a kudarca.

4.7 Az EGSZB abban is egyetért az Európai Bizottsággal, hogy ez a javaslat nem befolyásolja az iparágban belüli munkafeltételeket vagy általában véve a fogyasztók jogait, feltéve hogy ők mint egyének támogatják a heroin és a hozzá kapcsolódó termékek elérhetőségének csökkentését Európában, illetve Európán kívül. Sajnos ezt nehéz lesz majd felmérni, ha valóban előáll ilyen csökkenés. Ez a javaslat azonban nem függ ilyen jellegű költség-haszon mérlegeléstől, ezért tehát ebben a formában kell végrehajtani, mégpedig minél hamarabb.

4.8 Végül pedig az EGSZB szívesen hozzájárulna az ezt a területet érintő további uniós kezdeményezésekhez, ezért arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy mielőbb terjessze be a tervezett új javaslatokat, mindenekelőtt a pszichotróp anyagokra és a tisztán szintetikus „dizájn drogokra” vonatkozókat. Ez utóbbiak jelenleg egyre inkább felváltják a hagyományos drogot, például a heroint, s egyúttal a piac egészét is növelik.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy a „gazdasági szereplő” és a „felhasználó” meghatározása között most potenciálisan átfedés van (mivel időnként valamennyi érintett „gazdasági szereplő” birtokol jegyzékben szereplő anyagokat). Nyilvánvalóan különbséget kell tenni a kettő között, ami megoldható úgy, hogy a 2. cikk új h) pontjának első sorába, a „jogi személy” után beillesztjük azt a szövegrészt, hogy „de nem gazdasági szereplő”.

⁽³⁾ COM(2011) 689 final.

5.2 Azt is fontos rögzíteni, hogy ez kifejezetten az EU-n belül bejegyzett és működő felhasználókra vonatkozik. Az EU-n kívüli felhasználóknak történő eladásokra és/vagy szállításokra más jogszabály vonatkozik. A belső piac zökkenőmentes működésének biztosítása érdekében azt is tisztázniuk kell a tagállamoknak, hogy hol kell nyilvántartásba venni a gazdasági szereplőket és a felhasználókat, például ott-e, ahol a székhelyük van, vagy pedig ott, ahol a terméket (az ecetsavanhidridet) piacra dobják.

5.3 Az a végfelhasználókra vonatkozó követelmény, hogy mostantól fogva nyilvántartásba kell vétetniük magukat, rövid távon zavarokhoz vezethet a törvényes kereskedelemben. Ezt minimálisra lehet csökkenteni a gazdasági szereplők, illetve a forgalmazók részéről az átmenethez biztosított 18 hónap során folytatandó proaktív kommunikációval, amelynek lehetőleg az illetékes tagállami hatóságok által kibocsátott világos és megfelelően megfogalmazott útmutatásokon kell alapulnia. A gazdasági szereplők számára készült, meglévő útmutató kiváló mintát nyújt ehhez a kommunikációhoz. A nyilvántartásba vétel célját és előnyeit a nyilvántartásba vételkor világossá kell tenni, hogy a végfelhasználók, valamint a gazdasági szereplők tisztában legyenek az eltérítés lehetőségével és kockázataival, és így jobban hozzá tudjanak járulni ahhoz, hogy ezek a minimálisra csökkenjenek. Az illetékes hatóságoknak azonos hozzáférési jogokkal kell rendelkezniük a végfelhasználók, illetve a gazdasági szereplők telephelyéhez.

5.4 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy a mikrovállalkozásokat mentesítsék mindenféle nyilvántartásdíj-fizetési kötelezettség alól, és alapvetően fontos nemcsak az, hogy ez a törvényes kereskedelem tovább folyjon (a mikrovállalkozások és a náluk foglalkoztatottak érdekében), hanem az is, hogy az ellenőrzéseket minél szélesebb körben elfogadják és végrehajtsák. Mivel a tiltott felhasználáshoz szükséges mennyiségek viszonylag csekélyek, talán a kisebb felhasználók vannak leginkább kitéve az olyan ajánlatoknak, amelyekről úgy érzik, nem engedhetik meg maguknak, hogy

viSSzaautsítsák azokat. Éppen ezért alapvetően fontos lesz a szabályoknak való megfelelést támogató, nyomtatott vagy elektronikus formában, valamennyi érintett helyi nyelven történő jó kommunikáció.

5.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy a jegyzékben nem szereplő anyagokra vonatkozó jelentéstételi és egyéb tájékoztatási követelmény megfogalmazása tükrözi annak önkéntes jellegét, azt fejezve ki, hogy a tagállamok követhetik a javasolt eljárásokat, nem pedig követniük *kell* azokat. Ez a belső piac védelme szempontjából nyilvánvalóan nem ideális – de még mindig kedvezőbb lehet annál, mintha még több anyagot vennénk fel a már meghatározott prekursorok listáira. Ezt a helyzetet ezért valamennyi érintett félnek gondosan figyelemmel kell kísérnie.

5.6 Végül pedig a javasolt európai adatbázist illetően az EGSZB üdvözli a javaslatot, és mindenképpen ösztönzi a megvalósítás megkezdését, mindössze azzal a fenntartással kiegészítve, hogy az adatbázis valamennyi érintett fél általi hosszú távú frissítéséhez és használatához megfelelő erőforrásokat kell biztosítani, és úgy kell kialakítani, hogy valóban eredményeket hozzon, ne csak elavult, részleges adatok gyűjtőhelye legyen. Az összegyűjtött adatok minősége és mennyisége egyformán lényeges lesz. Ehhez döntően fontos lesz a tagállami bűnüldöző szervek folyamatos támogatása.

5.7 Az adatokhoz való hozzáférést természetesen azokra kell korlátozni, akik egyértelmű és tartós elkötelezettséget mutatnak a törvényes kereskedelem iránt, tehát alighanem magukra az adatbázisban szereplőkre. A gazdasági szereplőkre, forgalmazókra, kereskedőkre és végfelhasználókra, valamint a tagállamokra vonatkozó adatbeviteli követelményeket a belső piac védelme és a költségek minimalizálása érdekében ahol csak lehet, harmonizálni kell. Ez azonban nem kerülhet ellentmondásba a jelen javaslat elsődleges céljával: a kábítószer-prekursorok tiltott eltérítésének feltárásával és korlátozásával, illetve remélhetőleg a felelősök letartóztatásával.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A számítási felhőben rejlő potenciál felszabadítása Európában

(COM(2012) 529 final)

(2013/C 76/11)

Előadó: **Eric PIGAL**

2012. augusztus 14-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A számítási felhőben rejlő potenciál felszabadítása Európában

COM(2012) 529 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. december 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott, 486. plenáris ülésén (a január 16-i ülésnapon) 158 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB a felhőalapú számítástechnikában növekedési és versenyképességi lehetőséget lát Európa számára, és e véleményében az Európai Bizottság által a közleményben megfogalmazott nézetektől eltérő és azokat kiegészítő álláspontot kíván kifejteni. Az EGSZB határozottan ösztönzi az Európai Bizottságot arra, hogy alaposan fontolja meg ezt a javaslatot, és annak megfelelően módosítsa a felhőalapú számítástechnikával (az angol nyelvű kifejezés – *Cloud Computing* – alapján a továbbiakban: CC) kapcsolatos stratégiáját.

1.2 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság azzal kapcsolatos álláspontját, hogy fejleszteni kell a CC használatát Európában annak érdekében, hogy az európai gazdaság dinamikusabb, hatékonyabb és innovatívabb legyen. Támogatja tehát az Európai Bizottság által javasolt három fellépést, amelyek az alábbiak:

- a technológiai szabványok útvesztőjének rendezése és a tanúsítási rendszerek támogatása;
- „biztonságos és tisztességes” szerződési feltételek kidolgozása a CC-szerződésekhez;
- európai partnerség létrehozása a tagállamok és a vállalkozások részvételével a CC-re támaszkodó közszféra fejlesztése érdekében.

1.3 A felhőalapú számítástechnika alkalmazása még szükségesebbé teszi a polgárok, adataik és magánéletük védelmét. Az EGSZB ezért arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy haladjon tovább ezen az úton, mindenekelőtt a nemzetközi együttműködés és egy olyan szabályozási keret megszilárdítása által, amely a következőkre vonatkozik:

- az adatok és a magánélet védelme;
- az adatokhoz történő kormányzati hozzáférés;
- az adatok ellenőrzése, valamint a felhasználók és a szolgáltatók közötti konfliktusok kezelése;
- a hordozhatóság és az interoperabilitás.

Az EGSZB arra is rámutat, hogy ezek a védelmi erőfeszítések maximálisan hatékonyak lesznek a CC-szolgáltatók által az európai területen tárolt adatok esetében.

1.4 A **CC használatának megkönnyítésével** párhuzamosan és azt kiegészítve, valamint az USA által a CC terén elért sikerekből ihletet merítve az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság törekedjen annak elérésére, hogy **termelődjön Európában** digitális energia, azaz jöjjenek létre és erősödjenek meg a CC-infrastruktúra európai szolgáltatói (IaaS: IaaS (*Infrastructure as a Service* – infrastruktúraszolgáltatás)).

Ennek elérése több módon képzelhető el:

- az európai szereplők arra történő ösztönzésével, hogy vállaljanak aktív szerepet, és fektessenek be a digitális energia előállítását célzó projektekbe. A célcsoportok közé többek között a telekommunikációs szolgáltatók és a szoftverfejlesztők tartoznak;
- a **strukturális alapokból** származó források növelésével, **vagy támogatások alkalmazásának előnyben részesítésével** az európai szereplők által irányított és kezelt CC-adatközpontok kialakulásának elősegítésére; a szélessáv európai finanszírozása modellként szolgálhat a CC finanszírozásához;

— **európai projektek** indításával, amelyek kapcsán európai konzorciumok versenyképes ajánlatokat tehetnek; ennek köszönhetően tevékenységük, a szolgáltatások és termékeik megerősödhetnek.

A cél az, hogy **kihasználjuk a kedvező feltételeket** (erős adatvédelem Európában, a felhasználók bizalmatlansága a túlságosan távoli szolgáltatókkal szemben, szilárd biztonsági garanciák szükségessége stb.), és lehetővé tegyük helyi, nemzeti („szuverén felhő”) vagy nemzetközi (több tagállam konzorciumaként működő) **európai CC-szolgáltatók** kialakulását.

1.5 Az informatikai szolgáltatások „felhőbe költöztetéséhez” kapcsolódó **szerkezetátalakítások, a munkahelymegszűnések, a vállalatáthelyezések**, a felhasználók és az informatikusok egymástól való eltávolodása és a közöttük lévő viszony virtuálissá válása mind olyan negatív szempont, amit tekintetbe kell venni. Az Európai Bizottság közleménye azonban nem tesz említést erről a társadalmi következményről.

Éppen ellenkezőleg: az Európai Bizottság egy elemzőhivatal megítélésére támaszkodik, amikor bejelenti, hogy a CC várhatóan **2,5 millió munkahely** létrehozását eredményezi. Az EGSZB attól tart, hogy ez a számadat **elérhetetlen és az informatikai ágazat realitásaitól elrugaszkodott**.

1.6 Az Európai Számítási Felhő Partnerség (*European Cloud Partnership, ECP*) mellett az Európai Bizottságnak haladéktalanul el kell köteleznie magát egy (az egyesült államokbelihez vagy az új-zélandihoz hasonló) „először a felhőből”-politika (*Cloud First*) kialakítása iránt, hogy az európai és tagállami közigazgatás körében előmozdítsa a CC használatát. A cél az, hogy megszüntessük a kulturális akadályokat és az egyéni félelmeket, valamint természetesen az is, hogy élvezzük a szolgáltatások nagyobb rugalmasságából és a CC-hez kapcsolódó költségek jelentős mértékű csökkenéséből származó előnyöket.

Az EGSZB természetesen hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak biztosítékokat kell beépítenie ebbe az „először a felhőből”-politikába a CC-megoldásoknak a közszolgáltatások és egyes érzékeny magánszektorok általi használatához, hogy ellenőrizze, hogy az adatokat nem kockázatos nemzeti szabályozásnak alávetett szolgáltatók tárolják-e, illetve, hogy ezt akár meg is akadályozhassa. Ilyen szabályozásnak tekinthető a „Patriot Act”, amely az észak-amerikai szolgáltatókat akkor is köti, ha telephelyük Európában van.

1.7 A felhasználók (egyének vagy vállalkozások) CC-vel kapcsolatos legfőbb nehézségei és félelmei a határon túli szolgáltatóval való konfliktusok kezelésével függnek össze.

Az e-kereskedelem (amely éppúgy globalizálódott és nemzetközi, mint a CC) példájából ihletet merítve az EGSZB – amely

véleményt dolgozott ki a tárgyban ⁽¹⁾ –, azt javasolja, hogy az Európai Bizottság építse be az OVR (online vitarendezés) használatát mint lehetséges megoldást a konfliktusok – különösen a több joghatóságot érintők – zömének közvetítés útján történő kezelésére. Mivel ennek a közvetítői tevékenységnek függetlennek és pártatlannak kell lennie, azt egy már létező vagy újonnan létrehozandó európai ügynökségre lehetne bízni, amelynek feladata lenne a CC szolgáltatói és felhasználói közötti közvetítés és tárgyalás. Ez a közvetítői tevékenység ráadásul lehetővé tenné annak feltárását, hogy mik a főbb okai a konfliktusoknak és a visszatérő működési zavaroknak, valamint hogy milyen kiigazításokra van szükség a gyakorlat vagy a szabályozás terén.

1.8 Bár az Európai Bizottság képviselőinek különféle megnyilatkozásai (konferenciákon, a sajtóban stb.) megerősítették, hogy támogatni szándékoznak a CC potenciális felhasználóit célzó kommunikációt, figyelemfelkeltést és képzéseket, a közlemény nem javasol konkrét és számszerűsített intézkedéseket.

Az EGSZB ezért elvárja, hogy az Európai Bizottság kiegészítse közleményét többek között olyan kezdeményezésekkel, amelyek elsősorban a CC-ről a legkevesebb ismerettel rendelkező felhasználókat célozzák. Ilyen például:

— az egyéni felhasználók felvilágosítása a CC használatához kapcsolódó biztonsági és elővigyázatossági intézkedésekről: általános feltételek vagy szerződések, a magánélet védelme stb.;

— a kkv-k figyelmének felhívása arra, hogy milyen előnyöket várhatnak a CC-től: költségcsökkenés, rugalmas és dinamikus informatikai fejlődés stb.

1.9 Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság egészítse ki a közleményt a CC-re szakosodott szerverközpontok **energi-afogyasztásával kapcsolatos szabványok** kidolgozásával.

1.10 Az Európai Bizottság által tervezett fellépések kapcsán az EGSZB meglepődve látja, hogy azok nincsenek **pontos menetrendbe** foglalva. Javasolja ezért, hogy minden tervezett területhez pontosan és egyértelműen tervezzenek be **időpontokat és eredményjelentéseket**.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1 Emlékeztetünk arra, hogy a CC meghatározható a közlemény bevezető mondatával:

„Leegyszerűsített kifejezésekkel megfogalmazva a »számítási felhő« adatok interneten keresztül elért, távoli [az előadó megjegyzése: pontosan nem ismert helyen lévő] számítógépeken történő tárolását, feldolgozását és felhasználását jelenti.”

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: „A fogyasztói jogviták alternatív rendezése”, HL C 181., 2012.6.21., 93.o., valamint: „Fogyasztói jogviták online rendezése”, HL C 181., 2012.6.21., 99.o.

Az EGSZB 2012-ben elfogadott egy véleményt, amely kizárólag a CC-t tárgyalja. ⁽²⁾ Az USA Nemzeti Szabványügyi és Technológiai Intézete (NIST), az Európai Parlament és az európai adatvédelmi biztos által e tárgyban végzett munka is jelentős.

Az Európai Bizottság két dokumentumot tett közzé (az EGSZB-t kizárólag az első kapcsán kérte fel véleményalkotásra):

— egy közleményt, amely az Európai Bizottság CC-vel kapcsolatos stratégiáját ismerteti;

— egy dokumentumot (hatásvizsgálat).

2.2 Az Európai Bizottság három „stratégiai kulcsintézkedést” javasol a CC európai alkalmazásának ösztönzésére:

— A **technológiai szabványok** útvesztőjének rendezése és a megbízható felhőalapú szolgáltatást nyújtókra vonatkozó tanúsítási rendszerek támogatása uniós szinten;

— „biztonságos és tisztességes” szerződési feltételek kidolgozása a CC-szerződésekhez, elsősorban a szolgáltatási szintekre vonatkozó megállapodások esetében;

— a felhőalapú számítástechnikát támogató európai partnerség létrehozása a tagállamok részvételével a CC-re támaszkodó közszféra együttes fejlesztése érdekében.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB a CC új szemléletére tesz javaslatot, amelyet a „**digitális energia**” fogalma illusztrál, amelyet egyre általánosabban használnak a CC által elérhetővé tett informatikai kapacitás (adattárolás, -feldolgozás, -átvitel) meghatározására.

A digitális energia anélkül áll rendelkezésre (a fogyasztók számára), hogy ismerni kellene annak előállítási módját, vagyis az adatközpontot, annak helyét, az alkalmazott technológiákat stb. **A piac új szegmentációjára** is sor kerül: a felhasználók és a szolgáltatók mellé most belépnek a digitális energia előállítói, akik óriási (több milliárd dollár értékű) beruházásokat képesek végrehajtani a CC-központok kialakítása érdekében.

3.2 A digitális energia a többi energiátípushoz (fosszilis, elektromos stb.) **hasonlóan gazdasági és stratégiai kihívássá** válik.

Először is, az ezen energiával való gazdálkodás (legyen szó akár az előállításról, akár az elosztásról) alapját képezi a digitális stratégiában megcélzott **növekedési és munkahely-teremtési potenciálnak**. Ráadásul a digitális energia előállításában betöltött aktív szerepvállalás szükséges ahhoz, hogy biztosítsuk az Unió és a tagállamai számára a – legalább részleges – **stratégiai függetlenséget és önállósítást**.

3.3 A CC európai fejlődése tehát a digitális energia teljes értékláncának (felhasználás, szolgáltatások és előállítás) irányítástól függ, amint azt az alábbi táblázat is mutatja:

Fejlődési szint	Leírás	Szakpolitikai célok	Leírás
Felhasználás	Egyének, vállalkozások és közszolgáltatók egyre inkább alkalmaznak CC-megoldásokat	Kedvező környezet kialakítása (<i>cloud friendly</i>)	Európa egyszerűen felhasználja a határain kívül előállított/fejlesztett digitális energiát
Szolgáltatások	A CC-infrastruktúrán alapuló szoftverek fejlesztésére összpontosító, új CC-ökoszisztéma megjelenése	Aktív használat (*) (<i>cloud active</i>)	Európa nemcsak felhasználja a digitális energiát, hanem – innováció és új szolgáltatások kifejlesztése révén – aktív is annak terén.
Előállítás	Számítástechnikai kapacitást bocsátanak a szolgáltatásnyújtók és a felhasználók rendelkezésére (vagyis óriási „szerverfarmokat” állítanak a CC-infrastruktúra szolgálatába)	Produktivitás (**) (<i>cloud productive</i>)	Európa nemcsak a szolgáltatások, hanem a digitális ipar terén is aktív, és a digitális energia előállítása terén független és önálló

(*) Neelie Kroes európai bizottsági alelnök, a digitális menetrendért felelős biztos, több beszédében is állást foglalt e mellett a fejlődési szint mellett.

(**) Az EGSZB ezt az ambiciózusabb célt javasolta a CC-ről szóló előző véleményében (TEN/452)

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye: A felhőalapú számítástechnika (*cloud computing*) Európában; HL C 24., 2012.1.28., 40. o.

A legutóbbi évtizedek alapján felmérhető a tagállamok vagy akár Európa különféle energiaforrásoktól (kőolaj, gáz, villamos áram stb.) való függésének jelentősége. Ha a jövőben az európai polgárok, vállalatok és közszolgálatok adatait Európán kívüli CC-szereplőknek kellene tárolniuk, kezelniük és ellenőrizniük, jogosan gondolkodnánk el **egy ilyen függés hatásain**, az alábbiak kapcsán:

- A legkényesebb adatok védelme, amennyiben európai és nem európai országok közötti stratégiai verseny középpontjában állnak, például a repülőgépipar, az autópár, a gyógyszeripar, vagy a kutatás területén;
- Az adatok rendelkezésre állása az azokat tároló országok és a tagállamok közötti esetleges nemzetközi konfliktus esetén;
- A digitálisenergia-felhasználókkal való egyenlő bánásmód aszerint, hogy baráti vagy nem baráti ország polgáiraikról vagy szervezeteiről van-e szó,
- A foglalkoztatás és a jólét fokozása a digitális energia előállításán, valamint a teljes szolgáltatásfejlesztési ökoszisztémán keresztül a tároló országokban; és mindez a kedvező környezet kialakításával megelegető, pusztán csak felhasználó országok kárára.

3.4 Márpedig **Európa már most is igencsak függ** a határain kívüli szállítóktól a hardverekkel, szoftverekkel és informatikai hálózatokkal való ellátottság terén. A közösségi hálózatok legsikeresebbjei az USA-ból erednek. A legnépszerűbb internetes keresőprogramokat USA-beli vagy kínai székhelyű cégek irányítják. Az informatikai fejlesztést egyre inkább kiszervezik Indiába és más alacsony költségű országokba.

A digitális energia előállítását jelenleg szinte teljesen egy termelői oligopólium ellenőrzi világszinten. Egyes felmérések szerint az első számú európai szereplő az OVH (Az „*On Vous Héberge*” [Helyet kínálunk Önnek] rövidítése – www.ovh.com), amelynek azonban nincs ugyanilyen globális ismertsége és kihatása. Egyes távközlési szolgáltatók, így a T-Systems, a Telefónica Digital, a Cloud Sigma, a Numergy/SFR vagy a Cloudwatt/Orange, indítottak ugyan kezdeményezéseket, mégsem tudják felvenni a versenyt a piacvezető Amazonnal, Microsofttal és Google-lal.

3.5 Napjainkban, jóllehet léteznek eltérések az egyes tagállami szabályozások között, ezek nem távolodtak el az uniós szövegektől, normáktól és irányelvektől. Ebből ered a felhasználók azzal kapcsolatos – időnként megalapozott – aggodalma, hogy adataikat az európai térségen kívülre helyezik át, ami – jogvita esetén – nehézséget, sőt akadályt is jelenthet.

A felhasználók félelmeit leginkább tápláló tényező az ún. *Patriot Act*. A New York-i ikertornyok elleni merénnyel kezdett terrorizmus elleni harcból eredő fenti jogszabály lehetővé teszi az amerikai kormány vagy egy szövetségi bíró számára, hogy bármely információhoz hozzáférjen, legyen annak birtokosa amerikai vagy sem, feltéve, hogy az adatot amerikai vállalkozás tárolja és kezeli, akkor is, ha az adatok európai területen épült központban vannak tárolva. Ráadásul az információ birtokosa nem tájékoztatható arról, hogy az adatokat annak tárolója kiadta.

3.6 A gazdasági vonatkozásokat illetően az Európai Bizottság szerint az ágazat várhatóan 2,5 millió új munkahely létrehozását fogja lehetővé tenni Európában az elkövetkező nyolc év során, és évi mintegy 160 milliárd euróval (1%-kal) fog hozzájárulni az Európai Unió GDP-jéhez.

Az EGSZB megkérdőjelezi e számszerűsített célkitűzések helytállóságát. Egy, a CC által helyi szinten kifejtett hatásról készült részletes elemzés ugyanis az alábbiakra világít rá:

- Az üzemeltetési szolgáltatásokat megosztják a CC-ügyfelek között, ami természetesen az alkalmazottak számának csökkentésével, sőt, vállalatáthelyezéssel jár;
- A CC szabványos szoftverek (pl. a SaaS) alkalmazását támogatja az egyedibb fejlesztésekkel szemben, amelyek több fejlesztőt is igényelnek. Tehát e tekintetben is állások megszűnésére kell számítani.

Márpedig a közlemény nem említi, és így nem is veszi számításba a fenti társadalmi hatást. Nem szól egyúttal az informatikai szolgáltatások „felhőbe költöztetéséhez” kapcsolódó szerkezetátalakításokról, munkahelymegszűnésekről, vállalatáthelyezésekről, továbbá a felhasználók és az informatikusok egymástól való eltávolodásáról és a közöttük lévő viszony virtuálissá válásáról sem.

3.7 A CC pusztán felhasználása már energiamegtakarítást tesz lehetővé az informatikai berendezések tekintetében. Ezzel párhuzamosan a nagy CC-szolgáltatók (tárolóteret és kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtók) olyan szerverfarmokkal rendelkeznek, amelyeknek többsége mintegy 100 W/h/egység fogyasztású processzorokat használ, amit rövid időn belül vagy középtávon a tízedére lehetne csökkenteni. Néhány mikroprocesszorgyártó kínál olcsó processzorokat, amelyek kevesebb (a szervertermék légkondicionálása szempontjából valódi problémát jelentő) hőt bocsátanak ki, és kevesebb energiát is fogyasztanak.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság elsősorban a nyilvános felhők iránt érdeklődik, és nem foglalkozik a magánfelhők piacával. Pedig ez megbízhatónak tekintett megközelítés, amely időnként szükséges a kritikus adatok esetében, mielőtt áttérnének a teljesen nyilvános felhőre.

Felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy „nyilvános felhőn” a nyilvánosság által elérhető és nem a közszolgáltatásokra rendelkezésre álló felhő értendő.

4.2 A közlemény bevezetőjének egyik bekezdése megemlíti, hogy a felhőtechnológia további kockázatokat rejthet magában, ami nem feltétlenül tükrözi a valóságot, hiszen – bár bizonyos hordoz új kockázatokat – ki is küszöböl néhány másikat.

4.3 Bizonyos angol nyelvű kifejezéseket, így például a „cloud-friendly”-t vagy a „cloud-active”-et nehéz más nyelvekre lefordítani. Bizonyos esetekben a közlemény fordítása teljesen kifordította a mondanivalót eredeti értelméből.

Például a 3.1. és a 3.2. pontban (bizonyos nyelveken) a „cloud-friendly”-t és a „cloud-active”-et ugyanúgy fordították, miközben a két fogalom eltérő célokra utal. [A közlemény magyar fordítása eltérő körülírásokat használ a két jelzőre – A ford.]

5. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elemzése

5.1 Az Európai Bizottság javaslatai a számítási felhő fejlesztésére a következő célokat követik:

- jobb szerződések a fogyasztók és a digitálisenergia-szolgáltatók között; a cél itt egyes záradékok kötelezővé tétele (vagy éppen tiltása) a bizonyos szolgáltatók túlerejének kiszolgáltatott egyéni felhasználók és kisvállalkozások hatékonyabb védelme érdekében;
- olyan koherens és mindenki által elismert szabványok kialakítása, amelyek megkönnyítik az átjárhatóságot, sőt, a hordozhatóságot két felhőalapú platform között;
- a CC európai egységes piacának olyan meghatározása, amely koherens, lehetőség szerint minden tagállamban egységes jogi keretre támaszkodik.

Mindezek a javaslatok konkrétak, megvalósíthatók és szükségesegek, épp ezért az EGSZB teljes támogatását élvezik. Megjegyezzük azonban, hogy az első két javaslat olyan nehézséggel foglalkozik, amely nem csak Európára jellemző. Az EGSZB ezért elvárta volna, hogy közleményében az Európai Bizottság **elsősorban a kifejezetten európai nehézségekre** keressen megoldást.

5.2 Az EGSZB továbbra is támogatja a digitális menetrend alapvető célkitűzéseit, így többek között az alábbiakat:

- Európa, az uniós tagállamok és az Unión belüli gazdasági szereplők vezető szerepének biztosítása az informatikai és távközlési ágazatban;
- bizonyos fokú önállóság elérése más, jelenleg e téren vezető szerepet játszó vagy feltörekvő gazdasági övezetekkel szemben;
- és mindenekelőtt: munkahelyteremtés és fellendülés Európán belül.

5.3 A CC használatának fejlesztése kapcsán a közlemény 3.1. pontja kétszer is elérendő célként használja a **„cloud-friendly”** kifejezést [az angol szöveg magyar fordításában: „a felhőalapú számítástechnikát támogató”, ill. „kedvező környezetet ... teremteni a felhőalapú számítástechnikának”]. Ezzel szemben a digitális menetrendért felelős biztos a CC-vel kapcsolatos, számos felszólalásában a maga részéről Európa **„cloud-active”**-vé tétele [a közlemény magyar fordításában: „a számítási felhő aktív használata”] mellett tör lándzsát.

Neelie KROES, az Európai Bizottság alelnöke – 2011. január 27-én – Davosban a következő nyilatkozatot tette: „I want to make Europe not just cloud-friendly but cloud-active”, és blogjában egy „Making Europe cloud-active” című bejegyzésben harangozta be hivatalosan a közleményt. Ő tehát nyilatkozataiban a pusztán „cloud-friendly” szintnél magasabb fejlettségi szintet céloz meg.

Az EGSZB ezért csodálkozással veszi tudomásul az Európai Bizottság alelnöke által teljes joggal képviselt célok és a közleményben javasolt intézkedések közötti jelentős eltérést. Emellett emlékeztet arra, hogy egy korábbi véleményében ⁽³⁾ arra ösztönlélte az Európai Bizottságot, hogy még a **„cloud-active”** szintnél is magasabbra törekvő célt tűzzön ki Európa számára, és törekedjen a **„cloud-productive”** szint elérésére.

5.4 A közlemény nem javasolja európai szereplő, egyfajta **„európai szuperfelhő”** létrehozását digitális energia előállítására. Tekintettel a Tartalmak, Technológiák és Kommunikációs Hálózatok Főigazgatósága feladatkörére és egy ilyen óriásberuházás megvalósításának nehézségeire, az EGSZB megérti és támogatja ezt az álláspontot. Találkozók során a különböző ágazati szereplők (telekommunikációs szolgáltatók, szoftverfejlesztők, rendszerintegrátorok) is egyöntetűen felsorakoztak e mögött az álláspont mögött.

Ez azonban korántsem zárja ki, hogy létezzen egyfajta **európai arany középút** az irreális európai óriáshálózat és a piaci részekre korlátozó, szétszabdalt, a globális, Európán kívüli szereplők marketing-, kereskedelmi és pénzügyi túlerejének kiszolgáltatott európai „mikrohálózatok” között!

Az EGSZB azt javasolja, hogy segítsük elő CC-megaközpontokat működtető, jelentős európai szereplők létrejöttét, és erősítsük meg őket, hogy a **jövő európai digitális iparágának** motorjaivá válhassanak! Ezek a szereplők szervezhetővé válnak helyi, nemzeti (állami felhő) vagy határokon átnyúló szinten (több tagállamban működő konzorciumokként) is.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: „A felhőalapú számítástechnika (cloud computing) Európában” (saját kezdeményezésű vélemény); HL C 24., 2012.1.28., 40. o.

5.5 Az EGSZB arra is felhívja a figyelmet, hogy bár a piacvezető cégek méretét nem érik el, az európai CC-szereplők több **versenyelőny**nel is bírnak:

- a CC-felhasználók egyelőre rendkívül óvatosak, és lehetőleg közeli – országos vagy akár régióbeli – szolgáltatót részesítenek előnyben, még ha egyben az is igaz, hogy ez az óvatosság nem teszi lehetővé a CC-költségek leghatékonyabb lefaragását;
- az uniós és tagállami adatvédelmi jogszabályok még mindig bonyolultak a felhasználók számára, ami a nemzeti szolgáltatók választása mellett szól;
- a nemzetközi szabályozás, amelyhez a többi, nem uniós országnak tartania kell magát, jelenleg nem felel meg a CC követelményeinek: a legismertebb példa erre az Egyesült Államokban hatályos *Patriot Act*.

Márpedig ezek az európai szereplők létrejöttét elősegítő körülmények nem maradnak fenn örökké. Épp ezért **fontos és sürgető, hogy az Európai Bizottság a tettek mezejére lépjen**, hogy ebben az egyelőre kedvező környezetben segítse elő európai iparági szereplők színrelépését.

5.6 A közlemény 2. fejezetében ezt olvashatjuk: „a nemzeti szinten önállóan véghezvitt törekvések vélhetően nem biztosítanak optimális költséghatékonyságot”. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül a szuverén felhővel szembeni álláspontját.

Egyrészt ezt az állítást a közlemény, illetve a hatáselemzés egyetlen pontja sem támasztja alá – a legcsekélyebb tényvel sem –, ami a kijelentés súlyosságára való tekintettel meglehetősen meglepő.

Másrészt **a szuverén vagy helyi felhővel szembeni kritikák szigorúak**, mivel a közlemény sem javasol alternatív megoldást. Ezek a kritikák veszélyeztethetnének minden arra irányuló hiteles megoldást, hogy erőteljes, fenntartható és a többi földrajzi övezet óriásaival (India, Kína, USA) szemben versenyképes CC-kínálatot lehessen kialakítani.

5.7 Az Európai Számítási Felhő Partnerséggel kapcsolatban javasolt megközelítés igen nagy mértékben azoknak a közszolgáltatásoknak az ágazatára összpontosít, amelyek a **közsféra által betöltött közös vezető szerep** („közös közsféra vezetés” – lásd a 3.5. pontot) **elősegítésére** törekszenek.

Az EGSZB elismeri és támogatja az Európai Bizottság álláspontját a közszolgáltatásoknak az európai társadalmi-gazdasági modellekben való fontosságát illetően; tehát a CC kialakításában is hárul rájuk szerep.

Azt azonban bajosan tudja elképzelni az EGSZB, hogy az általános költségvetési megszorítások közepette az európai közszolgáltatások a CC-innováció motorjai lehetnének. Arra is emlékeztet, hogy a **legfigyelemreméltóbb európai sikereket** vagy a **magánszektor** (például a mobiltelefonok, chipkártyák) érte el, vagy pedig egy **olyan magánszektor, amely állami támogatásban részesül** (például az Airbus vagy az Ariane Espace).

Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy világosabban fejtsse ki, hogyan segítheti elő a partnerség a közsféra közös vezető szerepét.

5.8 Az Európai Bizottság által javasolt megközelítés egy **„top-down” (felülről lefelé irányuló) modellbe** illeszkedik, más szóval a digitális energia felhasználásának elősegítése a szolgáltatások kialakításának és esetleg az energia előállításának ösztönzése végett.

Ha nem lennének domináns piaci szereplők, vagy ha egyensúlyról beszélhetnénk az európai és az Európán kívüli szereplők között, akkor az EGSZB teljes mértékben támogatna egy ilyen kereslet által diktált fokozatos bevezetést. Sajnos ezek a feltételek már nem állnak fenn: a legfontosabb szereplők Európán kívüliek, és oligopolisztikus pozícióban vannak. A CC alkalmazásának bővítése ezért célszerűtlen lenne, ugyanis tovább erősítené e szereplők dominanciáját.

Az EGSZB ugyan nem utasítja el ezt a fajta fejlődést, de arra kéri az Európai Bizottságot, hogy alakítson ki arra irányuló garanciákat, hogy az európai szereplők hasznot húzhaszanak intézkedéseiből, és az Európán kívüli szereplők erőfölénye ellenére képesek legyenek a fejlődésre.

5.9 A már említett „top-down”-megközelítéssel párhuzamosan és azt kiegészítve, az Európai Bizottságnak konkrét **„bottom-up”-intézkedéseket** is javasolnia kellene, azaz olyanokat, amelyek ösztönzik a CC-előállítók regionális, nemzeti és határon átnyúló létrehozását, a későbbiekben pedig elősegítik a CC szolgáltatásainak és felhasználásának fejlődését.

Más szektorok – így a gépkocsi- és a mobiltelefon-ágazat – példájából kiderült, hogy az erős európai ipari termelésnek milyen jelentős „húzó” hatása lehet a felső szintekre (szolgáltatások és alkalmazások). Az ezekben az ágazatokban alkalmazott ösztönző intézkedéseket a digitális energia előállításával kapcsolatban is fel lehetne használni.

Egy másik példát az USA jelenthet, ahol a CC-t kezdettől fogva „bottom-up” szemlélettel fejlesztik – a siker önmagáért beszél !

Az EGSZB a felhő széles körű kialakításának e sikeres példája alapján azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy merítsen ebből ihletet, és segítse elő, hogy Európa is hasonló sikert érjen el.

5.10 Az Európai Bizottság, akárcsak a többi uniós intézmény, **kiterjedten használ informatikai eszközöket**. CC-megoldásokat azonban egyelőre csak elvétve vesznek igénybe. Az USA-ban viszont bevezették a „*Cloud First Act*”-et, amelynek keretében az érintett közigazgatási szerveknek lehetőség szerint CC-megoldást kell választaniuk.

Erre a sikerre való tekintettel az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság önmaga és a többi uniós intézmény számára „**Cloud First policy**”-t („először a felhőből”-politikát) írjon elő, ami lehetővé tenné egy európai CC-ökoszisztéma kialakítását, és a működési költségek számottevő csökkenéséhez vezetne.

5.11 Az Európai Bizottság már a múltban is kidolgozott és alkalmazott helyi szintű intézkedéseket; mindenekelőtt a „szélessávú szolgáltatásokra” és az „informatikai korszerűsítésre” gondolunk itt. Elsősorban az alábbiakról volt szó:

- a helyi szereplők felvilágosítására és képzésére irányuló **tájékoztatási és kommunikációs programok**;
- **innovatív projektek kialakítására irányuló programok** helyi ökoszisztémák kifejlesztésére, az innovációs lehetőségektől elzárt régiókban is;

— **a közszolgáltatások korszerűsítését** – amilyen például az elektronikus kormányzás – célzó **támogatások**.

Tekintettel e korábbi programok sikerére, az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy tervezzen meg és finanszírozzon egy hasonló, kimondottan a CC-re irányuló programot.

Az EGSZB támogatja, hogy a hiteles nyilvántartások szabályozottan, fokozatosan, de mielőbb kerüljenek a felhőalapú IT körébe. Ez lehetővé tenné a polgárok számára az (európai és a nemzeti jog szerint) kritikus adatok könnyebb kezelését, valamint ezzel együtt növelné az CC-be vetett bizalmukat is.

5.12 Az Európai Bizottság számos intézkedést javasol a CC fejlesztésére, **pontos, feszes ütemezési keretet** azonban hiába keresnénk a közleményben.

Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy minél előbb tegyen közzé egy ilyen ütemtervet. A CC-technológia világában gyorsan követik egymást az események; ezért sürgős és fontos, hogy valamennyi **érintettnek lehetősége nyíljon arra, hogy saját stratégiáját összhangba hozhassa az Európai Bizottság intézkedéseivel**.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU és a csendes-óceáni térség közötti megújult fejlesztési partnerség felé

(JOIN(2012) 6 final)

(2013/C 76/12)

Előadó: **Carmelo CEDRONE**

2012. március 21-én az Európai Bizottság és az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU és a csendes-óceáni térség közötti megújult fejlesztési partnerség felé

JOIN(2012) 6 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2012. december 19-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. január 16–17-én tartott 486. plenáris ülésén (a 2013. január 17-i ülésnapon) 139 szavazattal 13 ellenében, 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és javaslatok

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) ambiciózusnak és széles körűnek tartja az Európai Unió által az EU és a csendes-óceáni térség közötti megújult fejlesztési partnerség alapjául kitűzött célokat, ugyanakkor nem látja világosan a megvalósítás módjait, amelyek elsődleges célja a régió környezetének védelme és biológiai sokféleségének megőrzése. Egyetért azzal, hogy más szervezetekkel együtt szinergikus módon kell felvenni a küzdelmet az éghajlatváltozás hatásaival szemben, amelyek közvetetten valamennyi nemzeti és többoldalú fejlesztési politikára kihatnak, és nemcsak gazdasági, hanem szociális következményekkel is járnak. Az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos kérdéseknek ezenkívül a terület környezetvédelmi politikáinak is szerves részét kell képezniük, hogy következetes fellépésekre és beavatkozásokra kerüljön sor.

1.2 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy e célkitűzés elérése érdekében a fenntartható fejlődést célzó integrált fellépésekre és tevékenységekre van szükség az érintett országokban, hogy maximalizálhassák a támogatások hatását, szinergikus módon kihasználhassanak minden beavatkozást, és egy közép- és hosszú távú tervezési megközelítés alkalmazásával a helyi szereplőket is aktívan be tudják vonni.

1.3 Az EGSZB véleménye szerint a közleményben utalni kell annak elismerésére, hogy a jogok teljes körű tiszteletben tartása és a demokrácia stabilitása elengedhetetlen feltételei egy ország gazdasági fejlődésének. Sajnálatos módon csak utalás történik a Fidzsi-szigeteken tapasztalható helyzetre – ahol a diktatórikus rendszer továbbra is megfosztja az állampolgárokat alapvető jogaiktól –, miközben az európai fél határozottabb és koherensebb állásfoglalására lenne szükség.

1.4 Ki kell használni az új fejlesztési partnerség meghatározásának lehetőségét, és jelezni kell azokat az alapelveket és feltételeket, amelyeknek az EU és a közösségi támogatásokban részesülő kedvezményezett országok közötti kapcsolat irányvonalát kell alkotniuk, a Cotonoui Megállapodás teljes körű alkalmazásától kezdve. Ezen túlmenően az alapvető jogok és a munkához való jog, valamint a demokratikus életben való részvétel teljes körű biztosítása révén minden országban garantálni kell a demokrácia tényleges gyakorlását.

1.5 Külön figyelmet kell fordítani a térség valamennyi országában az alapvető jogaiktól megfosztott nők drámai és aggasztó helyzetére. A nők jogainak és védelmének jelentős szerepet kell játszaniuk az EU és a csendes-óceáni térség közötti kapcsolatokat érintő valamennyi kérdésben. A nemi alapú erőszak magas szintje, valamint a nők döntéshozatalban és magasabb pozíciókban való részvételének alacsony mértéke aggasztja az EGSZB-t és partnereit, és jelentősebb szerepet kellene, hogy kapjon az Európai Bizottság dokumentumaiban és jövőbeli tevékenységei során.

1.6 Az EGSZB számára továbbra is alapvetően fontos a szociális partnerek és a civil társadalom egésze szerepének növekedése ebben a térségben éppúgy, mint az EU-val megállapodást kötő más térségekben. E célból alapvetően fontos azon megfelelő eszközök előmozdítása és alkalmazása, amelyek a gyakorlatban hozzájárulhatnak e célkitűzés eléréséhez. Az EGSZB – bár tudatában van a földrajzi elhelyezkedésből adódó, a strukturált kétoldalú kapcsolatokat is korlátozó nehézségeknek – úgy véli, hogy különösen hasznos lenne egy területi szintű, az egyes országokat – és lehetőleg az egész régiót – összekapcsoló hálózat és vegyes bizottság létrehozása. A részvételt segítő ezen eszközök a megállapodások létrejöttével, végrehajtásával és nyomon követésével kapcsolatos valamennyi szakaszban megkönnyítenék a szociális partnerek és a civil társadalom

aktív bevonását. Ezt pedig ténylegesen alapelvnek kell tekinteni. Az EGSZB kívánatosnak tartja, hogy közvetlen kezdeményezés eredményeképpen valódi gazdasági és szociális bizottság jön majd létre e régióban, amely többek között erősítheti a szociális és civil párbeszédet, valamint konkrét pénzügyi támogatás révén megerősítheti valamennyi helyi szereplő kapacitásépítését.

1.7 Az EGSZB elsődlegesnek tartja az Európai Bizottság programokban részt vevő igazgatóságain és az EKSZ-en keresztül kivitelezett különböző uniós fellépések összehangolását és a WTO részvételét ezen a területen. Az érintett országok közigazgatási egységeinek kis méretét tekintve létfontosságú a koordináció. Ez egyben lehetőséget adna arra is, hogy az EKSZ határozottan fellépjen az uniós külpolitikai fellépések megerősítésének reményében, aminek alapja a tagállamok közötti fokozott koordináció lenne.

1.8 Az európai bizottsági közlemény határozott hangsúlyt fektet az éghajlatra. Az EGSZB megállapítja azonban, hogy a gazdasági fejlődés alapvetően fontos az éghajlattal kapcsolatos problémák kezeléséhez. A régió fejlődését célzó inkluzív, fenntartható és integrált növekedés biztosítása érdekében az EGSZB alapvetően fontosnak tartja a koherencia biztosítását a fejlesztési politikák és a környezetvédelmi intézkedések között csakúgy, mint más ágazatokban, így a kereskedelem, a halászat, a mezőgazdaság, az élelmiszerbiztonság, a kutatás, valamint az emberi jogok és a demokrácia támogatása terén is. A támogatási szempontoknak pontos és előre meghatározott mutatókon kell alapulniuk, a programok későbbi nyomon követésének érdekében is, a különböző donzorok közötti koordináció révén.

1.9 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a regionális integráció lehetőségeinek optimalizálása érdekében az intézkedéseket tekintve különbséget kell tenni az AKCS- és a tengerentúli országok között, és figyelembe kell venni az egyes országok eltérő intézményi berendezkedését és fejlettségi szintjét. Fel kell mérni továbbá a tengerentúli területek helyzetét is, amelyek fejlettségi szintje meghaladja a többi országét, és amelyek már részesülnek az Európai Fejlesztési Alap és a különböző kétoldalú támogatási megállapodások nyújtotta előnyökből. Ezeket az intézkedéseket össze kell hangolni a régió más országainak szánt programokkal. Ezek a területek fontos referenciaként szolgálhatnak a jogok, az értékek és az inkluzív növekedést célzó európai politikák bevált gyakorlatainak terjesztése során.

1.10 A kereskedelmi megállapodások területén a jelenlegi nehézségek figyelembevételével a kétoldalú megállapodásokon túlmutató regionális megállapodás irányába kellene elmozdulni; mindazonáltal azt is szem előtt kell tartani, hogy a kereskedelmet tekintve – a halászati ágazat kivételével – viszonylag kisebb méretű gazdasági szereplőkről van szó.

1.11 Az EGSZB ezenkívül célszerűnek tartaná, ha az EU figyelemmel kísérné azokat a tárgyalásokat, amelyek a KONTINENTÁLIS PLATFORMMAL összefüggő tengeri jogokról folynak az ENSZ megfelelő bizottságában, különösen a jelenlegi véleményben tárgyalt térség tekintetében.

2. Bevezetés

2.1 Mint ismeretes, az EU számos partnerségi megállapodást kötött a csendes-óceáni térség különböző országaival; az új partnerség 15 független szigetországra⁽¹⁾, 4 tengerentúli országra és területre (TOT)⁽²⁾, a Csendes-óceáni Szigetek Fórumára, Ausztráliára és Új-Zélandra vonatkozik – amelyek azonos elveket valló, fontos Fórum-tagok és partnerek. A 2006. évi stratégiát követően a jelenlegi célkitűzés az EU szerepének a térségen belüli megszilárdítása egyrészt azért, mert Ausztrália után az EU a térség második legnagyobb donorja, másrészt azért, hogy hozzájáruljon a térség egészének gazdasági és társadalmi fejlődéséhez, elismerve egyúttal a jogok teljes körű tiszteletben tartása és a demokratikus intézmények megszilárdítása biztosításának szükségességét is.

2.2 Az EU és az AKCS-országok közötti Cotonoui Megállapodásra hivatkozva az EU jelenlegi közleményében azt javasolja, hogy a csendes-óceáni, mint térségbeli fellépését saját „Változtatási programjának” megfelelően néhány alapvető célkitűzés mentén összpontosítsa⁽³⁾:

- koherencia előmozdítása egyfelől a fejlesztéssel és éghajlattal kapcsolatos intézkedések, valamint egyéb uniós politikák, mint például a kereskedelem, a környezetvédelem, a halászat és a kutatás, másfelől az emberi jogok és a demokrácia elismerésének és maradéktalan gyakorlásának előmozdítása között;
- az EU hivatalos fejlesztési támogatása végrehajtási módjainak kiigazítása és ésszerűsítése, a csendes-óceáni térségben az éghajlatváltozással összefüggő kockázatokkal szembeni küzdelemre irányuló fokozott finanszírozás előírásával, a támogatások hozzáadott értékének, eredményeinek, hatásának és hatékonyságának átfogó növelése céljából;
- a csendes-óceáni TOT-ok sikeres regionális integrációjának ösztönzése, valamint annak elősegítése, hogy jobban előmozdíthassák az uniós értékeket, és a térségen belül a humán fejlesztést célzó inkluzív és fenntartható növekedés hajtóerejévé válhassanak;
- a csendes-óceáni országokkal együtt pozitív menetrend meghatározása az ENSZ és egyéb nemzetközi fórumokon tárgyalt közös érdekű kérdések tekintetében;
- együttműködés hasonló gondolkodású partnerekkel a kulcsfontosságú emberi jogi kérdések megválaszolására, valamint régió-szerte a demokratikus folyamatok megszilárdítására.

⁽¹⁾ Cook-szigetek (az ENSZ-ben nem rendelkezik szavazati joggal), a Mikronéziai Szövetségi Államok, Fidzsi-szigetek, Kiribati, Marshall-szigetek, Nauru, Niue (az ENSZ-ben nem rendelkezik szavazati joggal), Palau, Pápua Új-Guinea, Szamoa, Salamon-szigetek, Kelet-Timor, Tonga, Tuvalu és Vanuatu.

⁽²⁾ Francia Polinézia, Új-Kaledónia, Pitcairn-szigetek, valamint Wallis és Futuna.

⁽³⁾ A Bizottság közleménye – Változtatási program: az EU fejlesztési politikájának hathatósabbá tétele; COM(2011) 637, 2011. október 13.

Mivel mind partnerei, mind a helyi szereplők az éghajlatváltozás és annak hatásai elleni küzdelem vezetőjeként ismerik el, az EU szándéka, hogy felelős módon megerősítse jelenlétét a régióban.

2.3 A szigeti országok és területek nagy része az érintett lakosság számát tekintve kis méretű, ám kiterjedését és sokféleségét tekintve nagy területnek minősül, ami a sajátos földrajzi elhelyezkedés miatt számos problémát vet fel, sérülékennyé és érzékennyé téve a régiót. Ugyanakkor (más tényezők mellett) a tengeri ökoszisztéma összekötő erőként működik, amely ugyan csak figyelemre méltó és védelmet érdemlő egyedi értéket képvisel.

2.4 Nem könnyen megvalósítható célkitűzés ez, és nemcsak a közleményben említett okok miatt, hanem azért is, mert a gazdasági válság oly módon korlátozza az uniós külpolitikát, hogy az a jövőbeli, 2020 utáni időszakra vonatkozó Cotonoui Megállapodást is befolyásolhatja. Ezek az országok elhelyezkedésüknek – Kínához és Japánhoz való közelségüknek – köszönhetően azonban az EU számára is geostratégiai területnek számítanak. Ezért nagyon hasznos lenne, ha a tengerentúli országokat és területeket nagyobb mértékben be lehetne vonni és fel lehetne használni az EU politikáinak ismertetése, valamint programjai és igazságügyi kultúrája végrehajtása területén, ami nyilvánvaló kölcsönös előnnyel járna.

3. Pozitívumok

3.1 A közlemény felhívja a figyelmet az éghajlatváltozás hatására és ennek súlyos következményeire a régió egészében, mind az ökoszisztéma stabilitása szempontjából, amelynek szinte már a léte forog veszélyben, mind az érintett országok egyre kiegyensúlyozatlanabb – mind a szigorúan vett gazdasági és pénzügyi, mind a politikai és társadalmi szempontú – fenntartható fejlődése tekintetében, ami megsokszorozza a kockázatokat, korlátozva így az Egyesült Nemzetek millenniumi fejlesztési céljainak megvalósítását is.

3.2 Felhívja a figyelmet, hogy a két- vagy többoldalú támogatásokat folyósító különböző nemzetközi szereplőknek integráltan kell fellépniük, mivel jelenlegi tevékenységük túlzott szétaprózottsága miatt nem teljes mértékben érvényesül a támogatások hatékonysága. Meg kell erősíteni az elfogadott pénzügyi eszközöket és maguknak a támogatásoknak a hatását.

3.3 Az Európai Bizottság közleménye kiemeli a nemzetközi intézmények közötti koordináció szükségességét, az éghajlatváltozás hatása kapcsán pedig mindenekelőtt az Egyesült Nemzetek Szervezetére utal.

3.4 Felhívja a figyelmet a regionális együttműködésre és arra, hogy a térség fejlesztési stratégiái mellett a támogatásoknak és azok kezelésének integrált megközelítése érdekében meg kell erősíteni (illetve létre kell hozni) a regionális szervezetek által támogatott ágazati programokat és fejlesztési terveket.

3.5 Fontosnak tartja a helyi intézményi szereplőkkel folytatott párbeszédet, mind a segélyprogramok kialakítása céljából, mind a programok végrehajtásával kapcsolatos felelősség megosztása szempontjából.

3.6 Felhívja a figyelmet a beavatkozások hatékonyabbá tételének szükségességére, kiemelve, hogy a kedvezményezett országokban közösen elfogadott nyomon követési, kezelési és végrehajtási mechanizmusokat kell alkalmazni. Ennek érdekében több konkrét információra lenne szükség.

3.7 A közlemény elemzi a két- és többoldalú megállapodások szerinti donoroktól származó támogatások elosztási módjait, és megállapítja, hogy a támogatások elosztásának módzatait hozzá kell igazítani azokhoz a nehézségekhez, amelyek a csendes-óceáni államok és szigetek kis méretű adminisztrációjából fakadnak; továbbá felhívja a figyelmet, hogy a kedvezményezett országoknak nehézséget okoz, hogy a támogatásokat nemzeti fejlesztési programjaikba illesszék, mivel annak előfeltétele lenne, hogy a nemzeti intézményrendszer kapacitásainak fejlesztését célzó intézkedésekre kerüljön sor.

3.8 Aggodalmát fejezi ki a Fidzsi-szigeteken történő alapvető jogsértések miatt, amelyeket az Európai Bizottság ugyan figyelemmel kíván kísérni, de a támogatások nyújtását nem köti esetleges további feltételekhez.

4. Bírálát

4.1 Az Európai Bizottság közleménye alapján véve nem világos a tekintetben, hogy miként szándékozik az EU meghatározni és megerősíteni azokat az intézkedéseket, amelyek túlmutatnak azokon a rövid távú célkitűzéseken, amelyek fontosak, de csak részlegesek, amennyiben a térség jövőbeli fenntarthatóságára kívánunk hatást gyakorolni. Egy különleges és nagy régióról van szó, amely számos kisebb és egészen kis lélekszámú országot foglal magában, földrajzi tekintetben viszont nagy kiterjedésű. Ezek az országok eltérő megközelítéseket és értelmezéseket alkalmaznak a hosszú távú fenntartható fejlődést célzó beavatkozások szükségességét illetően, és más elképzelésük van a nemzeti szinten, illetve az országokat határoló felségvizekre és nemzetközi vizekre vonatkozóan alkalmazandó szabályokról.

4.2 Az EGSZB véleménye szerint hosszú távú és integrált megközelítést kell alkalmazni, a térségben működő valamennyi szereplő – a nemzetközi intézményi szereplők, más országok, helyi szereplők – megosztott felelőssége mellett. Az Európai Bizottság partnerségre irányuló javaslatának figyelembe kell vennie az új közösségi költségvetés felülvizsgálatára vonatkozó tárgyalásokat, a 2015 utáni időszakra vonatkozó millenniumi fejlesztési célokban megfogalmazandó majdani új prioritásokat, valamint az új Cotonoui Megállapodás érdekében a későbbiekben elindítandó tárgyalási folyamatokat.

4.3 Az említett célkitűzések keretében nagyobb figyelmet kell szentelni a csendes-óceáni térség integrált fejlesztésének, a fejlesztési politikáknak és a beavatkozás által érintett ágazatoknak; a mezőgazdaság és az élelmiszerbiztonság például csak említés szintjén szerepel a szövegben, az éghajlatváltozás régióbeli következményeivel összefüggésben. A mezőgazdaság alapozza meg a vidék életképességét. Bár a mezőgazdaság jórészt önellátó – csak a cukornád és a pálmaolaj bír bizonyos jelentőséggel az export tekintetében – mégis problematikus a természeti erőforrások kezelése, valamint a termőföld és a mezőgazdaság fenntartható használata és működtetése. Megjegyzendő, hogy a cukorpolitika 2006-os európai reformja miatt az érintett országok közül néhányan elvesztették preferenciális státusukat, ami munkahelyek megszűnéséhez vezetett.

4.4 A közlemény elsősorban az éghajlatváltozás veszélyeire összpontosít, ami létfontosságú az egyes országok és az ökoszisztéma fennmaradásának tekintetében (vízszintemelkedés, az erdők területének csökkenése, sós víztartó rétegek, a tengervíz hőmérsékletének emelkedése stb.). Ezért az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a forrásokat elsősorban ezekre a területekre fordítsák; ugyanakkor ösztönözni kellene a fenntartható fejlődést és növekedést célzó, integrált és következetes programokat, a kedvezményezett országok által meghatározott feladatok mentén. E célból örvendetes lenne a magánszektor, és különösen a kvv-k bevonása.

4.5 Az EGSZB véleménye szerint a segélynyújtás integrált stratégiai megközelítésére van szükség, amelyhez az Európai Bizottság közleménye jó kiindulási alap. Támogatni kell az Európai Bizottság különböző igazgatóságai, különösen a Fejlesztési és Együttműködési Főigazgatóság, a Tengerügyi és Halászati Főigazgatóság, a Kereskedelmi Főigazgatóság, az Egészség- és Fogyasztóügyi Főigazgatóság, a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság és az Európai Külügyi Szolgálat közös munkáját, és az eddigi eredményekkel nem megelégedve, az uniós politikák még következetesebbé tétele érdekében még jobban össze kell hangolni ezen intézmények tevékenységét⁽⁴⁾.

4.6 Mindenekelőtt nemcsak a csendes-óceáni országok, hanem a tagállamokba érkező jelentős (különösen tonhal-) import miatt az EU számára is alapvető jelentőségű halászati

⁽⁴⁾ Az éghajlatváltozás miatt a csendes-óceáni országok és a TOT-ok számára nyújtott fejlesztési támogatás és segítségnyújtás teljes összege a 2008–2013 közötti időszakra mintegy 785 millió EUR, amelyből 730 millió EUR a 10. EFA-ból, míg 56 millió EUR az EU költségvetéséből származik. A nemzeti programokat leszámítva az EU és a csendes-óceáni térség közötti regionális együttműködés a 2008–2013 közötti időszakban a fejlesztési együttműködési eszköz tematikus programjából származó finanszírozás mellett kb. 95 millió EUR kezdeti kiegészítő finanszírozást tartalmaz. Az EU és a csendes-óceáni térség közötti regionális program célja a regionális kereskedelem vonatkozásában (45 millió EUR), a civil társadalom támogatása és a közpénzkezelési kapacitás növelése (10 millió EUR), valamint a természeti erőforrások fenntartható kezelésének előmozdítása (40 millió EUR). Az Európai Bizottság ezenkívül bejelentette az úgynevezett „csendes-óceáni beruházási eszköz” elindítását is, amely célja a főbb infrastruktúrákba történő beruházások növelése annak érdekében, hogy a régió versenyképesebbé váljon a világpiacon, új lendületet kapjon gazdasági növekedése, csökkenjen a szegénység, finanszírozáshoz jussanak a környezetbarát eszközök és alkalmazkodni tudjon az éghajlatváltozáshoz.

ágazatnak kellene jelentős figyelmet szentelni a beavatkozások során, mivel meg kell őrizni mind a termelés, mind az ökoszisztéma fenntarthatóságát – ennek módja pedig a jövőbeni halászatot veszélyeztető túlhalászás megelőzése. Az EGSZB üdvözlöli, hogy a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló uniós rendelet végrehajtásán keresztül az EU lépéseket tett az illegális halászat elleni küzdelem területén. E rendelet alapján az Európai Bizottság értesítette a régió két országát (Vanuatu és a Fidji-szigeteket), hogy olyan harmadik országgént tekinthetnek rájuk, amelyek nem működnek közre a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelemben.

4.6.1 A fenti okok miatt az Uniónak fenn kell tartania az AKCS-országokra vonatkozó preferenciális rendszereket, ahogyan a közelmúltban néhány régióbeli ország esetében történt⁽⁵⁾, még akkor is, ha az EU-nak számolnia kell azzal a kockázattal, hogy torzulhat az ágazat más szereplőivel folytatott verseny.

4.6.2 Az EGSZB elismeri az ezen ágazatban jelentkező objektív nehézségeket, és kedvezően értékeli a Kiribatival, a Salamon-szigetekkel és a Mikronéziai Szövetségi Államokkal kötött (halászati partnerségi) megállapodásokat, de reméli, hogy a továbbiakban valamennyi érintett ország részvételével átfogó megállapodás születhet a felségvizekre és a nemzetközi vizekre vonatkozó szabályokról.

4.7 A kereskedelemre irányuló különböző segélynyújtási beavatkozások – a közleményben helyesen hangsúlyozott – összehangolása kapcsán az Európai Bizottság semmilyen utalást nem tesz a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) e térségbeli tevékenységére, holott a csendes-óceáni szigetek közül hat ország tagja e szervezetnek, és élvezzi ezáltal bizonyos programok és kedvezmények előnyeit.

4.8 Kereskedelem (WTO): a Fidzi-szigetek, Pápua Új-Guinea, a Salamon-szigetek, Tonga, Szamoa és Vanuatu tagjai a Kereskedelmi Világszervezetnek, amely az előnyök kiaknázása, az erőforrások hatékony felhasználása és a méretgazdaságosság érdekében különböző csatlakozási megállapodásokkal igyekezik biztosítani a stabil és integrált, regionális szintű kereskedelmi rendszert.

4.8.1 A WTO lépéseket tett annak érdekében, hogy 2004-ben megnyíljon Genfben a Csendes-óceáni Szigetek Fórumának képviselői irodája (*Pacific Islands Forum Representative Office*) az adminisztratív rendszerek nagyobb fokú integrációjának megkönnyítése és a kapacitásfejlesztés előmozdítása céljából, ami a kereskedelmet és a sokoldalú programokat tekintve létfontosságú e kis gazdaságok számára.

⁽⁵⁾ Lásd: NAT/459, A közösségi trópusi tonhalhalászflotta helyzete és kihívásai, előadó: Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE, HL C 48., 2011.2.15., 21–26. o.

4.8.2 Hasznosnak tűnik, hogy az Európai Unió, a megújított Cotonoui Megállapodás alapján is, szoros és strukturált kapcsolatokat alakítson ki a genfi képviseleti irodával és a WTO-val. Létfonosságú az összehangolt megközelítés, főként mivel számos ilyen országban korlátozott méretűek a közigazgatási egységek. Ezáltal lehetővé válik az e gazdaságok támogatását célzó kezdeményezések összehangolása a már működő, de multilaterális szinten nem összehangolt technikai segítségnyújtási programokkal. Figyelembe kell venni továbbá a kismértékű, nem stabil és nem hosszú távú gazdasági növekedést, az egyes országok közötti óriási különbségekkel – Pápua Új-Guinea és a Salamon-szigetek növekedési rátája például a nyersanyagárak miatt magasabb volt, míg az egyébként is gyenge gazdasággal rendelkező Fidzsi-szigeteknek és Szamoának természeti katasztrófákkal kellett megküzdniük⁽⁶⁾.

4.8.3 Ezen túlmenően különös figyelmet kell fordítani a kvk fejlesztésére és a nekik szánt regionális támogatási szolgáltatások létrehozására – amelyeket multilaterális szinten kell ösztönözni és létrehozni a WTO, az IMF és a Világbank már meglévő forrásainak és programjainak felhasználásával – a vidékfejlesztés tekintetében is.

4.9 Az Európai Bizottság közleményében helyesen utal az e szigetek csekély gazdasági fejlődéséből fakadó társadalmi veszélyekre, a képzett, de helyi munkalehetőséget nem találó munkaerő nagyarányú kivándorlására és az éghajlatváltozás társadalmi következményeire. A Világbank adatai szerint a Salamon-szigetek, Vanuatu, Szamoa, Kiribati, Kelet-Timor és Tuvalu a legkevésbé fejlett országok csoportjába tartoznak, ahol általános a szegénység. A csendes-óceáni térség legnagyobb országában, Pápua Új-Guineában a lakosság több mint 40%-a él a szegénységi küszöb alatt. Ezek az adatok befolyásolják a millenniumi fejlesztési célok elérését, és nemzetközi szinten összehangolt intézkedéseket tesznek szükségessé. A közlemény azonban nem említi a különböző ENSZ-ügynökségeknek a gazdasági és társadalmi fejlődés támogatására irányuló munkáját.

4.9.1 Az ENSZ-ügynökségek különböző programjai nélkülözhetetlenek, és azokat az Európai Bizottságnak is ösztönöznie kellene, mivel hozzájárulnak a szükséges tudatosság kialakításához és a kapacitásfejlesztéshez, amelyekre szükség van a különböző donorok – többek között az EU – támogatásainak „felszívásához” és hatékony felhasználásához. Ezenkívül elősegítik a nemzeti intézmények, valamint a szociális és civil partnerek nagyobb felelősségvállalását, és ösztönzik a részvételi demokrácia intézményeinek kialakítását.

5. Jogok, demokrácia, szakszervezeti szabadság, a Fidzsi-szigeteki helyzet

5.1 A nemzetközi pénzügyi intézmények a csendes-óceáni szigeteket a világ leginkább hátrányos helyzetű országai között

tartják számon: elszigeteltek, kevesen lakják őket, jelentős a kivándorlás, alacsony szintű az oktatás és a képzés, valamint óriási hiány mutatkozik a kereskedelmi és a nemzetközi gazdasági tevékenységekkel kapcsolatos kompetenciák terén.

5.1.1 Ráadásul a fiatalok helyzete sosem volt még ilyen problematikus, mint napjainkban, ami többek között a földrajzi elszigeteltség, a korlátozott gazdasági fejlődés (kismértékű, egymás között kevésbé integrált gazdaságok és korlátozott belföldi piac) és az ifjúsági munkaerő gyors növekedésével járó demográfiai dinamikák számlájára írható⁽⁷⁾. Ausztrália segélyprogramot indított a csendes-óceáni térség legelmaradottabb országaiból származó idénymunkások számára. Egy azonos irányba mutató intézkedésről van szó, amelyet támogatni kell, és a térség többi országára is ki kell terjeszteni.

5.1.2 A nők helyzete drámai és aggasztó, részben a kizsákmányolás és a lealacsonyítás jelenségének elterjedtsége miatt, részben pedig azért, mert alig-alig történtek lépések bármilyen hatékony megoldás keresése érdekében. A nők továbbra is súlyos diszkriminációval szembesülnek, részben azért, mert szinte egyáltalán nincs rendszeres munkájuk és nem vesznek részt a politikai életben, részben azért, mert mindezen országokban széles körben elterjedt az alapvető jogok megsértésének a tartósan jelen lévő és elterjedt erőszakos cselekményekkel párosuló jelensége. Nem csupán kulturális kérdéssről van szó, hanem a foglalkoztatási, az integrációs és a részvételi lehetőségek biztosításáról is. Kifejezetten utalni kell „A nemek közötti egyenlőség és a nők szerepének erősítése a fejlesztési együttműködésben (2010–2015)” című uniós cselekvési tervre, amely – többek között – a nők nemzeti intézményekben való részvételét jelző pontos mutatók alkalmazását ösztönzi.

5.2 Az emberi jogok és a demokrácia tiszteletben tartása az uniós segélypolitika és együttműködés elengedhetetlen feltétele. Ide tartoznak többek között a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) nyolc alapvető egyezménye révén nemzetközi szinten is elismert szakszervezeti jogok.

5.3 A Cotonoui Megállapodás is elismeri, hogy az emberi jogok és a demokratikus intézmények tiszteletben tartása a stabil és virágzó gazdaság létrehozása szempontjából alapvető értékkel bír. Sajnálatos módon a közlemény, mindamelllett, hogy egy regionális stratégiáról szól, nem fordít elegendő figyelmet azokra a súlyos jogsértésekre, amelyek főként a **Fidzsi-szigeteken, vagyis földrajzi kiterjedését és népességét tekintve a régió második legnagyobb szigetén** történnek.

⁽⁶⁾ IMF: Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth (2011. október).

⁽⁷⁾ Szamoán 4 000 elhelyezkedni szándékozó fiatal közül csupán 500 talál munkát. Vanuaton 3 500 főből 700 tud elhelyezkedni, míg Fidzsin kb. 46%-os az ifjúsági munkanélküliség. Lásd még: UNICEF: Investing in Youth Policy, UN Asia-Pacific Interagency Group on Youth (2011).

5.4 A Fidzsi-szigeteki helyzet gyakorlatilag elfogadhatatlan: a kormány, amelyet a 2006-os puccs óta katonai junta vezet, 2011-ben agresszív kampányt indított, hogy felszámolja a szak-szervezeti mozgalmat és megfosssa a Fidzsi-szigeteki munkavállalókat alapvető jogaiktól, megsértve ezzel az ILO 87. és 98., a kormány által egyébként ratifikált egyezményét; a véleménynyilvánítási, valamint az egyesülési és gyülekezési szabadság felszámolása, a kínzás és a rossz bánásmód, a nők és gyermekek elleni erőszak, a munkavállalók legalapvetőbb jogainak eltörlése az EU számára a továbbiakban nem tolerálható emblemikus jelenség. A Cotonoui Megállapodás 96. cikkének alkalmazása ellenére az EGSZB véleménye szerint a 2014-es választásokra és az új alkotmány létrehozásának folyamatára tekintettel a Fidzsi-szigetekkel szemben határozottabb fellépésre van szükség.

5.5 Az ILO igazgatótanácsa 2012 novemberében ismét megvitatta a Fidzsi-szigeteki helyzetet, majd elfogadott egy állásfoglalást, többek között a fidzsi kormány közelmúltban hozott azon döntésére tekintettel, hogy kiutasította az országból az ILO igazgatótanácsának felhatalmazásával ott tartózkodó ILO-delegációt⁽⁸⁾. Nem kérdéses, hogy az EU-nak foglalkoznia kell e kérdéssel, és azon tagállamokkal koherens módon kell eljárnia, amelyek az ILO ülésén egyetértettek az elmarasztalással.

5.6 A civil társadalomnak ebben az esetben rendkívül nehéz, szinte lehetetlen körülmények között kell működnie. Valójában a civil társadalom legalapvetőbb jogai sérülnek nyilvánvaló módon, ami szöges ellentétben áll a demokrácia valamennyi elvével, ezért az EGSZB elfogadhatatlannak tartja e helyzet kezelésének halogatását. Az EGSZB kész a többi közösségi intézmény elé tárni ebbéli álláspontját, és e szerint eljárni⁽⁹⁾.

5.7 Határozottabb fellépésre van szükség – akár közvetlenül, akár bilaterális szinten – a közösségi támogatások elosztásához szükséges feltételek meghatározása során, és ki kell jelenteni, hogy a jogokkal kapcsolatban az Európai Unió és valamennyi tagállama egységes és az EU alapelveivel összhangban álló álláspontot képvisel, amely vitán felül áll.

6. A szociális partnerek és a civil társadalom szerepe

6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a gazdasági és társadalmi kohézió célkitűzésének elérése érdekében a civil társadalmi szervezetek részvételére alapozva lehet kialakítani a partnerségi különböző formákat. Szerepük még fontosabb a jogok és a demokrácia terén, mivel ezek tiszteletben tartása elengedhetetlen feltétele az uniós segélyek felhasználásának és az EU-val folytatott együttműködésnek.

⁽⁸⁾ Sajtóközlemény a fidzsi-szigeteki szak-szervezeti kongresszusról, 2012.9.19. Az esemény ILO általi dokumentációja folyamatban van.

⁽⁹⁾ Lásd a Tanács levelét.

6.2 A civil társadalmi szervezetek részvétele e területen is elsődleges cél, bár megvalósulását legalább két objektív akadály korlátozza: az egyik a különleges földrajzi elhelyezkedéssel, a szigetek sérülékenységgel és a lakosság eloszlásával kapcsolatos, mivel ezek ténylegesen megnehezítik e jog gyakorlását, míg a másik a demokrácia gyakorlásával és a civil szervezeteknek az intézményi életben való aktív részvételével függ össze.

6.3 Az EGSZB ezért kéri, hogy a helyi közösségek képviselőit a lehető legnagyobb mértékben vonják be az uniós programok kidolgozásába, végrehajtásába és nyomon követésébe, különösen, ha a program a környezetvédelem, a szociális és civil párbeszéd, a fejlesztés, valamint a jogok és a demokrácia védelme tárgy körébe tartozik.

6.4 Az EGSZB sürgeti az EU és a csendes-óceáni térség országai közötti partnerségi megállapodás – civil szervezetek részvételével történő – mielőbbi létrejöttét a térség valamennyi problémájával szembeni hatékonyabb fellépés érdekében⁽¹⁰⁾, és a részvétel alapvető feltételeként szükségesnek tartja egy, a programokat nyomon követő szakbizottság létrehozását.

7. A közleményben javasolt fellépésekkel kapcsolatos megjegyzések

7.1 Az EGSZB a javasolt uniós fellépésekkel – amelyek első-sorban az éghajlatváltozás csendes-óceáni térségbeli veszélyeinek problémájával foglalkoznak – csak részben tud egyetérteni, mivel hiányzik belőlük a térség fenntartható fejlődésére irányuló integrált megközelítés.

7.2 Ösztönözni kell és törekedni kell arra, hogy az EKSZ és az Európai Bizottság különböző főigazgatóságai összehangoltan dolgozzanak együtt azoknak a koherens és stratégiai jelentőségű programoknak a kidolgozásán, amelyek egyrészt a környezetvédelem és a halászat területére, másrészt pedig a fenntartható fejlődés és a vidékfejlesztés integrált programjai felé irányítják a rendelkezésre álló forrásokat.

7.3 Az EGSZB egyetért azzal, hogy meg kell erősíteni a helyi intézményekkel folytatott párbeszédet, ugyanakkor biztosítani kell a civil társadalom szisztematikusabb részvételét is, egy állandó kerekasztalt létrehozva a segélyek értékelésére és hatásaik elemzésére.

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB véleménye: A civil társadalom szerepe az EU és Kolumbia, illetve az EU és Peru közötti többoldalú kereskedelmi megállapodásban, HL C 299., 2012.10.4., 39–44. o.

7.4 Az EGSZB véleménye szerint a programok kellő – az Európai Bizottság által hangsúlyozott – koordinációjának biztosítása érdekében folytatni kell a valamennyi donor- és kedvezményezett ország részvételével zajló találkozókat. Továbbra is alapvetően fontos a támogatások rendeltetése és hatékonyságuk értékelése. E tekintetben az előzetes tájékoztatás és képzés mellett különösen fontos a nyomon követési tevékenység, amelyet egy szociális és civil partnerekből álló vegyes bizottság végez.

7.5 A korábban említetteknek megfelelően meg kell erősíteni a következőkre vonatkozó értékeléseket: az alapvető emberi jogok tiszteletben tartása, a nők elfogadhatatlan helyzete a régióban, a fiatalok korlátozott munkavállalási lehetőségei, a civil társadalom szerepe valamennyi országban, és különösen a Fidzsi-szigeteki helyzet.

Kelt Brüsszelben, 2013. január 17-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Staffan NILSSON

2013-as előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	Az EU 22 hivatalos nyelvén	1 300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	Az EU 22 hivatalos nyelvén	1 420 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	Az EU 22 hivatalos nyelvén	910 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	Az EU 22 hivatalos nyelvén	100 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	Többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	A vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU